IV. Парична политика

През първото шестмесечие на 1996 г. настъпиха значителни неблагоприятни промени в макроикономическата обстановка в страната. След като през 1995 г. паричната политика на БНБ не бе подкрепена от съществени структурни промени в реалния сектор, финансовата стабилизация, постигната предимно с монетарни средства, се оказа не само временна, но и водеща до още по-дълбока криза в сравнение с 1994 г.

Стабилизирането на лева и привличането на чуждестранна валута в страната през първата половина на 1995 г. бе в резултат на поддържането от страна на БНБ на високи реални лихви по левовите депозити и значителен лихвен диференциал по отношение на вложенията в левове. При загубата на доверие в лева след рязкото му обезценяване през март 1994 г. и липсата на външно финансиране от началото на 1995 г. консервативната политика на високи лихви бе единствената възможност за неинфлационно генериране на кредитни ресурси както за правителствения, така и за реалния сектор. Това стана по пътя на стимулиране ръста на вътрешните спестявания в левове и привличане на чуждестранна валута главно по капиталовата сметка на платежния баланс.

В течение на годината цената на поддържаната единствено с монетарни средства стабилност започна да става все по-непосилна за банковата система. При липсата на твърдо бюджетно ограничение за държавните предприятия и съществени пропуски в механизма за налагане на строга финансова дисциплина в частния сектор реалната икономика започна да прехвърля все по-големи загуби в банковата система. Редица банки не се ориентираха достатъчно в променената обстановка и се опитаха да продължат кредитната си експанзия въпреки високите реални лихви. В тези условия през второто полугодие на 1995 г. някои банки (частни и държавни) започнаха да изпитват временни ликвидни затруднения. В резултат на масирани тегления и нарастващи очаквания за обезценяването на лева тези банки изпаднаха в хронична неплатежоспособност и още повече съдействаха за нарастване недоверието не само към лева, но и към банковата система.

БНБ се опита чрез необезпечено кредитиране временно да подкрепи застрашените банки, но встъпването във функцията на кредитор от последна инстанция влезе в противоречие с общата рестриктивна насоченост на паричната политика. В обстановка на нарастваща несигурност както в реалния, така и в банковия сектор, въпреки увеличаването на основния лихвен процент БНБ не бе в състояние да стерилизира отпусканата ликвидност, която се насочваше към валутния пазар и още повече обезценяваше лева. Увеличаването степента на гарантираност на депозитите в търговските банки също не съдействаше за възвръщане доверието в банковата система и в лева. Това се дължеше на факта, че значителна част от населението, отчитайки реалните финансови възможности на страната, не повярва, че бюджетът ще бъде в състояние да изпълни ангажимента особено по отношение на депозитите в чуждестранна валута.

При липсата на външно финансиране интервенциите на БНБ на валутния пазар в подкрепа на лева, макар и ограничени, силно изтощиха валутния резерв в края на първото тримесечие на 1996 г. При продължаване на тази неблагоприятна тенденция възникна реална опасност да спре обслужването на външния дълг, която (осъзната от икономическите агенти) още повече засили спекулациите срещу лева. След принудителното оттегляне на БНБ от валутния пазар обезценяването на лева рязко се ускори. Това допълнително подтикна спестителите към масирано теглене на депозити както в левове, така и във валута, и не позволи на БНБ чрез затягане на паричната политика бързо да възстанови равновесието на валутния пазар. Обезценяването на лева продължи въпреки увеличаването на основния лихвен процент до най-високото до този момент равнище от 108% и решенията на УС на БНБ да пос-

тави две големи банки (най-голямата частна и една държавна) под особен надзор, за които впоследствие поиска от съда и обявяването им в несъстоятелност. Подобен иск към съда по-късно бе изпратен и за три по-малки частни банки.

Финансовата дестабилизация през първата половина на 1996 г. бе толкова дълбока, че предизвика значителни промени в общоикономическата обстановка. Това ясно показва, че само чрез единна програма за преструктуриране на реалния и банковия сектор е възможно да се преодолеят съществуващите проблеми. Този подход лежи в основата на договореното с МВФ стенд-бай споразумение. Неговото последователно изпълнение ще осигури не само чуждестранна валута за обслужване на плащанията по външния дълг, но и ще възстанови доверието в лева и банковата система, а оттам и създаването на условия за възстановяване на икономическия растеж през следващата година.

1. Парично предлагане

През първото полугодие паричното предлагане, измерено чрез най-широкия паричен агрегат, включващ парите извън банките и всички видове депозити и парични инструменти, се увеличи със 117.6 млрд. лв. и достигна 701.2 млрд. лв. В относително изражение номиналният ръст е 20.1%, но при съпоставяне с инфлацията за същия период (47.6%) се получава, че широките пари са се съкратили реално с 18.6%. Подобни са данните и в годишно измерение (юни 1996 г. към юни 1995 г.): номиналният ръст на парите от 40.6% се редуцира от инфлацията в размер на 70.6% до реално свиване със 17.3%. Доколкото за същия период реалното изменение на БВП е минимално (през 1995 г. БВП нарасна с 2.6%, а през първото полугодие на 1996 г. по предварителни оценки се е съкратил с 2 – 3%), има основание да се счита, че за разлика от първата половина на 1995 г. през януари – юни 1996 г. паричната политика на БНБ отново е станала по-рестриктивна. Затягането на политиката отговаря на силното спадане на търсенето на пари в резултат от растящата загуба на доверие в банковата система. В същото време обаче при липсата на структурни промени в реалния и банковия сектор силата на паричната рестрикция не е достатъчна да се овладее бързото обезценяване на лева и индуцираната от него висока инфлация.

НАРАСТВАНЕ НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ

Парични агрегати	VI'95 г. към XII'94 г.		VI'96 г. към XII'95 г.	
	млрд. лв.	%	млрд. лв.	%
Широки пари	79.9	19.1	117.6	20.1
Бързоликвидни пари (M1)	1.0	1.3	4.6	4.2
Пари извън банките	8.1	21.0	8.6	14.0
Безсрочни депозити	-7.1	-19.4	-4.1	-8.8
Квазипари	76.8	23.0	102.6	22.1
Срочни депозити	78.0	47.3	13.7	5.4
Спестовни депозити	-0.7	-1.6	-3.1	-5.4
Депозити в чуждестранна валута	-0.5	-0.4	92.0	61.3

Източник: БНБ.

Паричният агрегат M1, включващ най-бързо ликвидните средства (пари извън банките и безсрочни депозити), се увеличава с темп, близък до темповете на левовия компонент на паричното предлагане и на срочните депозити. На фона на забавеното номинално нарастване на по-ниско ликвидните компоненти на широките пари ръстът на паричния агрегат M1, макар и само 4.2%, не бива да се подценява по отношение на инфлацията. Както и през същия период на 1995 г., изпреварващо е увеличаването на парите извън банките (с почти 10 пункта повече), отколкото на всички бързоликвидни пари. През вто-

рото тримесечие, главно поради нарастващи затруднения в системата за разплащане между банките, се регистрира значително ускоряване в ръста на този показател: абсолютното увеличаване е с 13 млрд. лв., а относителното – с над 22%. Посочената тенденция е твърде обезпокоителна както по отношение на потенциалния натиск върху стоковия и валутния пазар, така и върху резервните пари, а оттам и върху паричното предлагане.

ДИНАМИКА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ

(млрд. лв.)

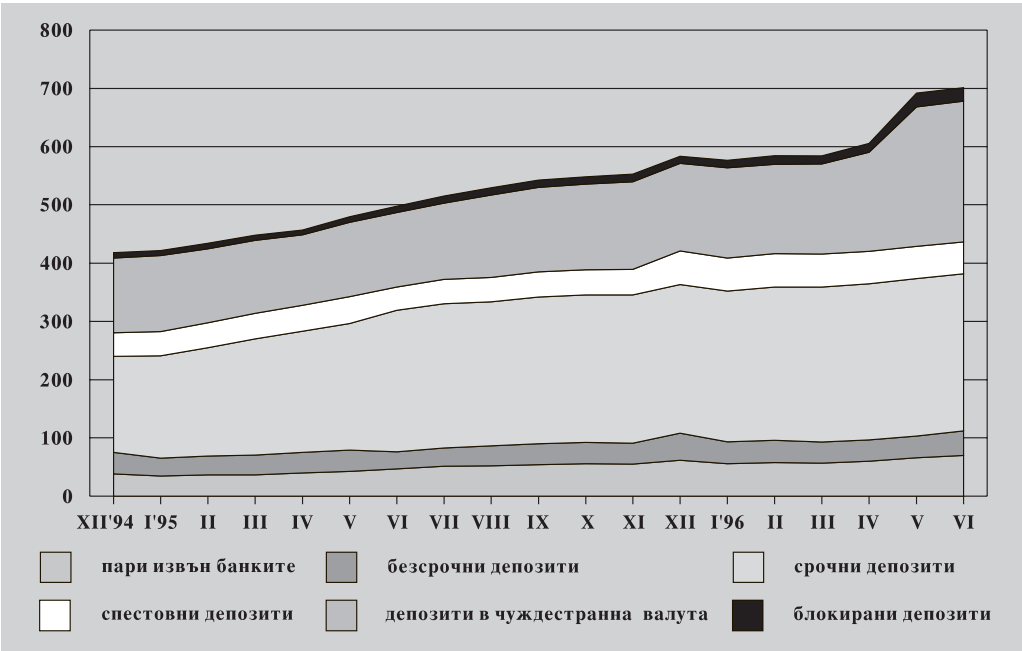

Източник: БНБ.

За разлика от 1995 г. през отчетния период силно се забавя ръстът на квазипарите, включващи срочните и спестовните левови депозити и депозитите в чуждестранна валута. Причината е в нарастващото недоверие към банковата система, което води до масирани тегления на средства както в левове, така и в чуждестранна валута. При съпоставяне на номиналния ръст на срочните депозити с размера на начислените лихви се получава, че за първото шестмесечие на 1996 г. са изтеглени близо 38 млрд. лв., докато за същия период на 1995 г. са били внесени около 34 млрд. лв. Още по-значително тегление се регистрира при депозитите в чуждестранна валута, чието съкращаване е с 565 млн. щ. д.

Общото намаляване на квазипарите през юни 1996 г. в сравнение с декември 1995 г. се оценява на над 120 млрд. лв., което е сериозна загуба на кредитен ресурс както за правителствения, така и за неправителствения сектор. В тези условия на остър недостиг БНБ все повече е изправена пред класическата дилема: да допусне хиперинфлация или да затегне рязко паричната политика, оставяйки пазарните принципи да възвърнат равновесието на кредитния пазар въпреки тежките последствия за банковата система и правителствения бюджет. В затруднената обстановка единствено по-бърз прогрес в преструктурирането и приватизирането на реалния и банковия сектор може да съдейства за изпълнение на поетите ангажименти по споразумението с МВФ. Това би съдействало за постепенно възвръщане на доверието в банките и лева и възстановяване на реалното търсене на пари, което ще осигури необходимите ресурси за реалния и правителствения сектор.

СТРУКТУРА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ

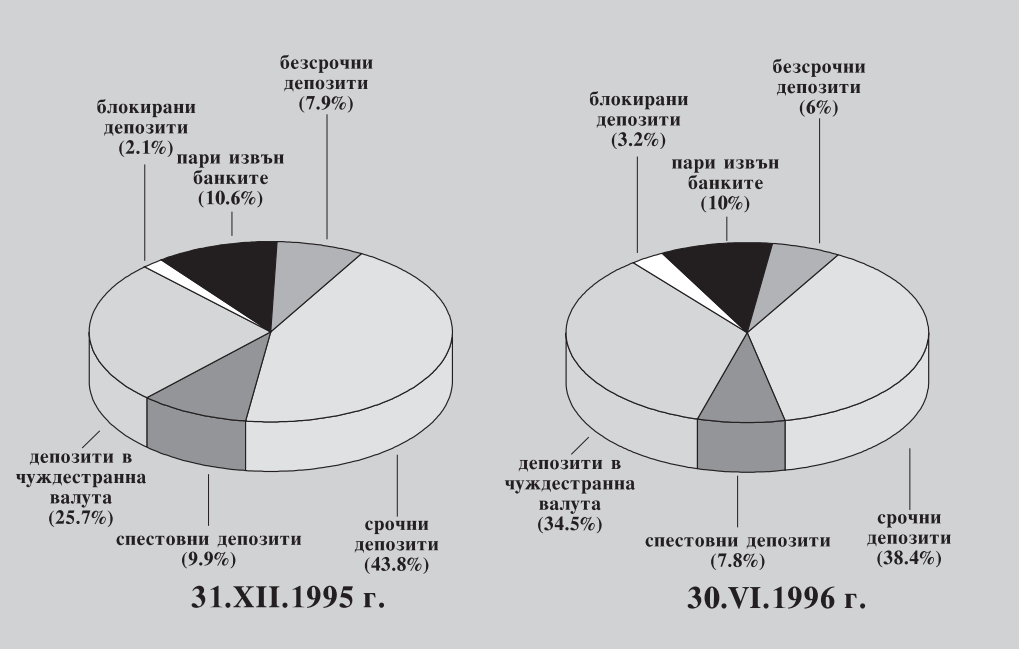

Източник: БНБ.

2. Резервни пари и паричен мултипликатор

През първото шестмесечие на 1996 г. управлението на резервните пари продължи да бъде основен подход за регулиране на паричното предлагане, но промените в равнището на минималните задължителни резерви оказа съществено влияние върху паричния мултипликатор. Същевременно задълбочаващата се криза в банковия сектор налагаше БНБ все по-често да изпълнява функцията на кредитор от последна инстанция. Отпусканата по този начин ликвидност, въпреки усилията на БНБ за стерилизиране, доведе до прекомерно нарастване на резервните пари.

Резервните пари, които включват парите извън банките и банковите резерви, нараснаха с 14.2 млрд. лв., или около 11%. Това е с 9 пункта под ръста на паричното предлагане, като главният фактор е намаляването на минималните задължителни резерви от 11% в края на 1995 г. на 8.5% в края на първото тримесечие на 1996 г. Сред компонентите на резервните пари изпреварващо нарастват парите извън банките, като съотношението между тях и депозитите се увеличава от 10.9% в края на първото тримесечие на 11.2% в края на второто. Последното значение е с почти 1 пункт над равнището през юни 1995 г. и ясно разкрива както спадащото доверие в банковата система, така и нарасналите предпочитания на икономическите агенти за трансакции в брой поради затрудненията в системата за банково разплащане.

Паричният мултипликатор се увеличава с около 0.8, което се дължи главно на снижаването на нивото на минималните задължителни резерви. Това се отразява в спада на съотношението между банковите резерви и депозитите от 12.8% през декември на 10.2% през март и 9.5% през юни. През същия период банките намаляват равнището на своите свръхрезерви от 1.8% на 1.5%. Причините са както в нарастващия недостиг на ликвидност след засилените тегления от редица банки, така и във въведената възможност за регулиране на минималните задължителни резерви на средномесечна основа, позволяваща на ликвидните търговски банки по-гъвкаво и ефективно да управляват своите средства.

РЕЗЕРВНИ ПАРИ И ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР

Показатели	XII'95	III'96	VI'96
Широки пари (млрд. лв.)	583.7	584.2	701.2
Резервни пари (млрд. лв.)	128.4	111.1	129.9
Паричен мултипликатор	4.55	5.26	5.40
Пари извън банките/депозити (%)	11.8	10.9	11.2
Банкови резерви/депозити (%)	12.8	10.2	9.5
Изменение на широките пари спрямо декември 1995 г. (млрд. лв.), идващо от:		0.5	117.6
резервните пари		-78.6	15.4
паричния мултипликатор		91.4	9.9
двата фактора		-12.3	2.6

Източник: БНБ.

През първото тримесечие ръстът на паричното предлагане се определя изцяло от този на паричния мултипликатор. Номиналното намаляване на резервните пари през този период сдържа увеличаването на широките пари, но не по пътя на монетарната рестрикция, а като отражение на спадащото доверие в банковата система. През второто тримесечие нарастването на резервните пари е главен фактор за ръста на паричното предлагане, като увеличаването на паричния мултипликатор, макар и слабо, съдейства в същата посока. През този период кризата в банковата система се задълбочава и силно ограничава възможностите за регулиране ръста на резервните пари.

ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР

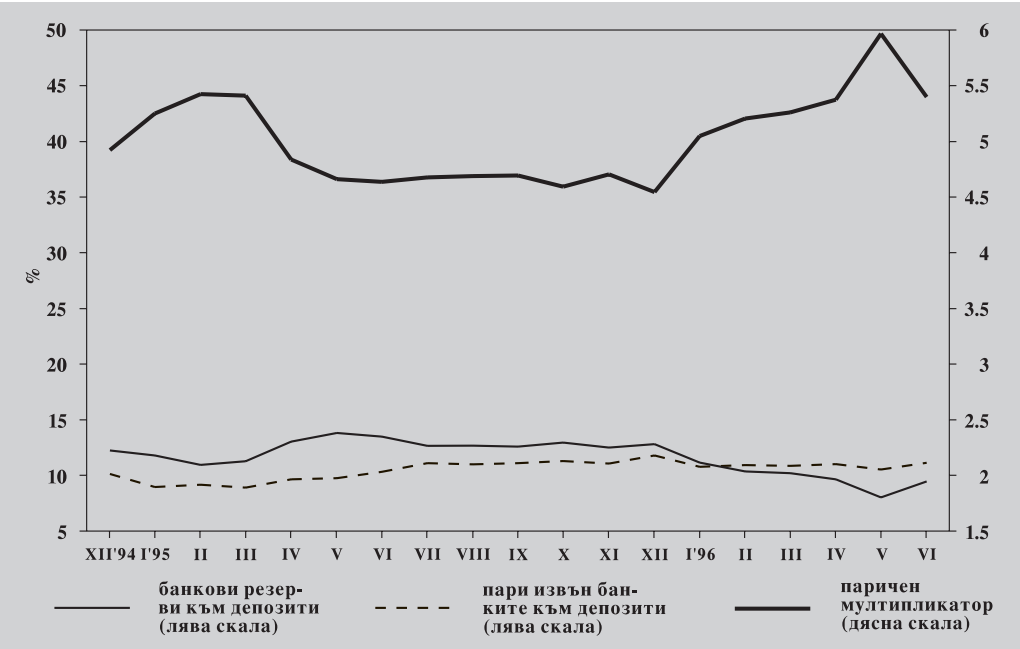

Източник: БНБ.

Анализът на изменението на резервните пари по фактори разкрива ясно причините за недостатъчно рестриктивната политика на БНБ. През първото тримесечие централната банка е подложена на силен натиск както от страна на правителството, така и от търговските банки. Нетните вземания на БНБ от правителството бързо се увеличават изцяло за сметка на предоставяне на краткосрочни преки кредити, при което БНБ принудително встъпва във функцията на кредитор от последна инстанция за правителството. Отпуснатата ликвидност не може да се стерилизира чрез активни операции на открития пазар въпреки увеличаването на лихвените проценти. В условията на недос-

тиг на кредитен ресурс, произтичащ от загубата на доверие в банковата система, значителните потребности от кредит на правителствения сектор практически водят до разхлабване на паричната политика на БНБ, а оттам и до нарастване на финансовата нестабилност в страната.

През второто тримесечие търсенето на кредит от страна на правителствения сектор е по-слабо, но спадът в нетните вземания на БНБ от правителството е изцяло поради преоценката на валутния депозит на правителството по ДФРР. За този период то успява да издължи част от отпуснатите краткосрочни кредити, но за сметка на засилена емисионна дейност, която в условията на продължаващ и задълбочаващ се недостиг на пари в банковата система води до значително увеличаване на портфейла от ДЦК на БНБ.

През цялото първо полугодие главен фактор за ръста на резервните пари е постоянното увеличаване на вземанията на БНБ от търговските банки. То се осъществява чрез отпускане на необезпечени кредити и отразява засилващата се роля на кредитор от последна инстанция на БНБ по отношение на няколко банки с трайно нарушена ликвидност. Тази роля продължава да се изпълнява, макар и по-слабо, след решението на УС на БНБ за поставяне на две големи банки (една частна и една държавна) под особен надзор и отнемане на лицензии на три други по-малки банки[28], което ясно показва, че проблемът за оздравяването на банковата система не се решава с отстраняването на посочените пет банки.

ИЗМЕНЕНИЕ НА РЕЗЕРВНИТЕ ПАРИ ПО ИЗТОЧНИЦИ СПРЯМО ПРЕДХОДНОТО ТРИМЕСЕЧИЕ

(млрд. лв.)

Показатели	III'96	VI'96
Източници на резервните пари		
вземания от правителството	32.0	-94.0
пряк кредит	53.4	-40.7
ДЦК	-8.4	44.1
вземания от търговски банки	78.3	264.5
ломбардни кредити	9.3	4.8
сконтови кредити	-3.8	-4.5
просрочени	1.9	30.6
необезпечени кредити	64.9	125.0
нетни чуждестранни активи	-141.3	-55.7
други	-47.7	-15.8

Източник: БНБ.

През първото полугодие основен сдържащ фактор по отношение ръста на резервните пари е намаляването на нетните чуждестранни активи на БНБ в резултат от нетните продажби на валута. По този начин веднъж отпусната ликвидност от страна на БНБ се връща при първоизточника си, но на най-високата възможна цена – изтощаването на валутните резерви до ниво, застрашаващо обслужването на външния дълг.

Посочената комбинация от парични инструменти за регулиране на резервните пари, а чрез тях и на паричното предлагане, неминуемо води до понататъшна финансова дестабилизация и загуба на доверие както в лева, така и в банковата система. Кризата е толкова дълбока, че без радикални и съгласувани оздравителни мерки в реалния и банковия сектор вече не може нито да се проектират, нито да се прилагат монетарни средства за възстановяване на финансовото равновесие.

3. Вътрешен кредит

През първото шестмесечие на 1996 г. ръстът на вътрешния кредит значително изпревари този на паричното предлагане. Причините са както в заба-

[28] „Агробизнесбанк“ – АД, след като беше придобита от БНБ в края на 1995 г., през първото шестмесечие на 1996 г. ѝ бе отнета лицензията за банкова дейност.

вения ръст на паричното предлагане в резултат от спада на доверието в банковата система, така и в по-нататъшното намаляване на нетните чуждестранни активи на банковата система след значителната загуба на валутни резерви от БНБ. В реално изражение вътрешният кредит се свива и отразява относителното намаляване на кредитния ресурс, което съдейства за повишаване на неговата цена, от една страна, а от друга – за още по-силно изместване на реалния от правителствения сектор на кредитния пазар.

За първите шест месеца на годината номиналният ръст на левовия компонент на вътрешния кредит изостава от ръста на валутния с над 100 пункта. Той е по-нисък от инфлацията с 60 пункта, като силното свиване в реално изражение се дължи не толкова на опитите на БНБ за затягане на паричната политика, колкото на нарастващата липса на кредитен ресурс в банковата система поради рязкото свиване на депозитната база.

По-голямата част от ръста на вътрешния кредит е във валута, но е изцяло в резултат от значителното обезценяване на лева. В доларово изражение дори се наблюдава съкращаване с около 50 млн. щ. д., което показва не само липсата на свеж кредитен ресурс, но и слабата събираемост на този вид кредити. Това обяснява защо изтеглянето на депозити в чуждестранна валута в размер на близо 570 млн. щ. д. през първата половина на 1996 г. доведе до загуба на чуждестранни активи от банковата система в размер на около 690 млн. щ. д.

Изпреварващият ръст на валутния компонент води до значително нарастване на относителния му дял във вътрешния кредит – от 34.6% през декември 1995 г. до 50.8% през юни 1996 г. Тази структура не се различава съществено от структурата през декември 1994 г. и наред с нарастващата доларизация на паричното предлагане силно затруднява провеждането на антиинфлационна парична политика.

НАРАСТВАНЕ НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ

Кредитни агрегати	VI'95 г. към XII'94 г.		VI'96 г. към XII'95 г.	
	млрд. лв.	%	млрд. лв.	%
Вътрешен кредит	39.9	7.3	297.0	47.3
За правителствения сектор	2.5	39.0	104.4	47.5
държавен бюджет	17.8	5.5	114.9	33.4
извънбюджетни сметки	-15.3	33.5	-10.5	14.1
За неправителствения сектор	37.3	27.7	192.6	122.2
в левове	22.9	15.8	12.6	6.2
във валута	14.5	11.8	180.0	116.0

Източник: БНБ.

Ръстът на левовия кредит за правителствения сектор е 31.6 млрд. лв. и е около два пъти по-голям, отколкото за същия период на м. г. В условията на увеличаващ се недостиг на кредитен ресурс натискът за разхлабване на паричната политика от страна на бюджета през 1996 г. е значително по-силен. Преобладаващата част от увеличената кредитна потребност на правителствения сектор произтича от покачването на лихвените равнища и обезценяването на лева. Това показва ограничените възможности за по-силна парична рестрикция чрез лихвената политика, както и най-ефективния път за разрешаване на проблема с обслужването на вътрешния дълг: безкомпромисна борба с инфлацията, за да може да се постигне чувствително намаляване на лихвите.

Ръстът на левовия кредит за реалния сектор е с 19 млрд. лв. по-малък, отколкото за правителствения сектор, и е само 6.2%. По-голямо е нарастването в частния сектор – с около 20 млрд. лв., докато в кредита за държавните предприятия се наблюдава спад със 7.4%. Може да се предполага, че това се дължи отчасти на преоформяне на левови кредити във валутни, доколкото в доларово изражение последните се увеличават за полугодието с 19 млн. щ. д. За същия период валутните кредити за частния сектор намаляват с 58 млн. щ. д.,

което също дава основание да се смята, че има преоформяне на валутни кредити в левови.

Кредитният ресурс, получаван от реалния сектор през първото полугодие на 1996 г., може да се оцени като недостатъчен за поддържане на икономическия растеж, започнал през 1994 г. Засилващото се изместване на реалния от правителствения сектор на кредитния пазар води до значително повишаване на лихвите, което наред с общата финансова и макроикономическа дестабилизация има допълнителен сдържащ ефект върху икономическата активност в страната.

ДИНАМИКА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ

(млрд. лв.)

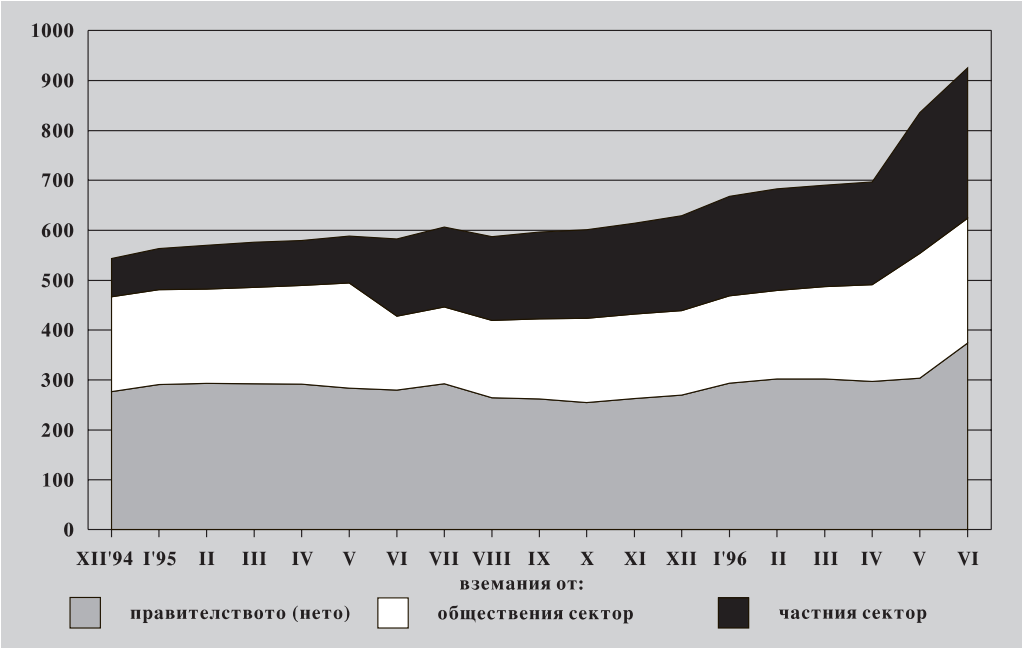

Източник: БНБ.

СТРУКТУРА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ
(левов компонент)

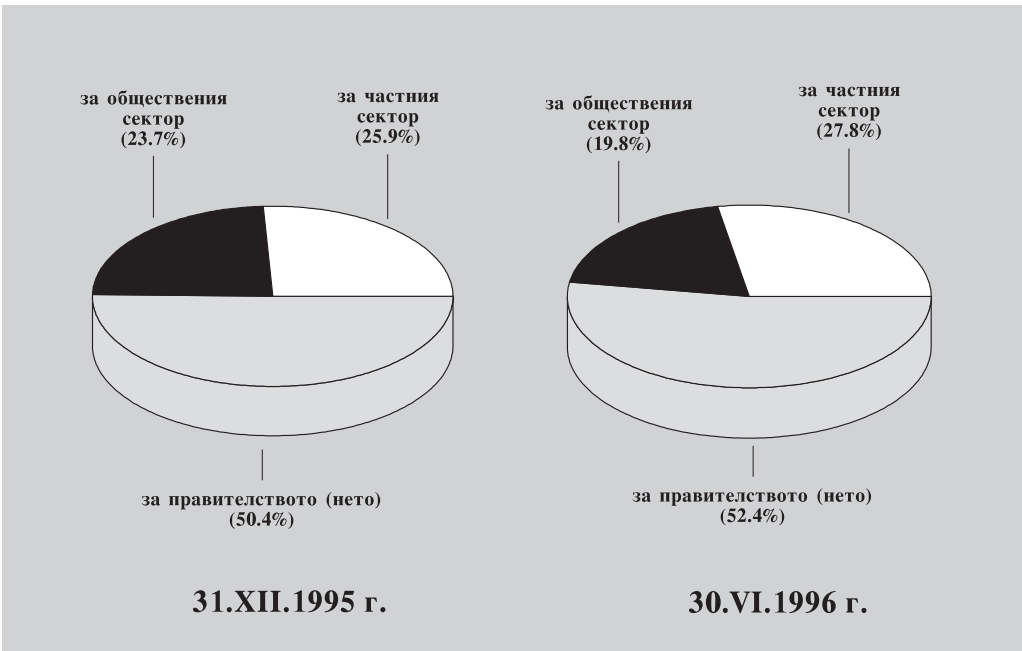

Източник: БНБ.

4. Парични инструменти и паричен пазар

Основен лихвен процент

През първото полугодие основният лихвен процент остана активно прилаган инструмент на лихвената политика на БНБ. След като през 1995 г. неговото равнище за малко повече от четири месеца бе променяно 7 пъти (най-често, откакто този паричен инструмент функционира у нас, в резултат на което той спадна почти наполовина – от 72% на 34% годишно), през първите шест месеца на 1996 г. тенденцията в изменението му бе в противоположна посока. За по-малко от 5 месеца основният лихвен процент бе повишен четири пъти (последния път – необичайно рязко) и от най-ниските досега 34% достигна рекордно високите 108%. Първото (42% в началото на февруари) и второто (49% в началото на март) повишение бяха традиционна рестриктивна мярка на паричната политика в подкрепа на сезонно по-слабия лев. Третото покачване (67% годишно в края на април) отново бе продиктувано от рязкото обезценяване на лева, но този път в нехарактерен за българската валута период на слабост – в разгара на пролетта. Последното за периода покачване (108% от началото на май) бе опит психологически да се повлияе за преустановяване на разразилата се остра валутна криза. Подобен ход в условията на попадналата отново в депресия българска икономика обаче затруднява още повече реалния сектор и държавния бюджет. Той практически не може да спре задълбочаващата се финансова криза и да компенсира голямото забавяне на структурните реформи в банковата система и реалната икономика.

Наред с измененията на основния лихвен процент БНБ периодично предприемаше и изменения на останалите лихвени проценти. Тези промени бяха налагани чрез инструментите за рефинансиране на търговските банки и бяха в посока към парична рестрикция в съответствие с динамиката на основната лихва.

Рефинансиране в левове

Предоставените от БНБ средства за рефинансиране на търговските банки през първото полугодие на 1996 г. възлизат общо на 57 570 млн. лв., което е 2.85 пъти повече от рефинансирането в края на 1995 г., когато то бе 20 171 млн. лв.

От общо 47 търговски банки БНБ е рефинансирала в левове 12, което представлява 25%. В структурно отношение най-голям е делът на необезпеченото рефинансиране – 92%, следвано от ломбардните кредити – 6.8% и сконтовите кредити – 0.7%.

Необезпечено рефинансиране

Сериозните ликвидни затруднения в няколко търговски банки, изразени ясно още в края на миналата година, вместо да бъдат постепенно преодолени в течение на първото полугодие на 1996 г., придобиха лавинообразен характер. Предоставеното значително по обем необезпечено рефинансиране на 8 банки със сериозни ликвидни затруднения на практика не допринесе за трайно подобряване на ликвидността им, което от своя страна разстрои баланса на пазарното разпределение на свободните парични потоци между търговските банки и изправи разплащателната система между банките пред реалната възможност за срив. След като стана ясно, че по-нататъшното предоставяне на необезпечени кредити по реда на чл. 30, ал. 3 от Закона за БНБ няма да доведе до очакваните резултати както за банките с непреодолими ликвидни затруднения, така и за стабилизирането на банковата система, БНБ бе принудена да обяви през май и юни 5 търговски банки в несъстоятелност. Размерът на необезпеченото рефинансиране в 3 обявени в несъстоятелност търговски банки към 30 юни 1996 г. е 28 773 млн. лв., или 54.3% от общото необезпечено рефинансиране на търговските банки, което към 30 юни е 52 932 млн. лв.

ФАКТИЧЕСКИ ОСТАТЪЦИ НА КРЕДИТИТЕ, ПРЕДОСТАВЕНИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

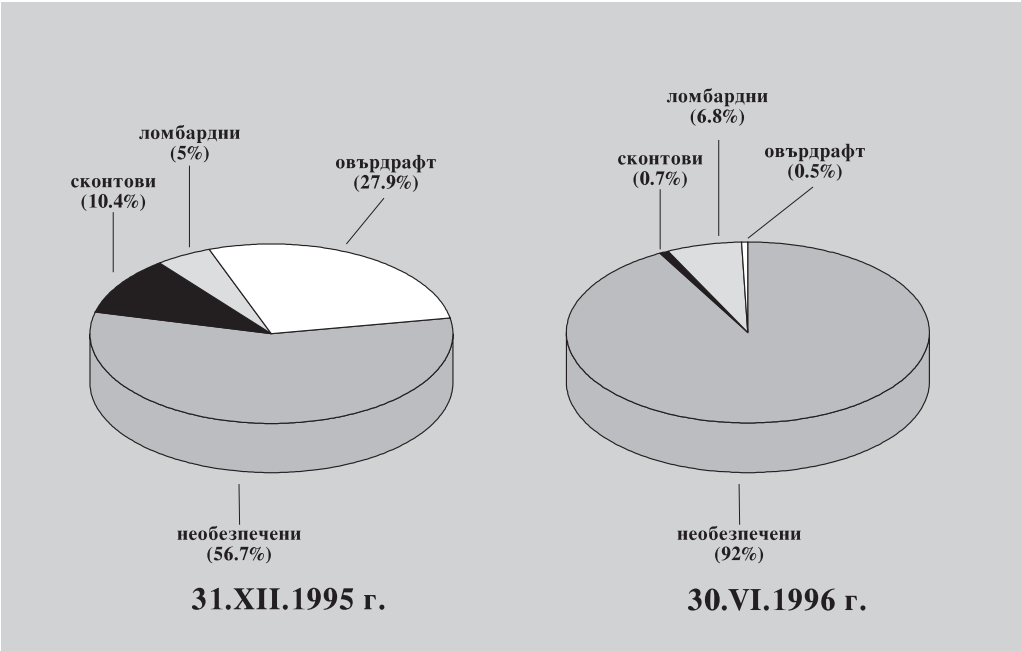

Източник: БНБ.

Ломбардни заеми

През януари – юни 1996 г. се наблюдава увеличение в размера на предоставените ломбардни заеми спрямо 31 декември 1995 г. Такива са ползвали 6 търговски банки с временно нарушена ликвидност. Предоставени са общо 48 заема за 7917 млн. лв., а са издължени 32 заема за 4972 млн. лв.

ДИНАМИКА НА ЛОМБАРДНИТЕ И СКОНТОВИТЕ ЗАЕМИ

(млрд. лв.)

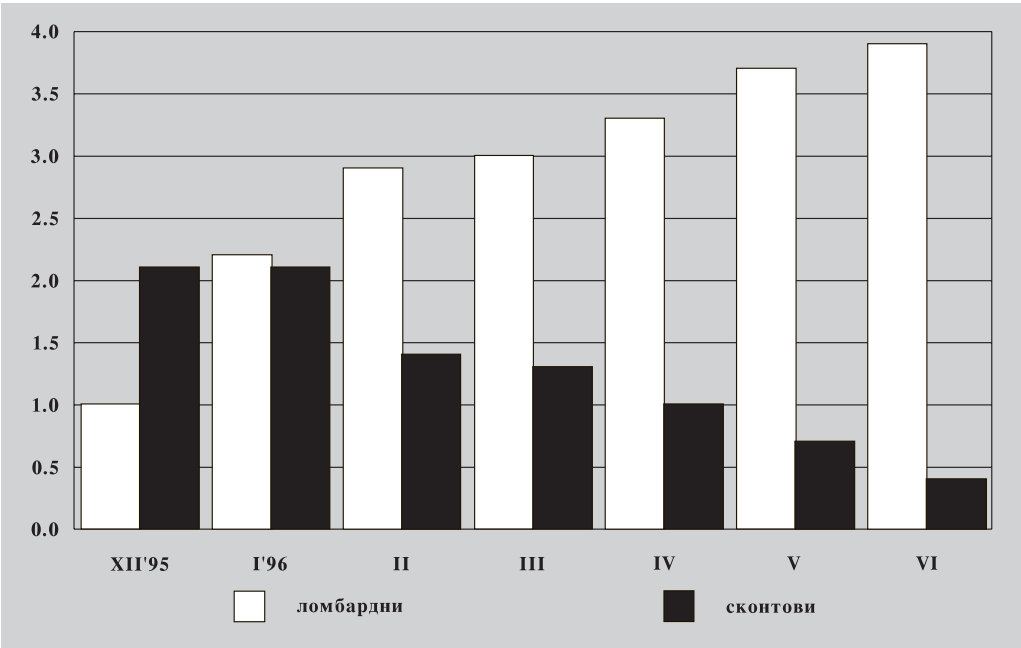

Източник: БНБ.

Към 30 юни 1995 г. остатъкът по ломбардните заеми е 3944 млн. лв., като в структурно отношение 7.6% от общата сума са просрочени заеми срещу залог на търговски ценни книжа, 5.6% са заемите срещу залог на държавни ценни книжа, емитирани по Наредба № 5, а заемите срещу залог на дългосрочни държавни облигации са 86.8%.

Сконтови заеми

За полугодието са сконтирани 29 записи на заповед за 2584 млн. лв. – всичките за изкупуване и съхранение на хлебното зърно по реда и условията на ПМС № 140 от 1995 г.

За периода са издължени 38 сконтови заема за 4278 млн. лв. Спрямо същия период на 1995 г. са разрешени с 8 по-малко сконтови заема за 296 млн. лв., като спрямо 31 декември 1995 г. дългът по сконтовите заеми е намалял с 1694 млн. лв.

Към 30 юни 1996 г. дългът на сконтовите заеми е 439 млн. лв., в т. ч. 409 млн. лв. неиздължени на падежа поради липса на средства по разплащателните сметки на две банки.

Операции на открития пазар

През първото шестмесечие на 1996 г. операциите на открития пазар се прилагаха като основен инструмент за осъществяване целите на паричната политика на БНБ по отношение регулиране равнището на резервните пари и състоянието на ликвидността в банковата система.

ОБЕМ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР

(млрд. лв.)

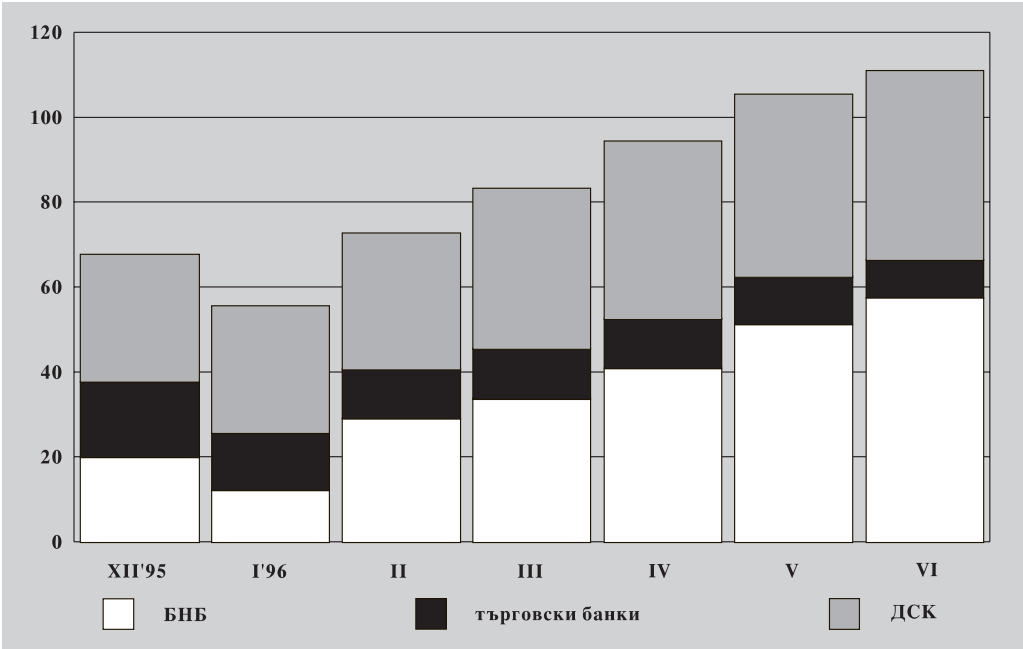

Източник: БНБ.

Абсолютният размер на портфейла на БНБ в държавни ценни книжа в края на отчетния период възлиза на 74 116 млн. лв. От първични аукциони са придобити държавни ценни книжа за 14 393 млн. лв. През отчетния период са сключени сделки за окончателни продажби в размер на 23 038 млн. лв. В съответствие с рестриктивния характер на паричната политика основният тип операции, които БНБ провеждаше на открития пазар, бяха репооперациите. Диференциацията на репооперациите „продажба с уговорка за обратна покупка“ на три лихвени равнища за срок до 6 дни и въвеждането на търгове за операции със срочност над 6 дни разшири възможностите за по-ефективното прилагане на този инструмент на паричната политика за регулиране ликвидността в банковата система. От друга страна, сделките за покупка с уговорка за обратна продажба до средата на април се осъществяваха най-вече чрез провеждане на редовни търгове със срочност 14 дни. В края на април търговете бяха прекратени, като операциите за покриване на ликвидните потребности се прецизираха в съответствие с текущото състояние на банките.

Минимални задължителни резерви

През отчетния период БНБ продължи да използва минималните задължителни резерви като инструмент на паричната политика, имащ за цел да гарантира ликвидността на привлечените средства, както и да регулира обема на парите и кредита в икономиката. Намален бе с 1 пункт (от 9.5% на 8.5%) нормативът за минималните задължителни резерви, които банките (без ДСК) държат в БНБ, при условие че освободените средства се използват изцяло за превеждане на дължимите от тях вноски във Фонда за гарантиране на влоговете в банките в съответствие с Наредба № 1 на БНБ, както и за окончателното закупуване от БНБ на държавни ценни книжа с остатъка след извършването на вноските.

И през тази година признаването на 60% от фактическата касова наличност на търговските банки и ДСК се приемаше за минимален задължителен резерв.

Въведена бе нова система за минималните задължителни резерви (от 15 март 1996 г.) с цел по-ефективното им използване като инструмент за регулиране на банковата ликвидност. Основно изискване е средствата за минималния задължителен резерв в левове да се съхраняват по разплащателната сметка на съответната търговска банка в БНБ, като се поддържа среднодневен размер, който да бъде равен на изискващия се за месеца минимален задължителен резерв, изчислен на базата на балансовите данни за предшестващия регулацията месец. По този начин се даде възможност на търговските банки да ползват ежедневно при разплащанията си и част от средствата по минималния задължителен резерв. Друг съществен момент в новата система е разрешението на търговските банки (считано от регулацията за март) да държат във валута до 25% от резервите върху привлечените средства във валута, а от регулацията за юли 1996 г. превеждането на минималните задължителни резерви по всички привлечени средства в левове и във валута се изисква да се извършва само в левове. Така минималните задължителни резерви ще поемат изцяло ролята на автоматичен регулатор срещу рязко обезценяване на лева.

Отменено бе, считано от регулацията за март, преференциалното олихвяване с 1/2 от основния лихвен процент на внесените в левове минимални задължителни резерви на банките в размер, равен на продадените от тях на физически и юридически лица – небанкови предприятия, безналични държавни ценни книжа.

По внесените минимални задължителни резерви в левове БНБ продължи да начислява лихва 10%, а от април – 14% годишно (след сливането им с разплащателната сметка в обща сметка).

Увеличаването на основния лихвен процент от 67 на сто на 108 на сто годишно доведе до промени и в олихвяването на средствата по минималния задължителен резерв – от 14% на 20% годишна лихва.

Към 28 юни 1996 г. общият размер на изискуемите минимални задължителни резерви е 64 733 099 хил. лв., или с около 24% повече в сравнение със същия период на 1995 г.

Рефинансиране в чуждестранна валута

В България не функционира специализирана финансова институция за кредитиране на вносно-износните операции. Поради това БНБ не можа и през първото шестмесечие на 1996 г. да ограничи съществено общия размер на валутното рефинансиране.

Кредити в чуждестранна валута

БНБ продължи да отпуска на търговските банки сконтови кредити във валута срещу залог на търговски ценни книжа (записи на заповед) за срок от три месеца. Обемът на валутното кредитиране обаче постепенно намаляваше и от 68.2 млн. щ. д. в края на м. г. спадна до 51 млн. щ. д. в края на юни 1996 г. (със 17.2 млн. щ. д., или една четвърт). Използвани валути по заемите бяха щатският долар и германската марка. Прилаганите лихвени проценти

както по заемите в долари, така и в марки, се запазиха непроменени – 9% годишно.

РЕФИНАНСИРАНЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ВЪВ ВАЛУТА

(млн. щ. д.)

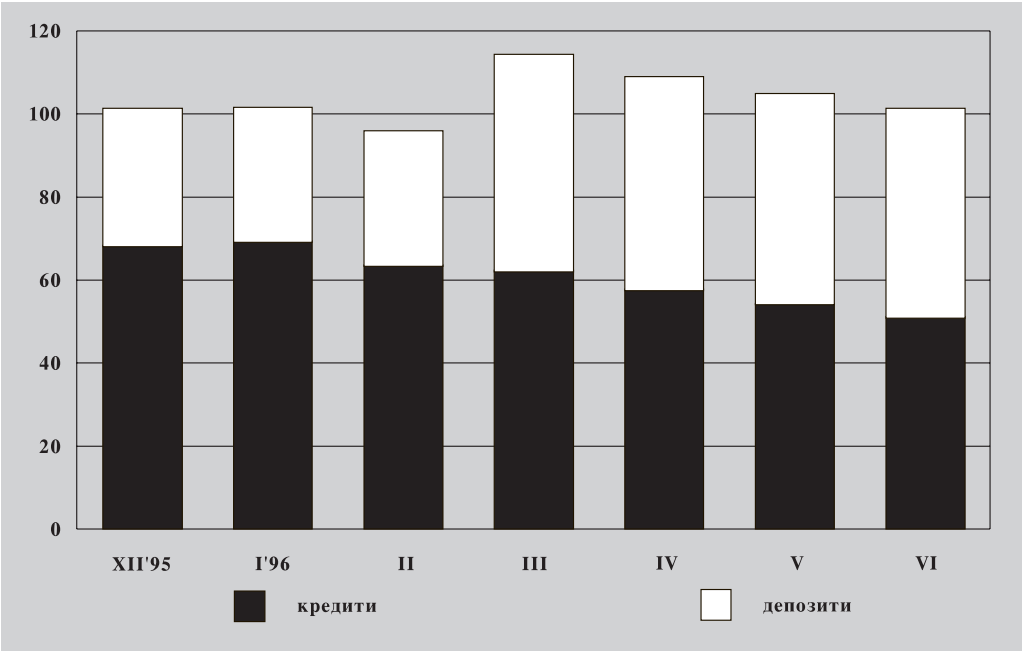

Източник: БНБ.

Депозити в чуждестранна валута

Наред с кредитите БНБ продължи да предоставя на търговските банки и депозити във валута. Обемът на валутните депозити на БНБ бе относително по-малък през първите два месеца (по около 30 млн. щ. д.) и по-голям през последните четири месеца на полугодието (по около 50 млн. щ. д.). В края на анализирания период депозитите във валута възлизат на 50.3 млн. щ. д. при 33.2 млн. щ. д. в края на 1995 г., което представлява нарастване със 17.2 млн. щ. д., или 51.7%. Валутните депозити също бяха предоставяни в щатски долари и германски марки. Лихвените проценти се запазиха на познатите равнища – при доларовите депозити между 6.5% и 8% годишно и при депозитите в марки – 7% годишно.

Взаимоотношения между търговските банки

Кредитни ресурси

Дългът по предоставените депозити на междубанковия пазар в края на първото шестмесечие е 53 473 млн. лв., което е с 5944 млн. лв. (12.5%) повече в сравнение с дълга в края на 1995 г.

Независимо от посочения растеж развитието на междубанковия пазар показва определена тенденция към спад, породена от нарушеното доверие между търговските банки в резултат на влошената ликвидност на банковата система.

Лихвен процент на между-банковия пазар

Анализът на лихвените проценти на междубанковия паричен пазар показва стабилна тенденция към увеличаване в края на полугодието. Докато през 1995 г. надбавката над основния лихвен процент по договаряните между банките ресурси на междубанковия паричен пазар се движеше в рамките на 3 – 3.5 пункта, в края на първото полугодие на т. г. тя достигна 4.6 пункта. Този ръст отразява нарастващия недостиг на средства в банковата система в резултат на спада на доверието в банките. Независимо от високата цена на ресурсите на 10 търговски банки не бе предоставен ресурс на междубанковия пазар (при 4 банки през м. г.). От друга страна, средно само 2 – 7 банки предоставяха ежедневно ресурси, докато през миналата година те бяха 15 – 20 банки. Малкото търговски банки с временно свободни ресурси определено

предпочитаха да влагат средствата си в гарантираните репосделки с държавни ценни книжа с БНБ, вместо да участват в станалия твърде рисков междубанков паричен пазар.

5. Лихви по операциите на търговските банки

Лихвите по операциите на търговските банки през първото полугодие се увеличаваха успоредно с общото нарастване на основния лихвен процент. Диференциацията между тях и основния лихвен процент също нарасна, което дава основание да се смята, че банките стават по-независими в своята лихвена политика.

През първите четири месеца на 1996 г. средната лихва по едномесечните срочни левови депозити на търговските банки се увеличи от 1.9% до 2.7% и следваше увеличаването на основния лихвен процент. В реално изражение тя остана близка до нулата (през февруари и март – слабо положителна, през януари и април – слабо отрицателна). За този период натрупаната лихва бе около 0.5% и не може да се счита за достатъчна за поддържане стабилността на депозитната основа при разклатеното доверие в лева и банковата система.

МЕСЕЧНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ДЕПОЗИТИ

(%)

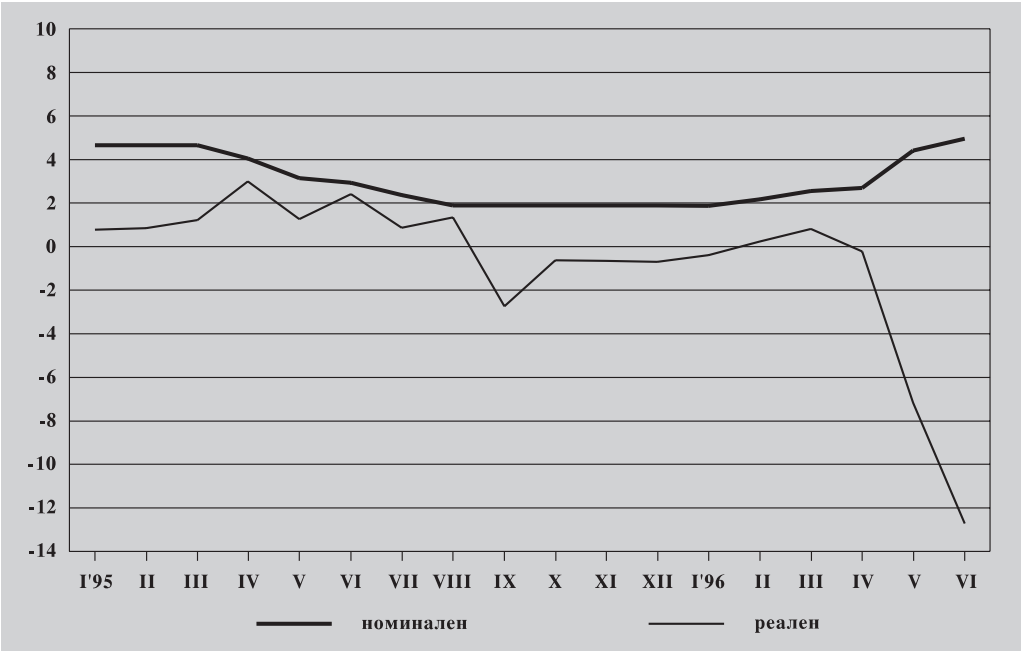

Източник: БНБ.

През май и юни номиналният ръст на лихвите по депозитите започна бързо да изостава от ускоряващата се инфлация – за тези два месеца вложителите загубиха реално над 19% от своите спестявания, което е почти два пъти повече от печалбата им от лихви през първото полугодие на 1995 г. Силно отрицателните реални лихви бяха допълнителен фактор за ускоряване на тегленето на средства от банките, което още повече влоши ликвидността на редица от тях.

През първите четири месеца на годината месечната лихва по краткосрочните левови кредити се увеличи от 3.5% до почти 5%. В реално изражение тя остана положителна през целия период, като с натрупване достигна 8.4%. Достигнатото равнище е с 6.5 пункта по-ниско, отколкото за същия период на м. г., но може да се счита за високо спрямо възможностите на реалния сектор.

МЕСЕЧНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ

(%)

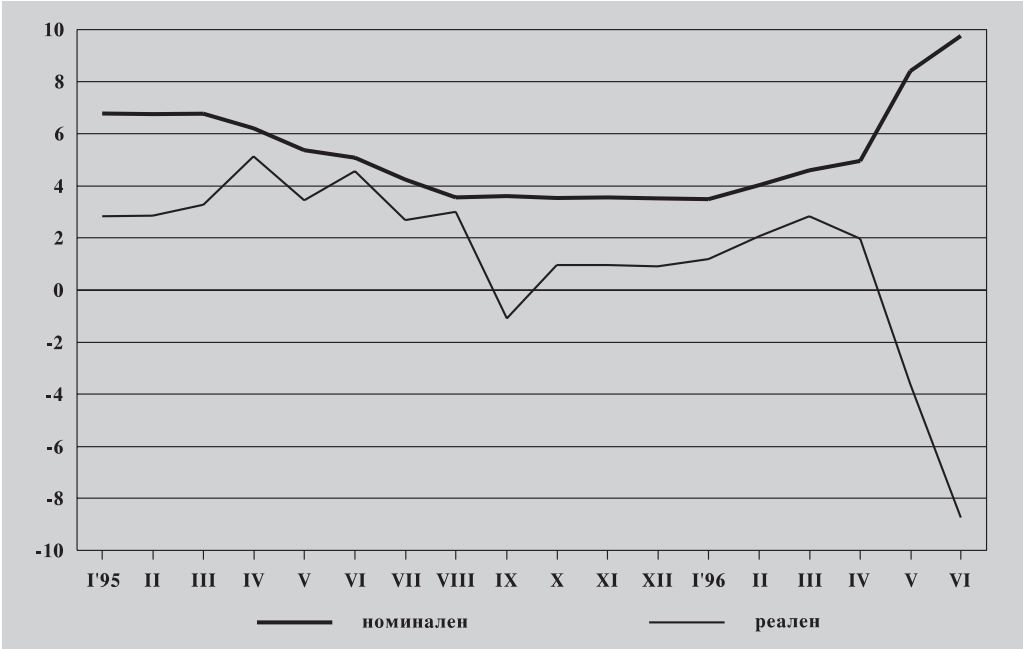

Източник: БНБ.

През следващите два месеца, въпреки че номинално нараснаха, лихвите по кредитите станаха силно отрицателни в реално изражение. С натрупване за този период отрицателната реална лихва надхвърли 12%, а общо за полугодието е -4.7%. Това е с близо 30 пункта под изключително високото ниво на същия показател за първото полугодие на 1995 г., което обаче не дава основание да се счита за значим фактор за стимулиране на икономическата активност на фона на общата макроикономическа и финансова нестабилност и остър недостиг на кредитен ресурс.

В течение на периода диференциалът между лихвите по депозитите и кредитите на търговските банки силно се разшири – от 1.6 пункта през януари до 4.7 пункта през юни. Разликата се увеличи най-много при нарастването на основния лихвен процент до 108 на сто годишна проста лихва. Ръстът на лихвения диференциал отразява състоянието на търговските банки, които са принудени чрез него да покриват увеличаващите се загуби от необслужването на все повече кредити поради започналата нова стагнация в реалния сектор. Той съдейства и за нарастване на общата нестабилност на банковата система, тъй като води до бърза диференциация във финансовото положение на банките.

6. Емисионна дейност

Количество на емисията

В края на полугодието парите в обращение, включващи парите в касите на търговските банки и извън тях, достигнаха 77.5 млрд. лв. Те нараснаха с 8.9 млрд. лв. в сравнение с края на 1995 г., или с 13%.

Наличните пари нараснаха със 7.1 процентни пункта по-малко в сравнение с широките пари.

Относителният дял на масата на парите в обращение към широките пари намаля от 11.8% в края на 1995 г. на 11.1% в края на юни 1996 г.

В сравнение с нарастването на потребителските цени темпът на увеличение на наличните пари е над 3.5 пъти по-нисък.

Продължи тенденцията от последните няколко години в края на първото полугодие да се понижава интересът на населението да държи налични пари и емисионната дейност на БНБ да е по-активна през второто полугодие.

Анализът на динамиката на масата на парите в обращение показва, че

през януари 1996 г. се наблюдава намаляване масата на парите в обращение в сравнение с края на 1995 г. През февруари и март има леко нарастване на този показател и в края на тримесечието той достигна 62.7 млрд. лв. – с 5.9 млрд. лв. по-ниско от нивото в края на 1995 г.

ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ
(извън касите на БНБ)

(млрд. лв.)

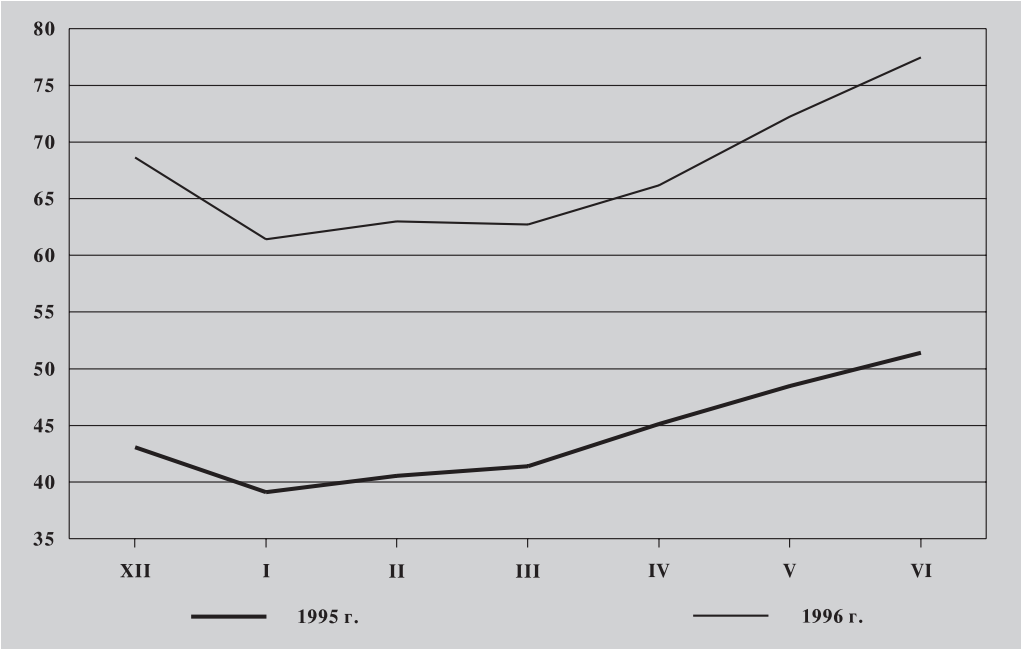

Източник: БНБ.

През второто тримесечие масата на парите в обращение се увеличи общо с 14.8 млрд. лв. Нарастването по месеци е: април – 3.5 млрд. лв., май – 6 млрд. лв. и юни – 5.3 млрд. лв. Това се дължи главно на номиналното увеличение на доходите на населението в резултат на нарастването на средствата за работна заплата и осъвременяване на пенсиите.

Съществено влияние върху нарастването на масата на наличните пари оказаха и обявяването в неплатежоспособност на няколко търговски банки, затрудненията в разплащателната система поради ликвидни проблеми на кредитните институти, както и напрежението на валутния пазар през последните два месеца на полугодието.

Изгубването на доверие в банковата система и трудностите в разплащателните системи подтикна фирмите да обслужват оборота си с налични пари, което също оказа влияние върху увеличаване масата на парите в обращение.

Наличните пари в касите на търговските банки в края на полугодието бяха 7.2 млрд. лв. при 7 млрд. лв. в края на 1995 г. Данните показват, че търговските банки независимо от инфлационните процеси и наличието в определени периоди от време на ликвидни затруднения се стремят по-добре да управляват наличните парични средства в касите си, като работят с минимална касова наличност.

В резултат на емисионната дейност на БНБ и политиката на търговските банки по отношение на касовите наличности парите извън банките в края на периода достигнаха 70.3 млрд. лв. Това е с 8.7 млрд. лв. повече от края на 1995 г., или 14.1.%.

Купюрен строеж

В сравнение с края на 1995 г. промени настъпиха и в купюрния строеж на емисията. За нормалното обслужване на налично-паричния оборот по-удобни се оказаха купюрите с по-голям номинал (500, 1000, 2000 и 5000 лева). В края на полугодието те представляваха 76.7% от стойността на банкнотите (при 70.3% през

декември 1995 г.). В същото време относителният дял на броя банкноти на тези купюри в общия брой банкноти е 19.7% (при 14.1% в края на 1995 г.).

КУПЮРЕН СТРОЕЖ НА ЕМИСИЯТА ОТ БАНКНОТИ*

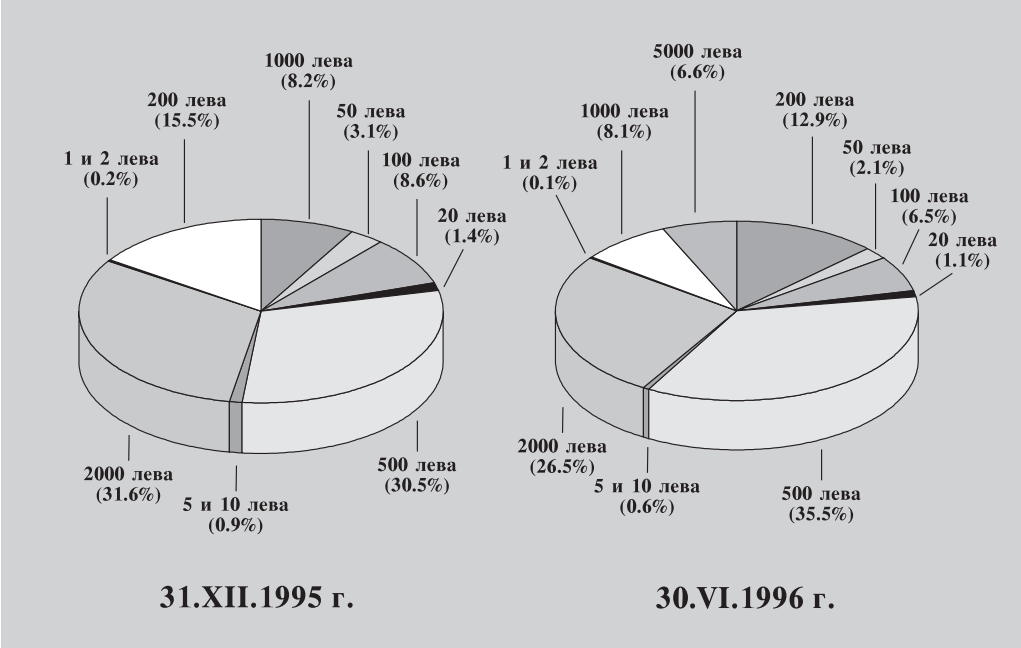

* Информацията е изготвена на база стойности.

Източник: БНБ.

БНБ продължи постепенно да изтегля от обращение банкнотите със старата символика след нормалното им изхабяване. По-интензивно се изтеглят банкнотите от 1, 2, 5 и 10 лева (емисии 1962 г. и 1974 г.), които ще се намират в обращение до 31 декември 1996 г. До края на 1998 г. те ще се приемат за обмяна само на касите на БНБ.

„Средната“ банкнота, пусната в обращение в края на полугодието, е 148 лева при 128 лева в края на 1995 г. Нарастването ѝ се дължи, от една страна, на пусканите банкноти от по-високи номинали, а от друга – на намаления брой банкноти в обращение. В сравнение с края на 1995 г. броят на банкнотите в обращение намаля с около 10 млн., което се дължи основно на изтеглените изхабени банкноти от ниските номинали.

През полугодието емисионната дейност се осъществяваше в условията на продължаваща инфлация. В съответствие с потребностите на паричното обращение БНБ пусна от 17 юни 1996 г. нова банкнота с номинал 5000 лева.

Емисия на монети

УС на БНБ одобри през февруари 1996 г. отсичането на четири възпоменателни монети с номинална стойност 1000 лева, емисия 1996 г., посветени на асоциирането на България към Европейската общност, Зимните олимпийски игри през 1998 г., 120-годишнината от Априлското въстание и българското корабоплаване. На основание чл. 25 от Закона за БНБ Министерският съвет одобри номиналната стойност, съдържанието, формата и дизайна на следните сребърни монети: „Калиакра“, „Св. Иван Рилски“ и „Кънки-бягане“.

Благородни метали

В края на първото полугодие наличният златен резерв в трезорите на БНБ е 1 031 222 тройунции.

БНБ е изкупувала от производителите в страната добитите количества благородни метали, както и златни монети от населението. В същото време от оборотната наличност са задоволявани потребностите на вътрешните потребители от благородни метали съгласно установения ред.

НАЛИЧНОСТ ОТ СКЪПОЦЕННИ МЕТАЛИ В БНБ

(в тройунции)[1]

Показатели	31.XII.1995 г.	30.VI.1996 г.
Златен резерв на БНБ[2]	1 031 222	1 031 222
Оборотна наличност[3]		
Злато	51 000	56 496
Сребро	530 548	511 906
Платина	11 949	12 038

[1] Една тройунция е равна на 31.10348 г.
[2] Златният резерв е на кюлчета борсов стандарт.
[3] Оборотната наличност се състои от злато, сребро и платина в стандартен вид (кюлче, лента и монети държавни емисии).

Източник: БНБ.

7. Валутна политика

Валутната политика на БНБ като неделима част от паричната политика и през първото полугодие на 1996 г. имаше важно значение върху избора на парични инструменти. Нарастващата загуба на доверие в банковата система на фона на продължаващото забавяне в преструктурирането на реалния и банковия сектор не позволи на БНБ да възвърне доверието в лева чрез общо затягане на паричната политика. Същевременно бързият спад на валутния резерв в резултат както на големите плащания по външния дълг, така и поради изтичането на капитали и традиционните сезонни фактори, постепенно стана основа за още по-силна спекулация срещу лева. След средата на април тя се оказа неудържима и доведе до рязко обезценяване на лева, макар и при значително стеснен валутен пазар.

Характерно за валутната криза от 1996 г. е, че тя настъпи след една сравнително благоприятна година – по темпове на растеж, размер на инфлацията, степен на стабилност на валутния курс, ниво на безработицата, обрат в тренда на влошаване на пропорцията между крайното и инвестиционното потребление в БВП. Липсата на реформа в реалния сектор обаче не позволи да се използва постигнатата само с монетарни средства финансова стабилност. В тези условия тя отново се оказа временна и бе последвана от задълбочаващо се неравновесие между търсенето и предлагането на валутния пазар.

Натискът върху лева в началото на годината бе в период на сезонно усилване на търсенето на чуждестранна валута за плащания по внос. След извършването през януари на значителни плащания по външни задължения размерът на авоарите на централната банка в чуждестранна валута се изравни с този на очакваните до края на годината плащания по обслужване на външния дълг на страната – формално съвпадение на две величини с различна динамика, което обаче бе основа за спекулация. Същевременно коефициентът между авоарите на българските банки в чуждестранна валута и депозитите в чуждестранна валута в страната слезе под единица, което увеличи уязвимостта им при масирани тегления.

Валутната криза протече на два етапа. През първия – от януари до март, се осъществи преливане на валутен резерв от централната банка към търговските банки. През първата половина на януари котировките на обменните бюра подценяваха лева по-силно, отколкото котировките на междубанковия пазар. Сериозно въздействие върху крайните вложители на чуждестранна валута (населението сравнително бавно се поддаде на валутна психоза, което показва, че очаквания за валутна криза у него не е имало) обаче можеше да окаже едно по-сериозно въвличане на търговските банки в спекулативни операции. За тях освен очакванията за евентуално изгодно използване на валутните авоари в приватизацията съществуваше и нуждата от укрепване на собствените позиции при общия натиск върху банковата система, а също и за компенсиране на плащания към чужбина от собствените им резерви.

Към съмненията на валутния пазар относно обслужването на външния дълг се добавиха и опасения за платежния баланс, а необходимостта от поддържане на стабилна валутна позиция обуславяше търсене на активи в чуждестранна валута. Така при общ спад на авоарите в чуждестранна валута на БНБ и търговските банки, както и на валутните депозити в страната такъв компонент на съвкупната валутна позиция на търговските банки (имащи авоари в чужбина) като съотношението между техния общ резерв в чуждестранна валута и размера на валутните депозити в страната бе относително постоянен. Известното намаление в края на 1995 г. и началото на 1996 г. постепенно бе преодоляно и през пролетта на 1996 г. коефициентът се върна до размера си от есента на 1995 г. Преливането на резерв от централната банка през първия етап на кризата бе достатъчно, за да покрие плащанията на търговските банки към чужбина и едно сравнително умерено намаление на валутните депозити. Депозитите на частните фирми отбелязаха дори прираст през януари и март, а на държавните – през януари. Изтеглянето на валутни депозити от граждани докъм средата на март компенсира прираста на валутните им депозити през последното тримесечие на м. г., когато натискът върху курса стимулираше търсенето на чуждестранна валута, която обаче тогава се депозираше в български банки.

Въпреки натиска върху международното доверие към страната в навечерието на годишната среща в София (средата на април) на Европейската банка за възстановяване и развитие вторият етап на кризата настъпи не тогава, а след срещата, като към края на април централната банка се принуди да защитава значително изтънелия си валутен резерв чрез покачване на основния лихвен процент. Дори едно рекордно ниво обаче не можа да компенсира ефекта от започналото и очакваното обезценяване на лева.

През първото тримесечие валутната политика се базираше върху подхода на блокиране на търсенето с предлагане, оттам валутният резерв се съхраняваше не толкова като гарант на стабилността на лева, колкото се изразходваше като такъв гарант. За предотвратяване на скок на курса до очакваното още в края на 1995 г., но недостигнато тогава ниво, БНБ извърши продажби на долари през първите месеци на 1996 г. Трябва да се отбележи обаче, че БНБ бе изключителен продавач на чуждестранна валута само при масираните интервенции, докато през другите дни извършваше операции и в двете посоки, поддържайки ефективен междубанков пазар дори при намалелия обмен на валута между банките и клиентите им.

Изпитание за тази политика настъпи с втората фаза на кризата, когато след едно сравнително умерено обезценяване на лева през първото тримесечие започна подриване на доверието в националната валута и тя рязко поевтиня към чуждите валути. Тук валутната политика бе принудена да се преориентира от плавно обезценяване към спиране и дори обрат в рязкото обезценяване към валутите еталони. Точно тогава средството за вдъхване на доверие в лева – официалният валутен резерв, бе вече съществено намалял. Паричната политика като цяло се насочи към предотвратяване на възможността инфлацията да догони обезценяването на лева към чуждите валути.

Намаляването на официалния валутен резерв направи страната силно зависима от хода на преговорите с международните кредитори, а финансирането от МВФ стана решаващ фактор за стабилизацията на българската валута в очите на националните и чуждестранните финансови и нефинансови предприятия. Ефектът от постъпилото в началото на второто полугодие външно финансиране се изрази в спиране на стремителното обезценяване на лева. В паричен план основание за закрепване на благоприятния ефект, от една страна, дават възможностите, които открива достигнатото в края на първото полугодие възвръщане на пропорцията между външните активи на търговските банки и валутните депозити в страната до нивото ѝ през есента на м. г., както и настъпилият, макар и неголям, обрат в намалението на съотношението между съвкупните външни активи на банковата система и депозитите в чуждестранна валута в страната. От друга страна, потенциал за съвземане на лева

има в задържаната у населението и фирмите чуждестранна валута, която може да бъде предложена на пазара.

Валутен пазар

Източник на чуждестранна валута, постъпила в банковата система и на пазара, бяха главно металургията и химическата промишленост (вкл. содова, фармацевтична и козметична), а също машиностроенето (вкл. корабостроене и чуждестранни фирми от електрониката), строителството, циментовата, целулозно-хартиената и кожарската промишленост, морският и въздушният транспорт, туризмът.

Крайни купувачи на чуждестранна валута бяха главно нефтопреработването, енергетиката, вносителите на петрол, а също електротехническата и полиграфическата промишленост и др.

Продавачи и купувачи на чуждестранна валута бяха черната металургия, тютюневата промишленост, железопътният транспорт, петролни фирми (вкл. чуждестранни), лизингови предприятия.

Общият обем на регистрираните в БНБ сделки на валутния пазар (неизчистен от двойното отчитане на някои от операциите) възлезе на 2.3 млрд. щ. д. покупки и 2.6 млрд. щ. д. продажби. В сравнение с първата половина на 1995 г. (период на рязко засилено предлагане на чуждестранна валута) обемът на покупките се сви с една трета. Намаляването на общия обем на изкупената валута доведе до свиване и на сумата, която банките продадоха, но в по-малка степен – с една шеста. Това обаче не дава основание да се говори за „замиране“ на пазара, тъй като намаляване има само към 1995 г. – годината на силно разширение на пазара, а спрямо съпоставимите периоди на всяка от предходните години (от 1991 г. насам) има значително увеличение. С други думи – през 1996 г. пазарът не можа да достигне силно нарасналите през 1995 г. параметри. Следователно, ако се пренебрегне спадът спрямо силно увеличения през 1995 г. размер, общият тренд на растеж на пазара за петгодишния период се запазва.

СДЕЛКИ С ВАЛЬОР „СПОТ“

(млн. щ. д.)

Обем	А. Купена валута	В. Продадена валута	С. Салдо
1. БНБ с клиенти	91.4	305.2	-213.8
– с търговски банки без пълен лиценз	46.6	41.9	4.7
– с фирми	19.7	6.1	13.6
– с бюджетни организации	0.2	25.2	-25.3
– на МФ за външния дълг	-	231.7	-231.7
– други операции с МФ	24.9	-	24.9
2. ТБ с пълен лиценз с клиенти	1292.7	1365.3	-72.6
3. Междубанков, само ТБ с пълен лиценз	432.7	445.5	-[1]
4. Междубанков, вкл. БНБ (3+6А)	556.6	569.4	-[1]
5. БНБ, общо (1+6)	215.3	678.8	-463.5
6. БНБ с банки с пълен лиценз	123.9	373.6	-249.7
7. Междуфирмен[2]	2.0	2.0	-
8. Общо с клиенти (1+2+7)	1386.1	1672.5	-286.4

Забележка: Включени са сделки с вальор „днес“, „утре“ и „спот“ на банките, чиито операции се отчитат при изчисляването на централния валутен курс.

[1] Някои неточности в отчетността водят до минимална разлика между колоните за покупка и продажба, които за междубанковия пазар са идентични.

[2] Данните са за минималния размер на пазара по текущо наблюдение.

Източник: БНБ.

ДЯЛ НА МЕЖДУБАНКОВИТЕ ОПЕРАЦИИ И НЕТНИТЕ ОПЕРАЦИИ НА БНБ НА ВАЛУТНИЯ ПАЗАР

(%)

Междубанков оборот/купена от клиенти валута (ТБ)	34.5
Междубанков оборот/продадена на клиенти валута (ТБ)	32.6
Междубанков оборот/купена от клиенти валута (ТБ и БНБ)	41.1
Междубанков оборот/продадена на клиенти валута (ТБ и БНБ)	34.1
БНБ – нето покупки/общо покупки на ТБ и БНБ от клиенти	27.7
БНБ – нето покупки/салдо на банките с клиенти	161.8

Източник: БНБ.

Както показват данните, като се разпределят по сектори и се елиминира двойното отчитане на някои операции, известен проблем съществува не толкова в общия спад на обема на пазара спрямо първата половина на м. г., колкото в неговата неравномерност. В най-големия сектор на пазара – операциите на търговските банки с пълен лиценз с клиенти, се наблюдава спад с над една трета при покупките на банките от клиенти и с една седма при продажбите на банките за клиенти. Както едните, така и другите обаче значително надхвърлят сумите за всяка от годините преди 1995 г., при това с такива размери, че сумата на чуждестранната валута, която банките купиха от клиенти през първата половина на 1996 г., надхвърля с голяма разлика продажбите им за клиенти през всяка от годините преди 1995 г. Валутата, която банките изтеглиха от клиенти през първото шестмесечие на 1996 г., е достатъчна, за да осигури с излишък средното потребление на чуждестранна валута от клиенти, характерно за съпоставим период за всяка от годините след 1991 г. с изключение на 1995 г. Нещо повече – отрицателното салдо, което имаха през първата половина на 1996 г. банките с пълен лиценз по валутните си операции „спот“ с клиенти (72.7 млн. щ. д.), както и положителното им салдо по валутните операции „спот“ с БНБ (249.7 млн. щ. д. – отрицателно за БНБ) са по-малки от размера, с който продажбите на тези банки за клиенти през същия период надхвърляха продажбите през първите шестмесечия на годините преди 1995 г. Това подсказва, че дори при намалелия спрямо 1995 г. приток на чуждестранна валута от клиенти през първата половина на 1996 г. е съществувала възможност изкупената от клиенти валута да покрие изцяло продажбите за клиенти и да се избегне отлив на валутен резерв от БНБ в търговските банки (такъв не се наблюдаваше при оборота между БНБ и банките без пълен лиценз) най-малкото, доколкото отливът не се обуславяше от изплащане на задължения на самите банки към чужбина. Тази възможност обаче не бе реализирана както поради по-голямата инертност в спада на продажбите на валута за клиенти (т. е. на покупките на валута от страна на клиентите) спрямо нивото на потребление на валута, вече достигнато през 1995 г., така и поради загубата на доверие в лева и банковата система, като при това валутният ресурс на централната банка бе сравнително достъпен.

Друга страна на този структурен проблем на пазара е това, че общият спад на обема на операциите с клиенти следваше да окаже пропорционален натиск върху обема на междубанковите сделки. Размерът на междубанковия пазар (валутните сделки „спот“ между банките с пълен лиценз, а също валутата, разменена двупосочно между тях и БНБ) обаче се задържа на достигнатото ниво през първата половина на предходната година. Запазване на обема на междубанковите операции и извличане на допълнителна печалба за компенсация на намаляването на печалбата от свилите се операции с клиенти търговските банки можеха да осигурят чрез постъпателно изменение на обменния курс, което да осмисли увеличаване на оборотите на едни и същи суми на междубанковия пазар, без това да е свързано с операции с крайни клиенти. В тази насока би подействало и увеличаване на сумите, вкарани изключително в междубанковия оборот чрез ангажиране в него на по-голяма част от резерва на централната банка. Действително размерът, в който покупките на БНБ от търговските банки с пълен лиценз и продажбите на БНБ за тях се припокриваха, възлезе на 123.9 млн. щ. д. – с една трета повече, отколкото през първата половина на 1995 г. (Остатъкът от операциите бе 249.7 млн. щ. д. нетни продажби на чуждестранна валута от страна на БНБ – с три пети по-малък по абсолютна стойност от остатъка през първата половина на 1995 г., който обаче представляваше нетни покупки на чуждестранна валута от страна на БНБ.)

Покупките от търговски банки с пълен лиценз (в статистиката на валутния пазар в тази група са включени банките, на основата на чиито сделки се изчислява централният валутен курс) останаха основен източник на постъпления в резерва на БНБ. Намаля обаче както размерът на този източник, така и делът му, който слезе от над девет десети през първата половина на

1995 г. до под две трети през същия период на 1996 г. Втори по значение бяха покупките от други банки. Обемът им леко надвиши покупките на БНБ от тези банки през същия период на миналата година, а делът на този източник надхвърли една пета от общите покупки на БНБ.

За разлика от предходната година основен дял в продажбите на чуждестранна валута от БНБ (повече от половината) заеха продажбите за търговски банки с пълен лиценз, които нараснаха четирикратно спрямо първата половина на 1995 г. Продажбите за обслужване на външния дълг се увеличиха с над една четвърт. Те останаха на второ място, като заеха една трета от общите продажби на БНБ. С близо една шеста намаля размерът на продажбите за организации на издръжка на държавния бюджет (в раздела „сделки с бюджетни организации“ са включени операции с органи на държавната администрация, а също медицински, просветни и научни учреждения, национални електронни средства за масово осведомяване), а делът им се съкрати двойно. Неколкократното намаление на обема на продажбите за енергетиката се дължи на свиването на преките продажби, докато потреблението на чуждестранна валута от този отрасъл продължаваше да се подхранва от продажби на централната банка на търговски банки. Продажбите на БНБ за други търговски банки (освен банките с пълен лиценз) през първото шестмесечие на т. г. почти достигнаха обема на покупките на БНБ от тях през първата половина на м. г., но все още бяха по-малко от покупките през същия период на т. г., което доведе до регистриране на положително салдо от БНБ. Неголеми по размер (4.7 млн. щ. д.), тези нетни покупки все пак бяха от порядъка на брутните продажби на чуждестранна валута от БНБ за същите банки през първата половина на м. г.

В структурата на пазара по валути, търгувани срещу лева на българския пазар, отново преобладаваше щатският долар. Германската марка запази второто си място при известно намаление на дела ѝ в междубанковите операции и сближаване между дела ѝ в покупките от клиенти и продажбите за клиенти.

СТРУКТУРА НА ВАЛУТНИЯ ПАЗАР ПРЕЗ ЯНУАРИ – ЮНИ 1996 г.

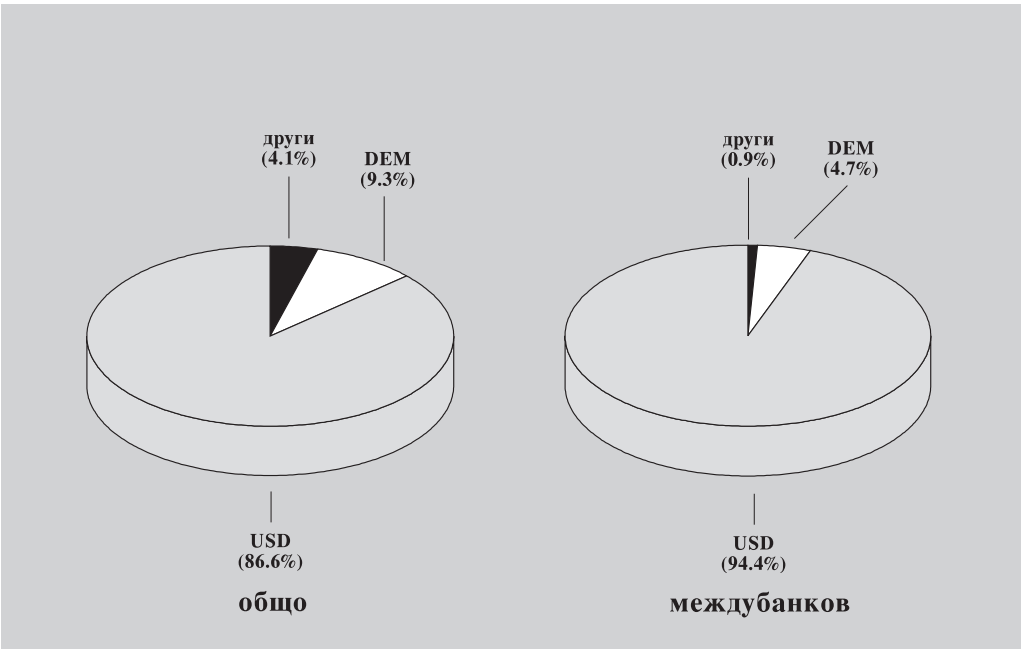

Източник: БНБ.

Малкият размер на регистрираните в търговски банки сделки за обмяна на чуждестранна валута срещу левове между фирми се дължи на преустановяване в началото на февруари на регистрацията на междуфирмени сделки в случаите, когато единият партньор е финансово-брокерска къща. В края на юни практиката на такава регистрация бе възобновена.

ПОКУПКИ ОТ КЛИЕНТИ И ПРОДАЖБИ ЗА КЛИЕНТИ ПРЕЗ ЯНУАРИ – ЮНИ 1996 г.

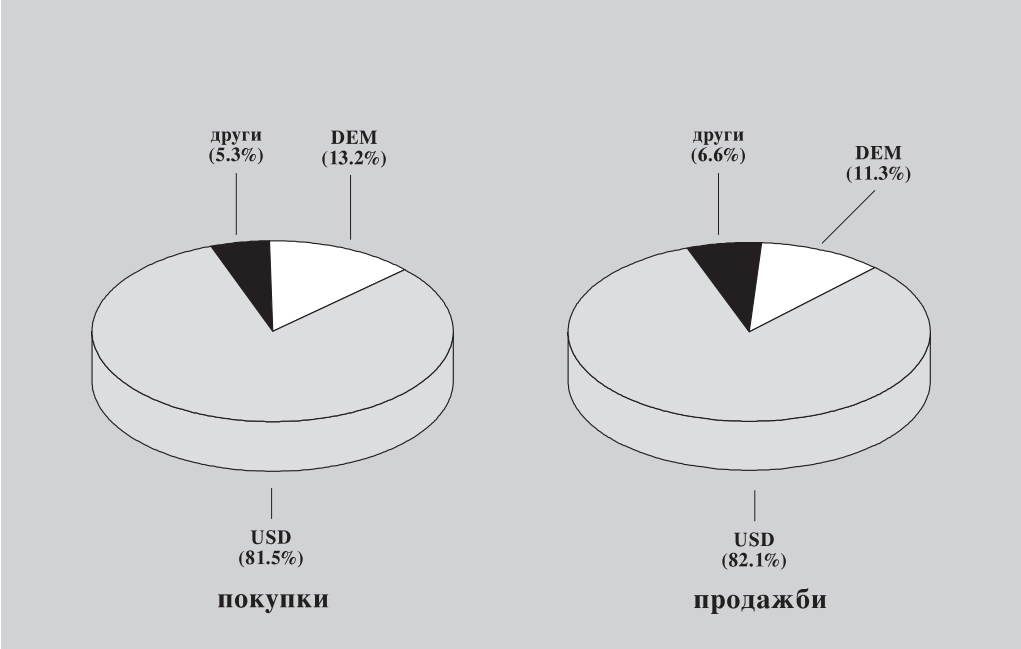

Източник: БНБ.

Валутен курс

Оценката за номиналния ефективен курс въз основа на „кошницата“ валути, съставящи единицата „специлни права за тираж“ – СПТ (щатски долар, германска марка, японска йена, френски франк, английска лира), показва, че за полугодието левът е поевтинял към СПТ наполовина. Сравнението е само статистическо, тъй като не съществува прикрепване курса на лева към тази или друга „кошница“ и съответно промяната в съотношението между лева и нея не е непосредствен сигнал за придвижване на ефективен валутен ресурс или за мерки на паричната политика.

Наполовина се обезцени левът и към общата съвкупност от чуждестранни валути, но размерът на спада бе малко по-малък от този спрямо кошницата резервни валути на единицата СПТ. Претеглен през обема на външната търговия за първото тримесечие на годината, курсът на лева през първото полугодие спадна с 49.3% към съвкупността от валутите на възможно най-големия брой търговски партньори на страната, за които НСИ посочва данни за вноса и износа, а БНБ – за централния валутен курс (59 страни, 57 валути). Претеглено само през обема на българския износ, обезценяването на лева е 49%, а само през обема на българския внос – 49.5%. Спрямо съвкупността от валутите на десетте най-значими външнотърговски партньори на страната левът поевтиня с 49.3% (с 49.4%, претеглено през българския износ, и с 49.2%, претеглено през българския внос).

Обменният курс, или двустранният курс към отделните национални парични единици, варираше в динамиката си от валута към валута според промените в съотношенията между отделните чуждестранни валути. Тези промени, особено при резервните валути, бяха обаче в много по-малък мащаб от обезценяването на лева и затова кривите на двустранните курсове към основните валути и на ефективния курс са сходни. Изчислено през централните курсове към отделните валути, за половин година левът поевтиня с 54.5% към щатския долар и английската лира – спад, по-голям от този към СПТ. По-малко, отколкото към СПТ, бе поевтиняването към френския франк – с 52.1%, и към германската марка и японската йена – с 51.6%. Към швейцарския франк обезценяването бе с 50.5% – близко до общия спад на курса на лева към съвкупността от чуждестранните валути. Към валутите на други основни търговски партньори (много от които не са резервни, но чиито курсове въздействат върху двустранната търговия и обмена с трети страни, доколкото могат да променят относителните ценови нива) поевтиняването на лева бе с

56% към италианската лира, с 53.8% към гръцката драхма, с 51.2% към украинския карбованец, с 48.2% към югославския динар, с 47.5% към македонския денар, с 45.9% към руската рубла, с 38.5% към турската лира.

ЦЕНТРАЛЕН ВАЛУТЕН КУРС

(лв. за 1 щ. д.)

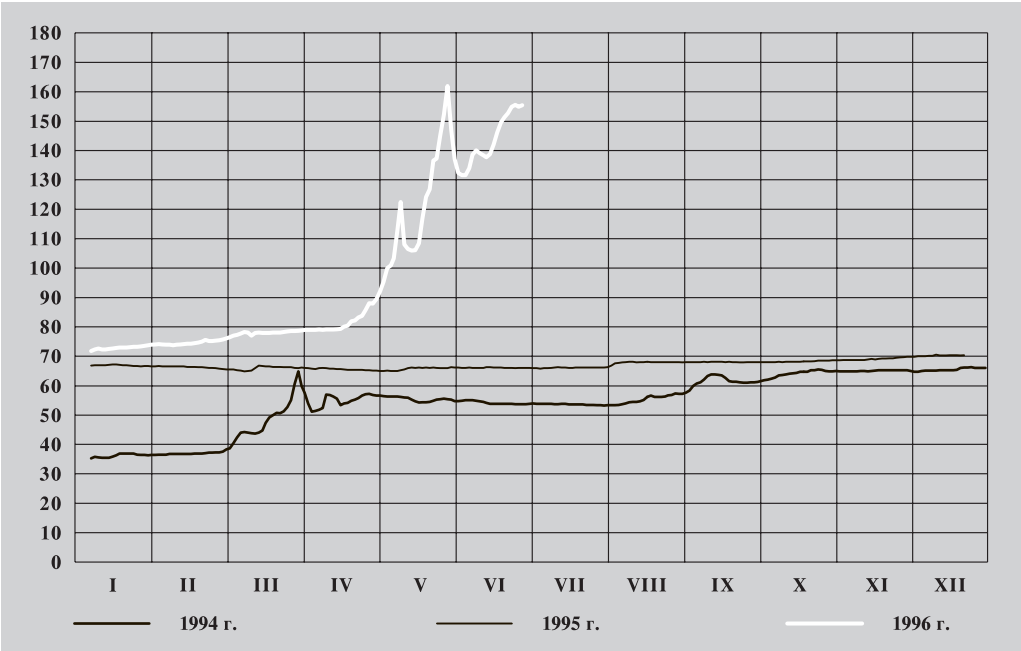

Източник: БНБ.

Колебливостта на обменния курс лев/щатски долар бе слаба през първия етап на валутната криза при прехвърлянето на валутен резерв от централната в търговските банки, когато интервенциите на БНБ на валутния пазар не спираха обезценяването на лева, но му придаваха плавност, и силна през втория етап при извличането на валутни депозити.

КОЛЕБЛИВОСТ НА ВАЛУТНИЯ КУРС ЛЕВ/ЩАТСКИ ДОЛАР ЗА ЯНУАРИ – ЮНИ 1996 г.

(%)

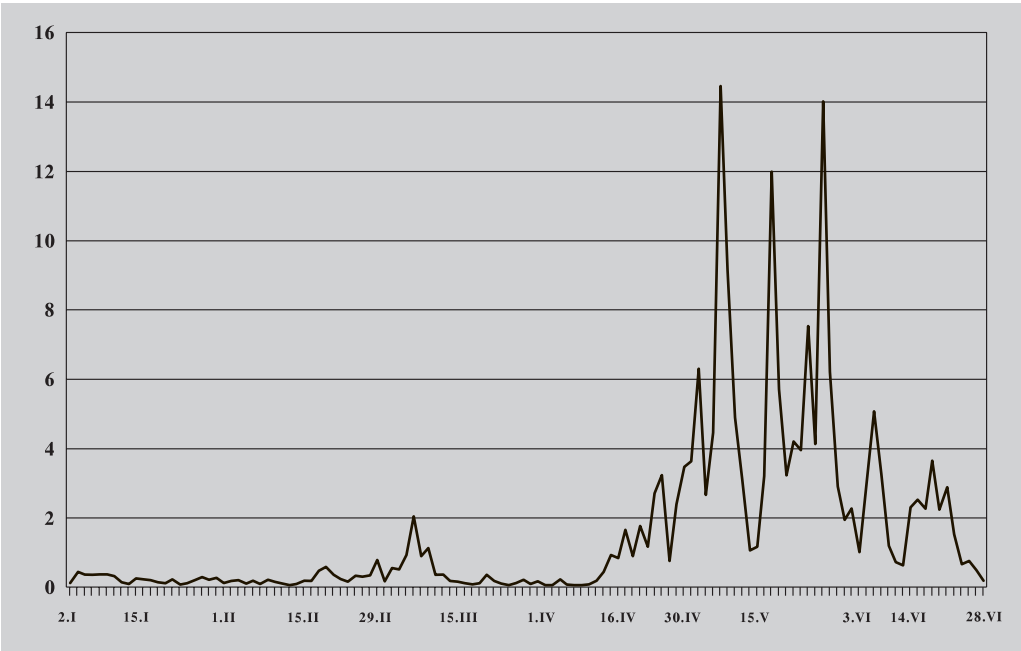

Източник: БНБ.

Валутни резерви

През първите шест месеца на 1996 г. динамиката на брутните валутни резерви на БНБ регистрира най-неблагоприятна траектория от началото на 90-те години. Само за половин година валутният резерв рязко намаля, като равнището му спадна повече от половина: от 1.2 млрд. щ. д. (в края на 1995 г.) на 573.4 млн. щ. д. Тежестта на подобно понижение – 632 млн. щ. д. за 6 месеца (т. е. с повече от 100 млн. щ. д. средно за всеки пореден месец), или с 53.6% за полугодието, българската икономика не бе изпитвала в хода на пазарните реформи.

Резкият спад на валутните резерви в значителна степен се дължи на големите плащания по външния дълг на България. За извършване на погашения по неговото обслужване БНБ е продала на Министерството на финансите 231.7 млн. щ. д., което представлява 36.6% от абсолютното им намаление за периода януари – юни 1996 г. Тук трябва да се добавят и плащанията от 178 млн. щ. д. на БНБ към МВФ. Същевременно в малко по-голяма степен за спада на резервите са повлияли и нетните продажби на БНБ на валута за банките с пълен лиценз (249.7 млн. щ. д.) – тази сума представлява 39.5% от размера на спада на резерва. Тези нетни продажби са осъществени при интервенции на валутния пазар в подкрепа на рекордно обезценилия се лев. Сред останалите фактори, съдействали за понижението на резерва, са 15-месечното отсъствие на официално външно финансиране, недостатъчните постъпления по търговския баланс и текущата сметка на платежния баланс, както и задълбочаващите се процеси на бягство на капитали в чужбина.

БРУТНИ ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ И ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ

(млн. щ. д.)

Източник: БНБ.

Стопяването на валутните резерви на централната банка е решаващ фактор за намаляване ефективността на нейната валутно-курсова и парична политика. Преодоляването на очерталата се негативна тенденция в динамиката на равнището на валутния резерв е наложително, за да може страната да изплаща редовно задълженията по обслужването на външния си дълг. Възстановяване и поддържане на финансирането от официални източници, както и привличане на повече чуждестранни инвестиции би могло да облекчи натрупването на резерв, а следователно и да предостави повече възможности на централната банка за въздействие върху валутно-финансовите характеристики на българската икономика.

V. Банков надзор

Неблагоприятното развитие на икономиката през първите месеци на годината подейства като катализатор на процесите в търговските банки. През изтеклото полугодие банковият сектор в България изпита най-сериозната криза от началото на реформите след 1989 г. Основна причина за трусовете както в отделните банки, така и в банковата система като цяло е неадекватното управление на търговските банки, изразяващо се в неотчитане на кредитния, ликвидния и валутния риск, несъобразяването с реалната обстановка, неспазването принципа за „предпазливост“ и натрупването на големи експозиции към определени сектори на икономиката и към отделни клиенти. Всичко това доведе до влошаване структурата на кредитния портфейл (увеличаване относителния дял на нередовните кредити) и формиране на негативен финансов резултат, а оттук и до по-нататъшна декапитализация на търговските банки.

Неефективната правно-нормативна уредба за събиране на вземанията от неизправни длъжници също способства за влошаването на структурата на кредитния портфейл. Неразвитият пазар ограничава реализацията на обезпеченията.

Високият марж между лихвите на отпуснатите кредити и на привлечените депозити не може да стопи загубите и намалява възможностите за обслужване на кредитите. Предлагането на кредити е ограничено, а търсенето в резултат на приватизацията сравнително устойчиво.

Поради липсата на пазарни условия банките, които са излезли от регулациите, много трудно могат да се върнат в тях. В тези условия надзорът може да изисква от банковите ръководства да променят провежданата от тях политика. Успех би имало само там, където ръководството разбира и съдейства за развитието и реализирането на една нова стратегия, продиктувана от обстоятелствата. Липсата до началото на тази година на законова уредба за банкови фалити и гарантиране на влоговете пречеше на централната банка да вземе кардинални мерки спрямо търговските банки с лошо финансово състояние и неплатежоспособност.

1. Финансово състояние на банковата система

Провеждането на ефективен надзор изисква богата информационна база и унифицирани критерии за оценка, предоставящи максимално точна и своевременна индикация за отклоненията от определени норми. Основна база данни са счетоводните отчети, отчетите по банковите наредби и друга информация по състоянието на кредитния портфейл, привлечените средства, задбалансовите ангажименти и др. Използвани са и методи за оценка на базата на съотношения, общоприети в банковото дело.

Информацията по балансите и отчетите е обобщена в две групи[29]:

• *първа група* – включва банки с балансово число към 30 юни 1996 г. над 45 млрд. лв. (големи банки). Групата включва девет банки и съставлява 75% от банковата система. ДСК не се разглежда.

• *втора група* – включва банки с балансово число към 30 юни 1996 г. под 45 млрд. лв. (малки и средни банки). Групата се състои от останалите търговски банки в страната.

В първа група е включена Булбанк, чийто относителен дял в групата, както и големите вариации на стойностите в различните периоди в сравнение с другите търговски банки водят до нереални изводи за банковата система като цяло.

---

[29] Данните от балансите и отчетите на банките към 30 юни 1996 г. са включени в Приложението. Отчетените стойности за 1995 г. са от окончателните отчети, което обяснява разликата с тези, публикувани в Годишния отчет на БНБ за 1995 г.

Сборен отчет за приходи и разходи

В отчета за приходи и разходи към 30 юни 1996 г. се наблюдават следните основни тенденции: общите разходи нарастват с по-малък темп от общите приходи, вследствие на което намаляват темповете на формиране на отрицателен финансов резултат. През полугодието е натрупан нетен негативен финансов резултат в размер на 7.6 млрд. лв. Най-голямо нарастване бележат перата на приходите и разходите, формирани от курсови разлики, поради рязкото обезценяване на националната парична единица спрямо щатския долар и други конвертируеми валути. Натрупаните приходи и разходи от курсови разлики само за първите шест месеца на 1996 г. са над 5.5 пъти по-големи от тези през цялата 1995 г., в резултат на което въпреки по-високите лихвени нива перата от курсови разлики увеличават дела си до 86% за приходите и 79% за разходите (при съответно 38% и 37% за 1995 г.). Последното води до намаление на относителния дял на приходите и разходите, формирани от основна дейност, до 6% за приходите и 8% за разходите (при съответно 29% и 33% за 1995 г.).

ИЗБРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТ СБОРНИЯ ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(млрд. лв.)

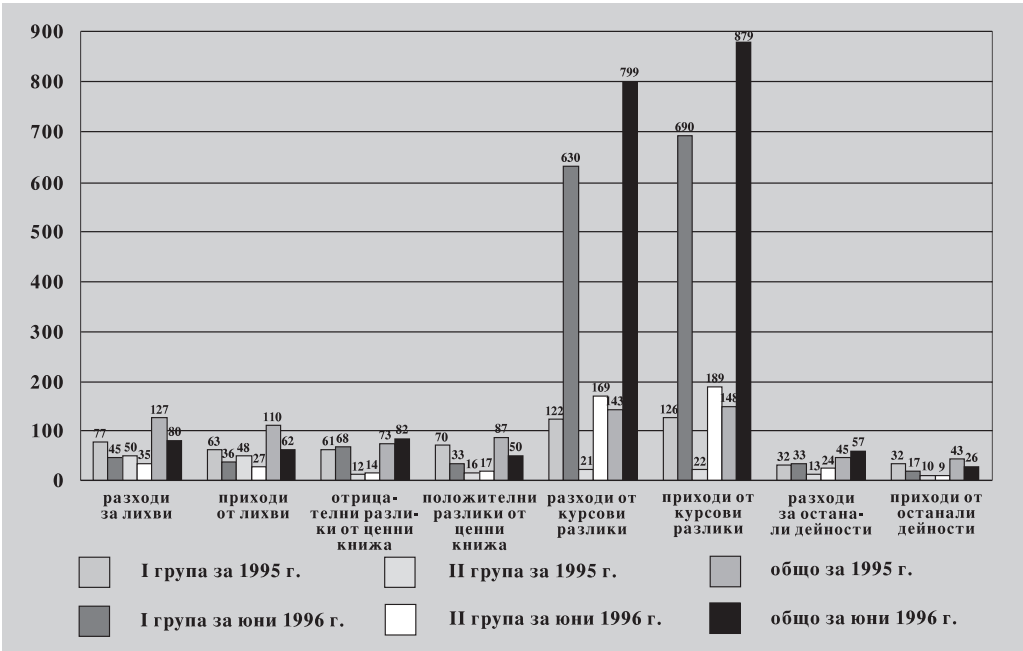

Източник: БНБ.

Натрупаната положителна разлика между приходите и разходите от курсови разлики от 80 млрд. лв. изцяло покрива отрицателната разлика (-18 млрд. лв.) от основна дейност на банките – приходи и разходи за лихви, и формира положителен марж между финансовите приходи и разходи от 32 млрд. лв. (7 млрд. лв. за 1995 г.). Всичко това способства за формиране на положителен финансов резултат в редица банки, което им дава възможност да заделят повече средства за провизии – 23 млрд. лв. за полугодието (при 10 млрд. лв. за 1995 г.). Трябва да се има предвид, че немалка част от курсовите разлики са от преоценка на несъбираеми вземания, което силно деформира реалността на отчетените резултати.

Доходността за голям брой банки, отнесена към собствения капитал и активите, е отрицателна.

Сборен баланс на търговските банки

Балансовото число към 30 юни 1996 г. общо за търговските банки е 1419 млрд. лв. и се е увеличило спрямо 1995 г. с 58%. Това се дължи на голямото обезценяване на лева. Банките могат да бъдат условно разделени на две групи. *Първа група* – балансовото число е 1070 млрд. лв. и е нараснало с 61% спрямо 1995 г. По този показател групата представлява 75% от банковата система. В групата е включена Булбанк, която по балансово число към юни

1996 г. съставлява 33% (28% през 1995 г.) от банковата система. *Втора група* – балансовото число е 350 млрд. лв. и е нараснало с 51% спрямо 1995 г.

Счетоводният капитал на търговските банки е 105 млрд. лв. и се е увеличил с 68% за полугодието, достигайки 7.4% от балансовото число. За първа група капиталът е нараснал с 97%, достигайки 74 млрд. лв. Банките в групата имат 70% от общия капитал. Трябва да се има предвид, че 22% от общия капитал в банковата система е на Булбанк. За втора група капиталът е нараснал с 25%, достигайки 31 млрд. лв. Банките в групата притежават 30% от общия капитал (при 40% в края на 1995 г.).

Увеличението на вземанията по записани дялови вноски със 71% води до нарастване частта на невнесения капитал. По-голям дял на невнесен капитал имат малките и средните банки, като при тях се наблюдават тенденции към намалението му. На графиката по-долу „Капитал на търговските банки“ показателят „Капитал (коригиран)“ е получен, като от собствения капитал са извадени загубата и вземанията по записани дялови вноски.

КАПИТАЛ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(млрд. лв.)

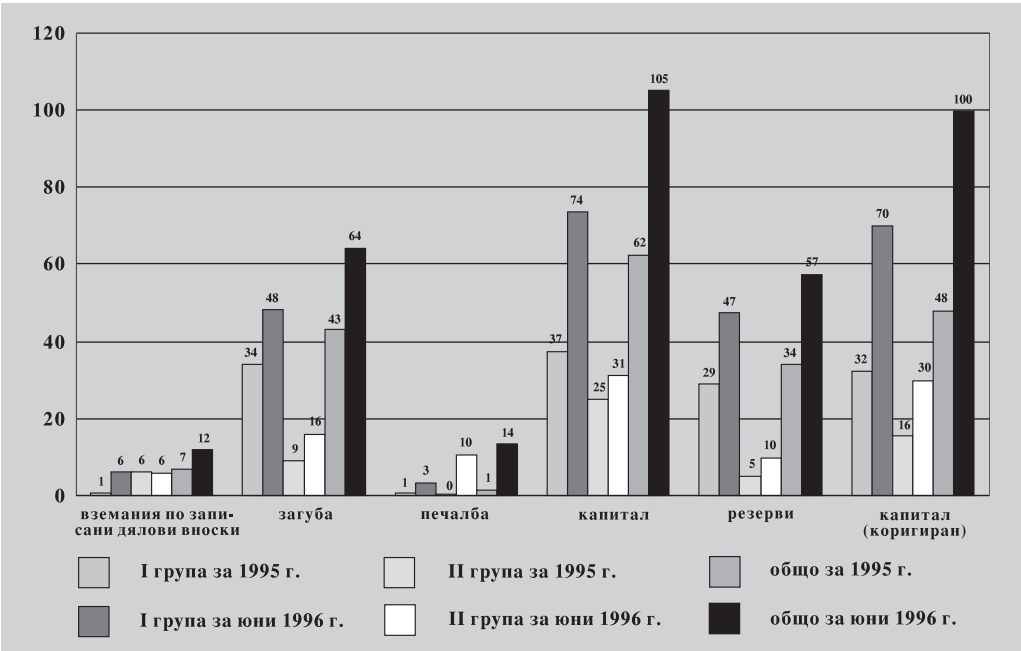

Източник: БНБ.

Наблюдава се значително нарастване на показателя „Капитал (коригиран)“ – със 109% (при нарастване на балансовото число с 58%). Това се дължи на по-големия ръст на собствения капитал, отколкото на ръста на перата „Загуба“ и „Вземания по записани дялови вноски“. Ръстът на собствения капитал се дължи на абсолютното нарастване на основния капитал и резервите, като изписване на несъбираеми кредити не се наблюдава. Най-голямо относително увеличение бележи печалбата – с 950%, но в абсолютни суми тя нараства само с 12 млрд. лв. при ръст на формираната загуба за полугодието от 21 млрд. лв.

Трябва да се отбележи, че при отчитане и на останалите елементи, определящи капиталовата база по Наредба № 8 за капиталовата адекватност, не са преодолени процесите на декапитализация в банковата система.

Привлечените средства са 1044 млрд. лв. и са нараснали с 51%, но е намален относителният им дял в пасива до 74% при 77% за 1995 г. Те са се увеличили за сметка на преоценката на привлечените средства във валута – 92% от абсолютното нарастване, вследствие на което привлечените средства във валута съставляват към края на полугодието 68% от общите привлечени средства (56% за 1995 г.). По-ниският темп на нарастване на привлечените средства в левове – 9.8% (при инфлация за първите шест месеца 47.5%), и

темп на нарастване на тези във валута – 83% (при обезценяване на лева спрямо щатския долар от 120%), е пряко следствие от нарушената ликвидност на редица търговски банки, довела до рязко спадане на доверието в банковата система и изтегляне на значителни суми от депозитни и други сметки на граждани и фирми.

ИЗБРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТ СБОРНИЯ БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(млрд. лв.)

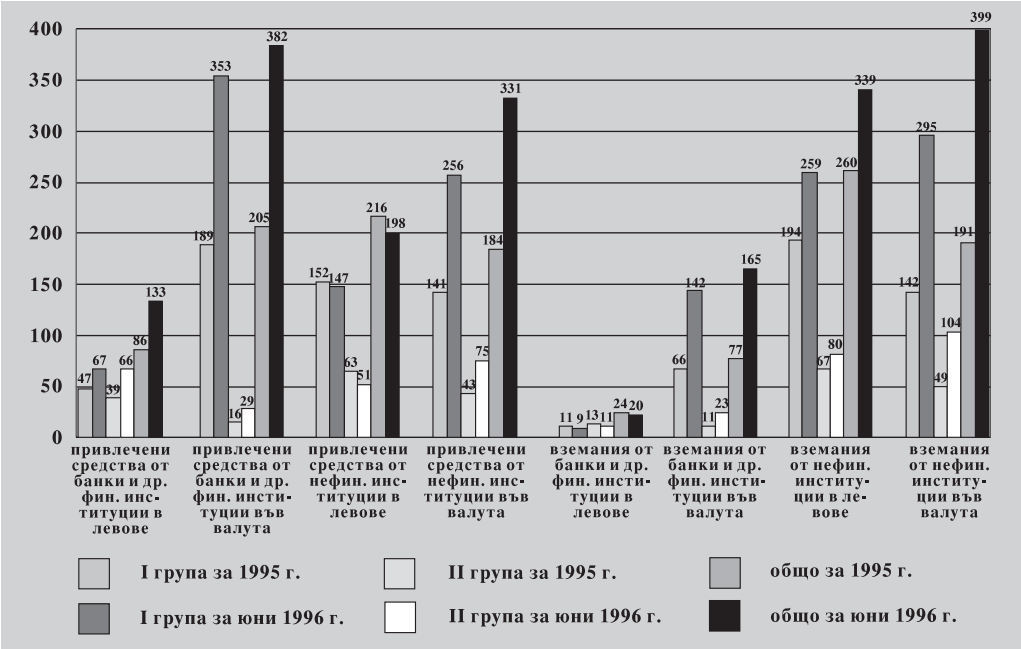

Източник: БНБ.

Привлечените средства от банки и други финансови институции бележат значително по-висок ръст (77%), отколкото тези от нефинансови институции (32%), достигайки 49% от общо привлечените средства. Привлечените средства от банки и други финансови институции нарастват както в левовия, така и във валутния си компонент. Това илюстрира тенденцията част от банките да привличат краткосрочни и скъпи ресурси от финансови институции при управление на ликвидността (ефективният среден годишен лихвен процент по финансови средства, получени на междубанковия пазар, е повече от 190% при 90% по срочни депозити за края на полугодието). Трябва да се отбележи значителният размер на рефинансирането на търговските банки от БНБ и ДСК – повече от 100 млрд. лв.

В банките с ликвидни проблеми ръстът на привлечените средства от банки и други финансови институции е значително по-голям от привлечените средства от нефинансови институции, което е резултат от намаленото доверие към тях. Влошеното им финансово състояние и огромният размер на привлечените средства от банки и финансови институции (над 200 млрд. лв.) създават реална опасност от верижна зависимост в целия финансов сектор.

Привлечените средства от нефинансови институции в някои банки (главно новолицензирани) бележат значително по-висок ръст (95%) в сравнение с привлечените средства от финансови институции (55%). Наблюдава се и пренасочване на клиенти на търговските банки с нарушена ликвидност към останалите банки.

Вземанията са 924 млрд. лв. и са нараснали с 68%. Те представляват 65% от балансовото число (62% през 1995 г.). Тази тенденция е за сметка на увеличение на вземанията от нефинансови институции – 77% от общото номинално нарастване; при неутрализиране влиянието на Булбанк този дял нараства до 93%. Това рефлектира върху увеличаване на общия рисков компонент (увеличение на рисковите активи).

Вземанията от банки и други финансови инситуции нарастват за сметка на валутния си компонент (114%), като се наблюдава намаление на левовия компонент с 3.3 млрд. лв. (14%). Левовият и валутният компонент на вземанията от нефинансови институции нарастват съответно с 30% и 109%, но по съпоставима оценка спрямо края на 1995 г. реално намаляват.

През полугодието се отчита увеличаване на относителния дял на кредитните вложения на търговските банки, които по Наредба № 9 на БНБ се класифицират като трудно събираеми и несъбираеми. Нарастването на недоходоносните активи е основната причина за продължаващата декапитализация в банковата система.

Вложенията във финансови дълготрайни активи нарастват с 37% до 17 млрд. лв. По-голяма част от вложенията са в акции и съучастия. Наблюдава се и размяна на пакети с акции между банки и други финансови институции (капиталов соап).

Вложенията на търговските банки в нефинансови активи са нараснали с 5%, достигайки 37 млрд. лв. Материалните дълготрайни активи са 94% от вложенията в нефинансови активи.

Приходите за бъдещи периоди нарастват с 33% до 116 млрд. лв. Това се дължи най-вече на нарастването на безнадеждните и съмнителните кредити и начислените, но неплатени лихви по тях.

Задбалансовите ангажименти нарастват с 82%, достигайки 1028 млрд. лв. Това води до повишаване на риска, поет от търговските банки. При извършване на инспекции на място са установени редица нарушения, свързани с неосчетоводени задбалансово ангажименти от страна на търговските банки.

Платежоспособност

Съотношения за капиталова адекватност по Наредба № 8 на БНБ. Общата капиталова адекватност за периода е отрицателна при 1.3% за 1995 г. Това се дължи на намаление на капиталовата база с 16 млрд. лв. (до -10.5 млрд. лв.). При отрицателна капиталова база разглеждането на показателите „Обща капиталова адекватност“ и „Степен на риск на активите“ не е показателно. Върху намалението на капиталовата база освен загубата влияние оказва и участието на банките във финансови и нефинансови институции. Това води и до намаление на първичния капитал с 39% до 33 млрд. лв. В резултат адекватността на първичния капитал спада от 12.5% за 1995 г. на 4.7% към края на юни 1996 г.

РЕГУЛАТОРИ ПО НАРЕДБА № 8 ЗА КАПИТАЛОВАТА АДЕКВАТНОСТ НА БАНКИТЕ

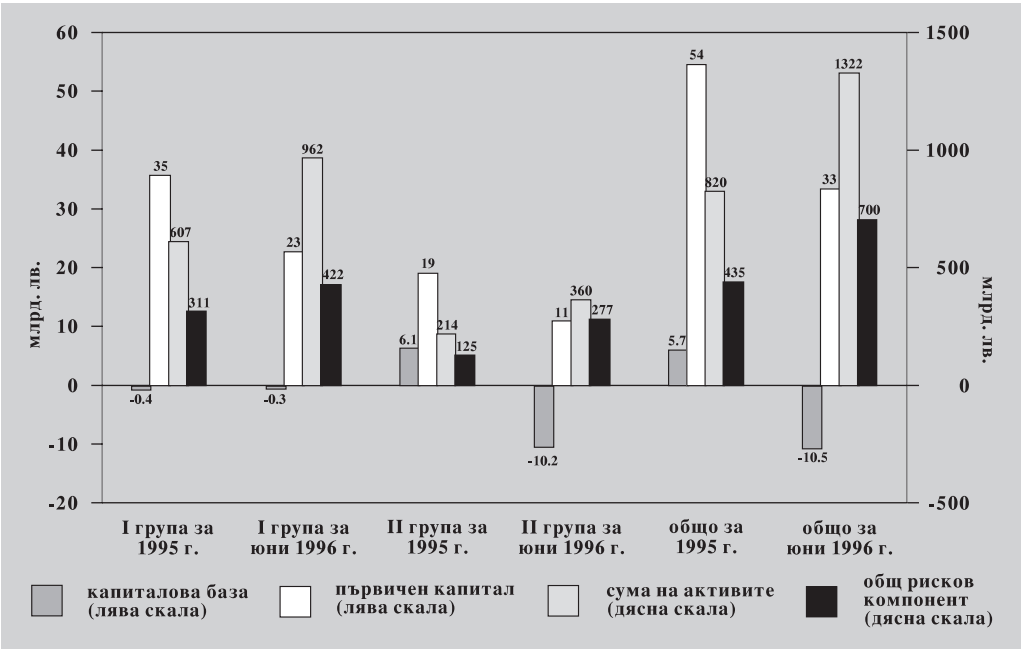

Източник: БНБ.

„Общият рисков компонент“ също се влошава, като нараства с 61% до 700 млрд. лв. По-малкият му ръст в сравнение с този на „Сума на активите“ по Наредба № 8 води до незначително подобряване на показателя „Степен на риск на активите“. За банките с лошо финансово състояние има съществено влошаване на този показател, т. е. влошава се структурата на портфейла на търговските банки. За някои от тях степента на риск на активите е повече от 85%.

Трябва да се има предвид, че при досегашното изчисляване капиталовата база не е коригирана с недостига на законови провизии. Включването от 1 юли 1996 г. на недостига на задължителните специални резерви, които банките трябва да образуват съгласно чл. 26 от ЗБКД и Наредба № 9 на БНБ, при изчисляване на капиталовата база значително се влошава общата капиталова адекватност. Недостигът на капитал до изискуемия норматив от 8% за капиталова адекватност е 216 млрд. лв. при нивото на общия рисков компонент към 30 юни 1996 г. За банките с лошо финансово състояние общият недостиг на капитал е 223 млрд. лв.

Кредитен риск

Класифициране на кредитите и образуване на задължителни специални резерви по Наредба № 9 на БНБ. Кредитите в банковата система са нараснали с 45%, достигайки 875 млрд. лв. Най-голямо увеличение бележат кредитите, класифицирани като безнадеждни (с 91%), съмнителни – група Б (със 78%), и редовни (със 70%). Най-голям дял от всички кредити имат редовните (50%). Трябва да се има предвид големият размер на предоговорените (някои и неедкратно) кредити, които банките неправилно отчитат като редовни.

Трябва да се отбележат както голямата сума на безнадеждните кредити в размер на 144 млрд. лв., така и високият им дял – 16%. Съотношението безнадеждни кредити към капитал (коригиран) намалява с 13 пункта поради ръста на знаменателя, но все още има много висока стойност – 144%, т. е. непокриването на лошите кредити от капитала на търговските банки е с повече от 40 млрд. лв.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ПО НАРЕДБА № 9 НА БНБ – ОБЩО

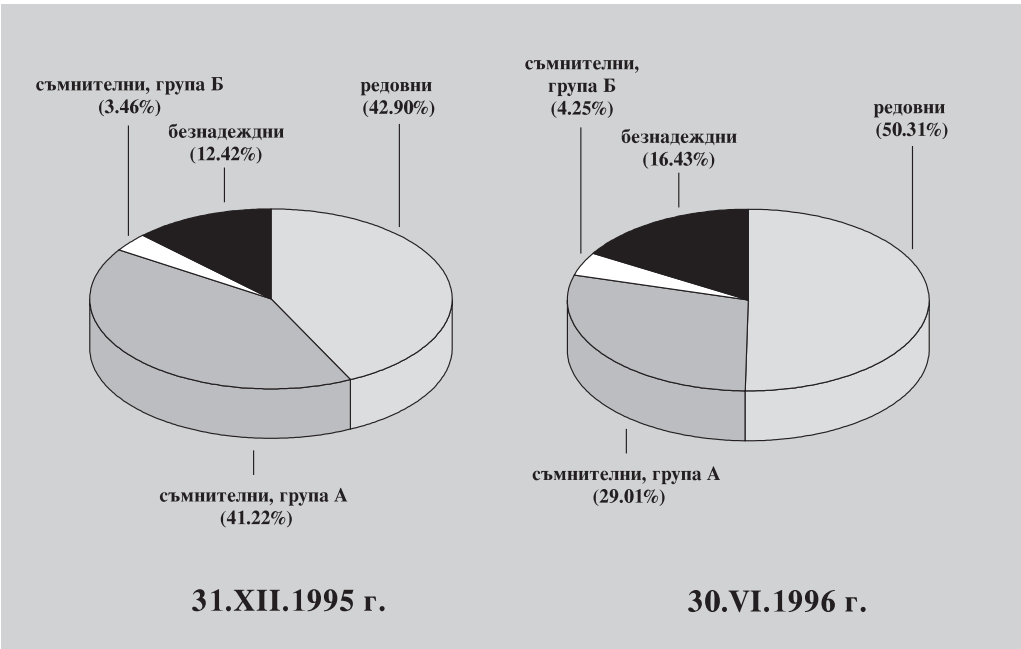

Източник: БНБ.

В търговските банки, към които са предприети специални надзорни мерки, и в тези, с които е подписан меморандум за разбирателство, са съсредоточени 94% от съмнителните кредити, група Б, и 92% от безнадеждните кредити. Наличните провизии в тези банки покриват едва 23% от лошите им кредити.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ПО НАРЕДБА № 9 НА БНБ – НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ I ГРУПА

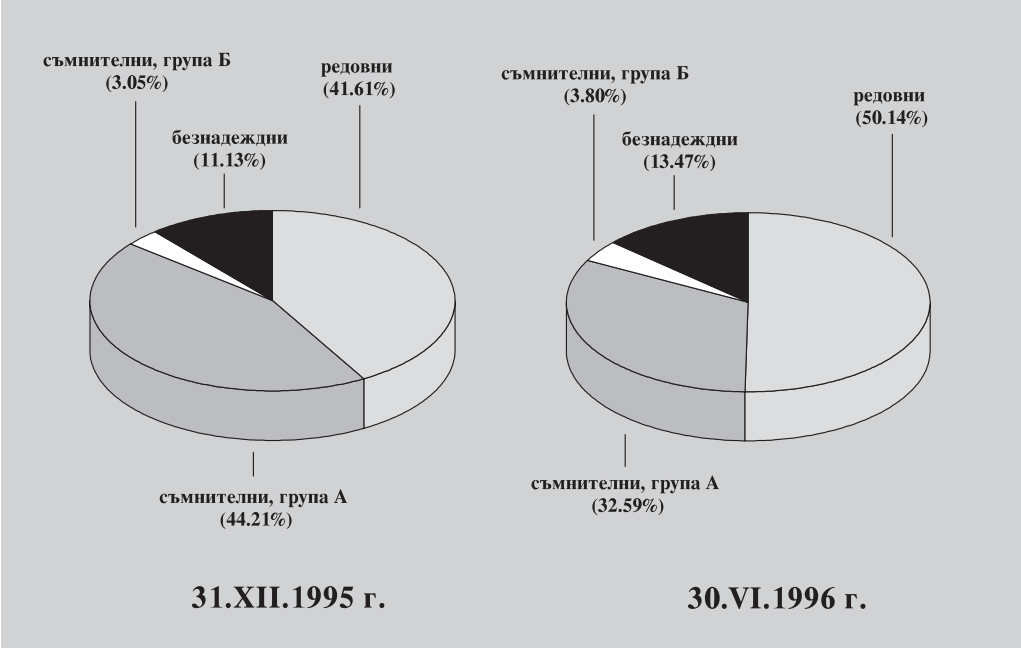

Източник: БНБ.

Влошената структура на кредитния портфейл води до намаляване на доходността от кредитите, а оттам и до формиране на загуба и намаление на капиталовата база. Несъбраните лихви по лошите кредити нарастват и някои банки отчитат печалба, без да изписват от балансите си несъбираемите кредити, които отчитат от години.

При разглеждането на кредитния портфейл трябва да се има предвид, че в Булбанк са съсредоточени 52% от всичките кредити в банковата система.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ПО НАРЕДБА № 9 НА БНБ – НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ II ГРУПА

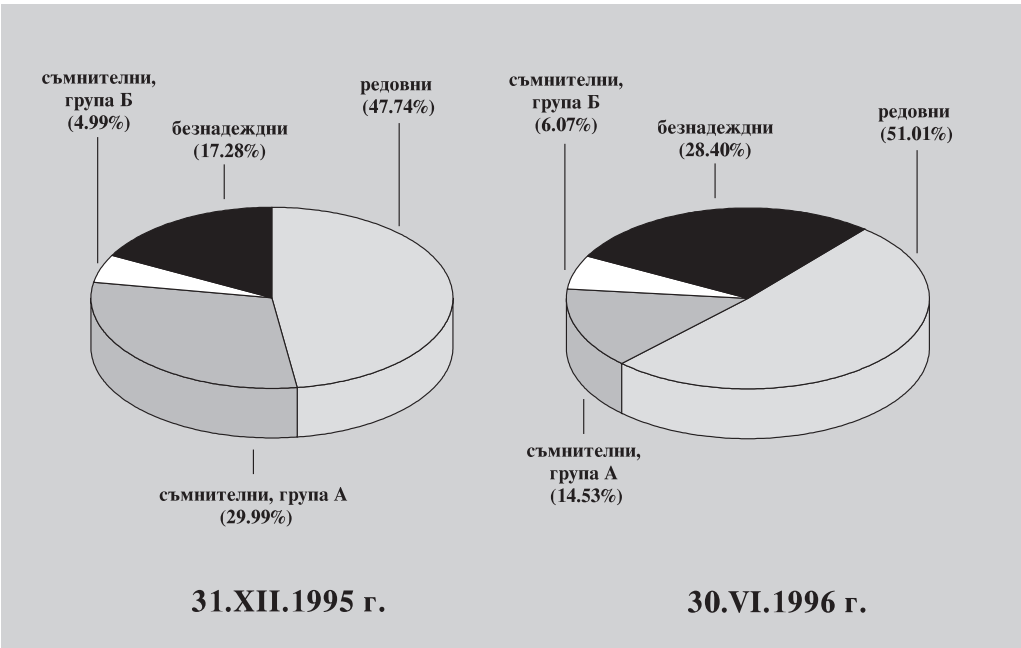

Източник: БНБ.

Законови провизии. Наличните провизии нарастват от 35 до 63 млрд. лв., а необходимите провизии до 213 млрд. лв. По-голямото относително увеличение на наличните от това на необходимите провизии води до незначително подобрение на показателя „Налични към необходими провизии“ – до 29% (25% през 1995 г.).

ЗАКОНОВИ ПРОВИЗИИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(млрд. лв.)

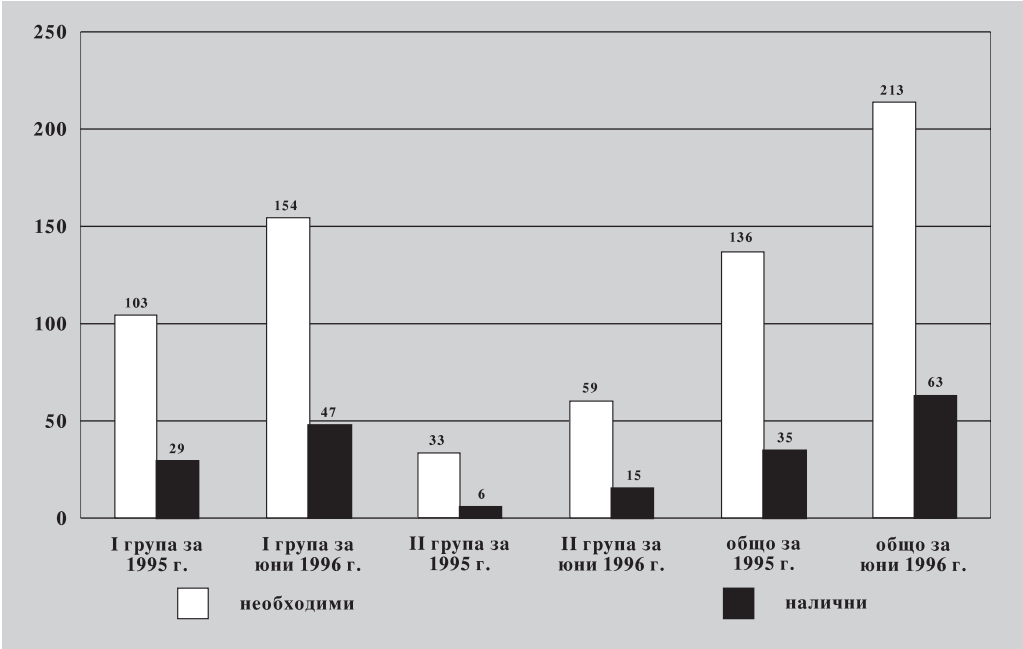

Източник: БНБ.

Ликвидност

Паричните средства нарастват с 28% до 104 млрд. лв. В резултат на по-малкия им ръст в сравнение с този на балансовото число относителният дял на това перо в сборния актив намалява с 2 пункта до 7%. Левовата част на паричните средства намалява с 12 млрд. лв. (29%), а валутната се увеличава с 87% в левова равностойност, реално намаление от 16% във валутно изражение. Всичко това води до рязко влошаване ликвидността на банковата система като цяло, в резултат на което редица търговски банки не могат да посрещнат своите текущи задължения към клиентите си, разплащателната система между банките се претоварва, предизвиква недоверие в банковата система, изтегляне на голям обем депозити и избягване на разплащанията по банков път.

Към редица банки в ликвидна криза са предприети специални надзорни мерки. В някои банки има реално нарастване на наличните парични средства (номинално с повече от 150%) поради необходимост от по-голяма наличност при теглене на депозити.

Държавните ценни книжа са за 195 млрд. лв. и са нараснали с 59%, вследствие на което относителният им дял нараства незначително. Този ръст е резултат на държавните ценни книжа, деноминирани във валута (99% от увеличението), дължащо се на обезценяването на националната парична единица. Последните в края на полугодието съставляват 75% от държавните ценни книжа, притежавани от търговските банки. По-голямата част (65%) от държавните ценни книжа са собственост на банки, подписали меморандум за разбирателство – в тази група са няколко големи държавни банки, които притежават голям пакет ценни книжа, емитирани по Закона за уреждане на необслужваните кредити.

Реалното намаление на най-ликвидните пера от портфейлите на банките – паричните средства и държавните ценни книжа, е резултат от неотчитане на ликвидния риск от управлението на търговските банки.

ЛИКВИДНОСТ

(млрд. лв.)

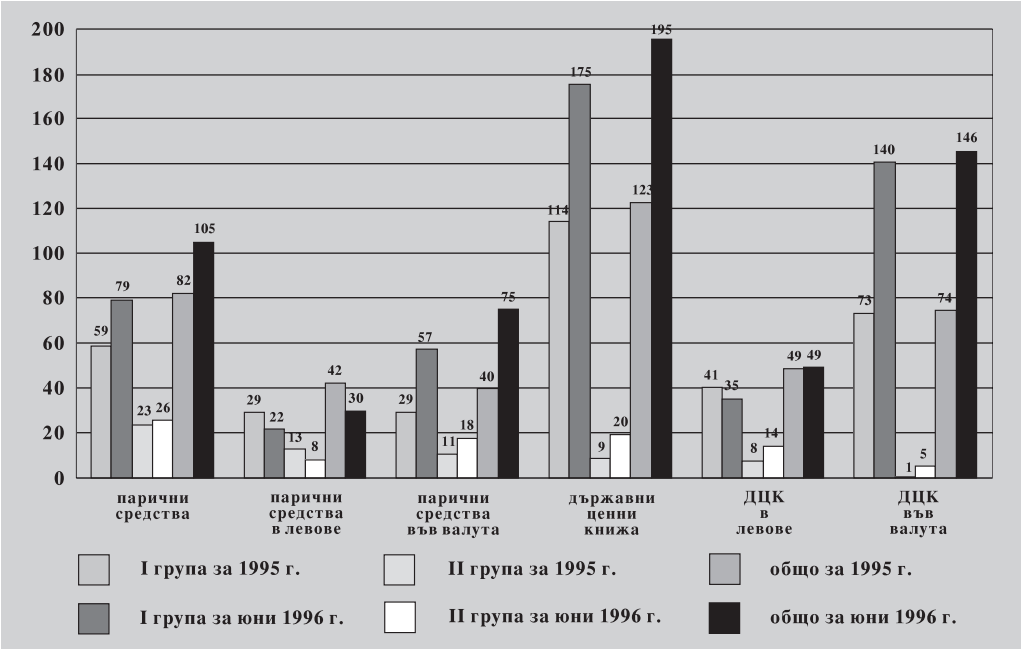

Източник: БНБ.

Валутен риск

Проучването на валутните позиции в редица банки и небанкови финансови институции показа възможност за реализиране на загуби при неблагоприятна промяна на валутните курсове и лихвените проценти поради големия размер на откритите валутни позиции. При извършените проверки са установени редица нарушения: привличане на валутни средства на доверително управление от небанкови финансови институции; извършване на банкова дейност без необходимата за това лицензия; необосновано получаване на валутни средства на търговски банки от финансови къщи за участие на международния валутен пазар.

2. Надзорни мерки

В условията на икономическа стагнация и банкова криза централната банка засили надзорните мерки, насочени както към стабилизиране на банковия сектор като цяло, така и към определени банки с изключително тежко финансово състояние.

Мерките, насочени към стабилизиране на банковия сектор, се изразяват предимно в повишаване изискванията за минимално изискуемия капитал; намаляване на вложенията на банките в нематериални дълготрайни активи и финансови институции; ограничаване в кредитирането и разходите по икономически елементи.

Мерките, насочени към отделни банки и небанкови финансови институции с изключително тежко финансово състояние, са следните: прехвърляне без заплащане на притежаваните от акционери поименни акции с право на глас от БЗК „Витоша“ – АД, на БНБ в размер над 50%; отнемане на разрешенията на ТБ „Кристалбанк“ – АД, и на Частна земеделска и инвестиционна банка – АД, да извършват банкови сделки по чл. 1, ал. 2 от ЗБКД; окончателно отнемане издаденото разрешение за извършване на банкови сделки по чл. 1, ал. 2, т. 3, 4, 6, 7, 9 и 10 от ЗБКД на „Финансово-търговска агенция“ – АД, и на „Икар“– ЕООД; поставяне под особен надзор на БСИ „Минералбанк“ – АД, и на Първа частна банка – АД; отстраняване от длъжност на всички членове на Управителния и Надзорния съвет на Частна земеделска и

инвестиционна банка – АД, и назначаване на квестори с правомощия по чл. 58, ал. 4 от ЗБКД; установявайки неплатежоспособност на БСИ „Минералбанк“ – АД, Първа частна банка – АД, Частна земеделска инвестиционна банка – АД, ТБ „Кристалбанк“ – АД, ТБ „Агробизнесбанк“ – АД, УС на БНБ отправи искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност; в изпълнение на четвъртото стенд-бай споразумение с МВФ са подписани меморандуми за разбирателство с 18 търговски банки с цел подобряване на финансовото им състояние, където са определени основните показатели, които банките трябва да достигнат до края на годината.

През първото шестмесечие на 1996 г. УС на БНБ издаде разрешения за извършване на банкови сделки в страната на Столична общинска банка – АД; ограничена лицензия за извършване на банкови сделки в страната на Българо-американска кредитна банка – АД; за откриване клон на „Сосиете Женерал“, Париж, за извършване на банкови сделки по чл. 1, ал. 2 (с изключение на т. 6 и 9 от същата алинея) по ЗБКД. Допълнена бе лицензията на ТБ „Юнионбанк“ – АД, която получи право да извършва банкови сделки в чужбина, а на Първа инвестиционна банка – АД, бе разрешено да открие клон в Никозия, Кипър. Временно бе преустановено издаването на разрешения на търговските банки за разкриване на кореспондентски сметки в чужбина.

През отчетния период не са издавани лицензии за финансови къщи и брокери. Към 30 юни 1996 г. лицензираните финансови къщи, получили право да извършват сделки, са 148, а брокерите – 27. Лицензираните обменни бюра са 1357, от които 52 са получили разрешения през периода януари – юни 1996 г.

VI. Финансови резултати от дейността на БНБ

Съгласно чл. 7 от Закона за БНБ основният капитал на Българската народна банка е 200 млн. лв.

Активите и пасивите по баланса на БНБ в чуждестранна валута се превеждат ежедневно в левове по фиксинга на БНБ. Благородните метали се преоценяват тримесечно на основание Протокол № 40 от 24 юли 1991 г. на Управителния съвет на БНБ.

Българската народна банка е предоставила на Министерството на финансите за текущо изпълнение на държавния бюджет за първото шестмесечие на 1996 г. временни кредити за 34 млрд. лв., от които са погасени 28.5 млрд. лв. Министерството на финансите ежемесечно погасява част от предоставените му дългосрочни кредити, като до 30 юни 1996 г. са издължени 1.5 млрд. лв. Остатъците на предоставените краткосрочни и дългосрочни кредити са 30 млрд. лв. спрямо 32.9 млрд. лв. към 30 юни 1995 г.

Текущите сметки на търговските банки по баланса на БНБ към 30 юни 1996 г. са 48.2 млрд. лв. спрямо 2.4 млрд. лв. за същия период на 1995 г. Това увеличение се дължи преди всичко на промяна в обхвата на съхраняваните средства. С решение на УС на БНБ депозираните средства на търговските банки за минимални задължителни резерви са прехвърлени в разплащателните им сметки. Търговските банки изпитваха големи затруднения поради нарушената си ликвидност. Чести случаи бяха неплатените чакащи документи, което от своя страна затрудни разплащателната система на банките.

Финансовите приходи на БНБ са 80 млрд. лв., които се разпределят, както следва: лихви – 28.6 млрд. лв.; курсови разлики – 1.1 млрд. лв.; приходи от ценни книжа – 50.2 млрд. лв.; комисиони и такси – 32 млн. лв.; други финансови приходи – 89 млн. лв.

Приходите от лихви за първото полугодие на 1996 г. са 28.6 млрд. лв. спрямо 19.5 млрд. лв. за 1995 г. От началото на годината основният лихвен процент е променян пет пъти – 34 на сто, 42 на сто, 49 на сто, 67 на сто и 108 на сто. Получените приходи от лихви по предоставените краткосрочни и дългосрочни кредити на Министерството на финансите са 6426 млн. лв., което представлява 22.4% от общите приходи от лихви. Лихвите по предоставените на търговските банки депозити са 18 900 млн. лв., които представляват 66% от общите приходи. Лихвите от валутни операции са 2.7 млрд. лв. (спрямо 2.6 млрд. лв. за същия период на 1995 г.) и представляват 9.3% от общите приходи.

Финансовите разходи на Българската народна банка са 62 746 млн. лв. и се разпределят, както следва: платени лихви – 5.2 млрд. лв.; платени комисиони и такси – 8 млн. лв.; курсови разлики – 1.2 млрд. лв.; разходи от операции с ценни книжа – 56.4 млрд. лв.; други финансови разходи – 1 млн. лв.

От платените 5.2 млрд. лв. лихви БНБ е заплатила лихви по текущите сметки на Министерството на финансите в размер на 0.7 млрд. лв. (или 13.8%), по депозитни сметки на търговските банки – 1.9 млрд. лв. (или 36%), по валутни операции – 0.7 млрд. лв. (или 14.4%), по разплащателните сметки на търговските банки – 0.8 млрд. лв. (или 16%), 17.7% са лихвите, платени по минималните резерви на търговските банки, и 2.1% – лихвите, платени от БНБ по ДФРР.

Нетният резултат от операции с държавни ценни книжа (репосделки) за първото полугодие е 6.2 млрд. лв. загуба за БНБ.

Разходите по издръжката на Българската народна банка са 1.1 млрд. лв., което е 1.8% от общите разходи. Издръжката на паричното обращение за полугодието е 0.6 млрд. лв., или 1% от общите разходи, и представлява усвояване на 77.76% от приетия бюджет. Разходите за труд и осигуровки са 0.3% от общите разходи на БНБ.

Независимо от разпоредбите на чл. 8, ал. 3 от Закона за БНБ централната банка в изпълнение на § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет внася ежемесечно превишението на приходите над разходите си, като общата сума на превишението за първото шестмесечие на 1996 г. е 12.8 млрд. лв., състояща се от реални вноски за 11.7 млрд. лв. и надвнесената сума от БНБ в държавния бюджет за 1995 г. в размер на 1.1 млрд. лв.

Баланс на Българската народна банка

млн. лв.

	30 юни 1995 г.	**30 юни 1996 г.**
АКТИВИ		
Наличност в български монети	387	**695**
Наличност в чуждестранна валута	41	**53**
Участие в международни институции	14 839	**16 238**
Наличност в чуждестранни ценни книжа	78 510	**55 475**
Предоставени депозити и кредити на ТБ	83 094	**209 344**
Предоставени кредити на държавата	32 978	**30 056**
Ценни книжа	40 026	**59 215**
Други активи	44 822	**79 118**
Всичко	294 697	**450 194**
ПАСИВИ		
Основен капитал	200	**200**
Резервни и други фондове	107 164	**183 995**
Банкноти в обращение	50 994	**76 850**
Текущи и депозитни сметки	121 129	**170 013**
Други пасиви	15 210	**19 136**
Всичко	294 697	**450 194**

VII. Развитие на банковата и платежната система

1. Платежна система

През първото шестмесечие на 1996 г. бе извършена окончателната подготовка за прехвърлянето на цялостната обработка на платежните съобщения на нова хардуерна платформа и отделянето на системата за разплащане, което бе осъществено в началото на юни. Своевременността на тази стъпка бе доказана от практически изчерпаните възможности на старата система да обработи нарастващата опашка от плащания, необслужени в рамките на обичайния 24-часов цикъл, поради недостиг на средства по разплащателните сметки на банките платци в БНБ.

През отчетния период по БИСЕРА (системата за безналични междубанкови разплащания) са извършени 5 072 375 междубанкови разплащания на обща сума 1102 млрд. лв., от които 3 761 720 отделни плащания с общ размер 757 млрд. лв. са престояли повече от един ден в опашката на платежната система.

Броят на междубанковите трансакции и обемът на реализираните разплащания практически са на нивото от 1994 г. въпреки очакваното увеличение на обема на преводите в левово изражение.

Отпадането на пет банки от платежната система и блокирането за известно време на парите по сметките на техните клиенти се отразиха неблагоприятно на динамиката на електронните разплащания.

2. Правно регулиране на банковата дейност

През първото шестмесечие на 1996 г. се приеха важни законови и подзаконови нормативни актове, с които правната уредба на банковото дело значително се обогати.

ЗБНБ Измененията в Закона за Българската народна банка (ДВ, бр. 32 от 1996 г.) се отнасят до мандата на членовете на Управителния съвет. При предсрочно прекратяване на мандат на член на УС новият член вече не довършва неговия мандат, а се избира, съответно назначава, за нов петгодишен мандат. От друга страна, създаде се правна възможност мандатът на членовете на УС да се прекратява предсрочно и с акт на органа, който ги е избрал или назначил: по решение на Народното събрание с мнозинство 3/5 от всички народни представители – за управителя и подуправителите, и с указ на президента на републиката по предложение на управителя на БНБ – за останалите членове.

ЗБКД Изключително важни промени се внесоха в Закона за банките и кредитното дело (ДВ, бр. 42 от 1996 г.). С тях значително се увеличиха правата и отговорностите на централната банка в защита интересите на кредиторите.

С новата Глава четиринадесета се създаде правна уредба, касаеща несъстоятелността на търговските банки, като разпоредбите на Търговския закон се прилагат субсидиарно. Отклоненията от общия режим на несъстоятелността отчитат спецификата на банката като търговец от особен вид.

Съгласно новата правна уредба само БНБ може да отправи искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност за банка. Решението, с което се установява неплатежоспособността на банка, се взема от УС на БНБ въз основа на законовите критерии за неплатежоспособност. Поради невъзможността от прилагането на оздравителни мерки в рамките на производст-

вото по несъстоятелност, когато констатира неплатежоспособност на банка, съдът с решението си открива производство по несъстоятелност и обявява банката в несъстоятелност, като постановява започване осребряване на имуществото. Синдикът се назначава от съда измежду списък на синдиците, утвърден от централната банка. Законодателят урежда изрично правната възможност на синдика да продаде банката като предприятие, като му предоставя правото да намалява размера на нейните задължения, ако по този начин ще бъдат по-добре защитени интересите на кредиторите.

При разпределяне на осребреното имущество на банката предимство имат не само обезпечените кредитори, но и кредиторите, чиито вземания са възникнали след датата на решението за поставяне на банката под особен надзор и които не са платени на падежа; вземанията, за които фондът за гарантиране на влогове се е суброгирал; вземанията на вложители, които не са покрити от системата за гарантиране на влоговете, и вземанията на банки.

Оздравителни мерки спрямо банка, която се намира в състояние на опасност от неплатежоспособност, могат да се прилагат от БНБ чрез поставянето ѝ под особен надзор, уредбата на който се съдържа в новата Глава тринадесета. Целта на особения надзор, който по правната си същност е система от принудителни административни мерки, налагани от УС на БНБ, е да предотврати изпадането на банката в състояние на неплатежоспособност, когато са налице неблагоприятни симптоми за такава опасност. За да се защитят интересите на кредиторите на банката, законодателят е предоставил на БНБ значителни правомощия: да отстрани от длъжност ръководството на банката; да ограничи дейността ѝ; да увеличи принудително размера на капитала ѝ; да отнеме правомощията на общото събрание на акционерите. През периода на особения надзор, който не може да надвишава 1 година, банката се ръководи от назначените от БНБ квестори. Резултатът от прилаганите мерки и състоянието на активите на банката обуславят по-нататъшната ѝ съдба – преустановяване на особения надзор или откриване на производство по несъстоятелност.

С новата Глава дванадесета се обогати съществено правната уредба на статута и правомощията на квесторите, назначавани от БНБ в посочените в закона случаи.

Закон за държавна защита на влогове и сметки

Законът за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, за които БНБ е поискала откриване на производство по несъстоятелност (ДВ, бр. 46 от 1996 г.), е логичен резултат от настъпилата криза на доверието в банковата система, породена от състоянието на неплатежоспособност на някои търговски банки. С него държавата гарантира за сметка на средства от държавния бюджет изплащането, изцяло или частично, на задълженията на банката, за която БНБ е поискала откриване на производство по несъстоятелност, към нейните многобройни вложители и други кредитори. За физическите лица защитата е в пълния размер на вземанията, включително вземания в чуждестранна валута, докато за юридическите лица защитата е само в левове в размер до половината от вземанията. От защита са лишени финансовите институции и лица, които са имали възможност да влияят върху политиката на изпадналата в неплатежоспособност банка или са я управлявали. Държавната защита се реализира чрез откриване в установените размери на нови левови сметки в ДСК и нови сметки в щатски долари в банка, с която МФ и БНБ са сключили договор. На създадения специален фонд за държавна защита на влогове и сметки на обхванатите от закона лица министърът на финансите предоставя гаранционни държавни ценни книжа в левове и в щатски долари.

Действието на закона е ограничено във времето до приемането на закон за гарантиране на влоговете, основан върху общоприети в световната практика нормативни решения.

Наредба № 4

С приетата от УС на БНБ Наредба № 4 за позициите на банките в чуждестранна валута (ДВ, бр. 9 от 1996 г.) се определят максималният размер на откритите валутни позиции на банките към собствения им капитал и редът за тяхното определяне и отчитане. Максималното съотношение на нетната открита валутна позиция и размера на собствения капитал за банки с право да извършват банкови сделки в страната и чужбина се определя на 30 на сто, а за банки с право да извършват банкови сделки само в страната – 15 на сто.

Наредба № 5

Съвместно с МФ се прие Наредба № 5 за условията и реда за емитиране, придобиване и изплащане на безналични държавни ценни книжа (ДВ, бр. 28 от 1996 г.), която отмени Наредба № 5 на МФ и БНБ от 1993 г. за емитиране на безналични държавни ценни книжа и за реда за придобиване и изплащането им. С новата наредба се усъвършенстват условията и редът за придобиване на държавни ценни книжа на първичния и вторичния пазар.

Наредба № 8

Измененията в Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките (ДВ, бр.16, 58 и 71 от 1996 г.) са насочени предимно към увеличаване размера на минимално изисквания капитал за банка. Новите минимални капиталови равнища от 1400 млн. лв. и 2200 млн. лв. в зависимост от обхвата на искането или издаденото разрешение (лицензия) за банкова дейност съответстват на европейските тенденции и на специфичните условия в страната.

Наредба № 18

С Наредба № 18 за обмяна на повредени български банкноти и монети в обращение (ДВ, бр. 29 от 1996 г.) се определят условията и редът, по който повредени банкноти и монети могат да се обменят на касите на БНБ по пълна или частична номинална стойност.

3. Връзки с международни финансови институции

Международен валутен фонд

През първите шест месеца на 1996 г. продължи диалогът с МВФ. България бе посетена от две редовни мисии на МВФ за преговори по стенд-бай споразумение. След поредица от срещи с представители на БНБ и правителството бе подготвено Писмо за намеренията (Меморандум за икономическата политика). Приоритети на финансирането от МВФ са подкрепата на платежния баланс на страната, а също и подпомагането на започналата структурна реформа.

Необходимостта от ново стенд-бай споразумение е продиктувана не само от финансови съображения, но и от доверието, което би спечелила България пред международните финансови институции и чуждестранните инвеститори. Наличието на стабилизационно споразумение с МВФ е предварително необходимо условие за получаването на каквито и да било средства от страна на Световната банка и ОИСР.

Световна банка

БНБ е агент на правителството по кредитната линия на Световната банка за малки и средни предприятия в земеделието (т. нар. проект ADP) в размер на 55 млн. щ. д. Заемът е ефективен от 14 юли 1995 г., но досега няма одобрени проекти по него. Достъп до средствата на кредитната линия имат Добруджанска търговска банка – АД, и Райфайзенбанк – България – АД.

Продължи работата по кредитната линия за инвестиционно и експортно финансиране на малки и средни предприятия (т. нар. проект PIEF) в размер на 55 млн. щ. д. За първите шест месеца на 1996 г. са предоставени средства само по един кредит в размер на 56 хил. щ. д. Банките, с които БНБ има подписани договори за обслужване на проекта, са Райфайзенбанк – България – АД, и Добруджанска търговска банка – АД. Досега бяха одобрени 21 проекта на обща стойност 15.9 млн. щ. д., от които реално са усвоени 14 млн. щ. д. Продължен бе срокът за ползване на кредитната линия до края на 1997 г.

ЕБВР

На 15 и 16 април 1996 г. България беше домакин на Годишната среща на Съвета на управителите на Европейската банка за възстановяване и развитие. На нея бе оценено развитието на страните в преход към пазарна икономика и във връзка с това бяха представени възможностите за инвестиции в България. От направения икономически портрет на страната ни участниците в Годишната среща получиха богата икономическа и делова информация.

ЕИБ

Работата с Европейската инвестиционна банка през 1996 г. по кредитната линия за малки и средни предприятия (проект APEX) в размер на 30 млн. ЕКЮ (40 млн. щ. д.) бе сведена до търсене на евентуални нови банки посредници. Линията се обслужва от Българска инвестиционна банка, но е отворена и за други банки. През полугодието не са одобрявани нови проекти.

Техническа помощ за преструктуриране на банковата система

През първата половина на 1996 г. приключи програмата за техническа помощ на Европейския съюз за преструктурирането на банковия сектор в страната, финансирана по финансов меморандум BG 9102. Средствата, предоставени по този меморандум, бяха усвоени в размер на 98%, или 4.3 млн. ЕКЮ.

Успоредно с това през май започна осъществяването на програмата за техническа помощ по финансов меморандум BG 9306 (3 млн. ЕКЮ). По линия на този меморандум Програмата PHARE ще финансира през следващите две години две споразумения за сътрудничество – между ТБ „Биохим“– АД, и ABN – AMRO, и между ОББ и AIB, Ирландия, както и един дългосрочен проект по банково обучение.

През отчетния период бяха осъществени и специализирани мисии на Отдела за парична и валутна политика на МВФ, оказващи техническа помощ на БНБ в областта на оздравяване на банковата система, паричната политика и икономическия и паричния анализ.

VIII. Основни насоки на паричната политика до края на 1996 г.

През първата половина на 1996 г. не бяха постигнати целите на паричната политика, определени в Годишния отчет на БНБ за 1995 г. Централната банка твърде дълго и с голям обем необезпечено рефинансиране игра ролята на кредитор от последна инстанция за няколко банки, пет от които в крайна сметка се оказаха нежизнеспособни. Това не позволи на БНБ последователно да следва основната си антиинфлационна цел. Опитите ѝ за затягане на паричната рестрикция чрез увеличаване на основния лихвен процент или други парични инструменти имаха краткосрочен ефект и не можаха да овладеят рязкото обезценяване на лева. Те не бяха подкрепени от бързи и целенасочени действия в областта на приватизацията и преструктурирането на реалния сектор, за да се възстанови кредитоспособността на страната пред чуждестранните инвеститори и чрез приток на капитал поне частично да се покрие недостигът на средства в банковата система. Същевременно промените в банковата система се натъкнаха на големи трудности главно от юридически характер, които съдействаха за ограничаване на първата вълна при затварянето на банките и не възвърнаха доверието в банковата система.

Сключването на четвърто стенд-бай споразумение с МВФ твърде много закъсня и трудно може да компенсира изоставането в структурната реформа. Макар че е решителна крачка по пътя за комплексно решаване на икономическата и финансовата криза, обхванали страната, то е и сериозно предизвикателство както пред правителството и БНБ по отношение на тяхната готовност и способност съгласувано и последователно да осъществят всички необходими мерки, колкото болезнени и радикални да са те, така и пред всички слоеве на населението по отношение на икономическата и социалната цена на промените, която те могат и желаят да платят.

Сключването на споразумението с МВФ в средата на юли не промени автоматично макроикономическата обстановка в страната, не се увеличи потокът от чуждестранни инвестиции, не се възвърна доверието в банките и лева. Същевременно юли бе най-труден за правителството, доколкото само плащанията по външния дълг надхвърляха 270 млн. щ. д. При продължаващото свиване на реалното търсене на пари, водещо до нарастващ недостиг на кредитен ресурс в банковата система, БНБ бе принудена да допусне ръст на резервните пари, гарантиращ финансирането на бюджетния дефицит.

В условията на макроикономическа несигурност относно мащаба и ефекта на предстоящите промени инфлационните очаквания остават високи и само чрез монетарни средства става все по-трудно да се купува време за подготовка и старт на радикалната реформа. Затова обезценяването на лева през август и началото на септември продължава въпреки затягането на паричната политика, изразяващо се в увеличаване на минималните задължителни резерви от 8.5% на 10%, тяхното внасяне изцяло в национална валута, ограничаване правото на ползването им от 50% на 10%, намаляване на обезпеченото и необезпеченото рефинансиране на търговски банки с нарушена ликвидност.

Важен инструмент за управление на паричната рестрикция е лихвената политика на БНБ. Тя е насочена към достигане до такова ниво на лихвите, което възстановява равновесието между търсенето и предлагането на паричния и валутния пазар. Това обаче води до увеличаване на бюджетния дефицит както поради значителното оскъпяване на обслужването на държавния дълг, така и поради спада на трансферите на БНБ към бюджета в резултат от нарастващата цена на провежданата рестриктивна парична политика. Същевременно още повече се засилва изместването на реалния сектор от правителствения на кредитния пазар, което все повече застрашава нормалното функциониране на основни сектори на националната икономика, като селско стопанство, енергетика и др.

При липсата на радикални мерки относно преструктурирането на банковата система и ограничаването ѝ само до функционирането на действително жизнеспособни банки високите лихви не могат да възвърнат доверието в банките и лева. Вместо да имат сдържащ ефект, те се превръщат в генератор на

още по-високи инфлационни очаквания и още по-силно търсене на валута и обезценяване на лева, които поставят страната на прага на хиперинфлацията.

За да възвърне доверието в банковата система и в лева, БНБ прие през втората половина на септември пакет от мерки в подкрепа на обявената от правителството програма за ускоряване на преструктурирането в реалния сектор чрез бърза приватизация. Основните от тях са: поставяне под особен надзор на девет банки (седем частни и две държавни), показващи силно отрицателна капиталова адекватност и/или имащи трайни затруднения в своите разплащания; увеличаване на основния лихвен процент до 25 на сто месечна лихва (300 на сто годишна проста лихва); подкрепа на останалите жизнеспособни банки чрез подходящи парични инструменти (предимно операции на открития пазар и ломбардни кредити); укрепване на доверието в ДЦК чрез участие на БНБ на първичния пазар и разширяване на продажбите на ДЦК на търговски банки и граждани. Свръхвисокото равнище на основния лихвен процент, както и неограничената подкрепа на жизнеспособните банки следва да се разглеждат като краткотрайни мерки, насочени към по-бързо възвръщане на доверието. Тяхното по-продължително действие поради ново забавяне в преструктурирането на националното стопанство е непоносимо както за реалния, така и за правителствения сектор и със сигурност води към хиперинфлация и още по-голямо обезценяване на лева.

Особено важно е да се отбележи, че реформите в банковия и реалния сектор могат да бъдат успешни и да се осъществят на приемлива за обществото икономическа и социална цена само при финансова подкрепа от страна на международните финансови институции. Ето защо поддържането на финансирането от МВФ по подписаното стенд-бай споразумение, както и бързото сключване на споразумение със Световната банка са решаващи фактори не само за обслужването на външния дълг, но и за последователното и цялостното осъществяване на необходимите промени, които ще възстановят доверието и ще създадат условия за траен икономически растеж в средносрочна перспектива.

Трудно е да се оценят точно резултатите от започналите радикални промени в банковата система, а оттам и да се определят прецизно параметрите на паричната политика на БНБ до края на 1996 г. Въпреки това обаче могат да се очертаят основните насоки на политиката на БНБ, която ще разчита на съдействието на общата икономическа политика на правителството за последователно ускорено осъществяване на реформите.

Основната цел на БНБ ще продължи да бъде борбата срещу инфлацията и обезценяването на лева. БНБ ще провежда парична политика, насочена към намаляване на месечната инфлация до едноцифрен процент до края на годината. Обезценяването на лева ще се поддържа в граници, недопускащи реално обезценяване през второто полугодие. Това ще съдейства за намаляване на инфлационните очаквания, без да води до спад на валутния резерв до ниво, застрашаващо обслужването на външния дълг.

Лихвената политика на БНБ ще бъде важен инструмент за възвръщането на доверието в лева. След като реалните лихви по депозитите станаха силно отрицателни през последните няколко месеца, шоковото увеличаване на основния лихвен процент е насочено към възстановяване на положителната му реална стойност, която би съдействала за укрепване на депозитната база. Прилагането на свръхвисоките лихви ще бъде краткосрочно и няма да може да компенсира напълно загубите на депозиторите през първите осем месеца на годината. Възникването обаче на чувствителен, макар и временен, лихвен диференциал между вложенията в левове и валута ще спомогне за възвръщане на доверието в лева.

Особено важно ще е лихвените проценти свободно да се установят на равнище, възстановяващо равновесието на паричния и валутния пазар и регламентирането на ясен механизъм за пренасянето им до всички участници на пазара – депозитори, кредитори и кредитополучатели. Съществена крачка към разширяване на приложението на пазарните принципи в лихвената политика ще бъде постепенното намаляване зависимостта на пазарните лихви от основния лихвен процент. Те следва по-точно да отразяват съотношенията между търсенето и предлагането на приет за еталон паричен пазар, за какъвто може да служи първичният пазар на най-краткосрочни ДЦК.

На старта на радикалните промени в банковата система не се налага допълнително затягане на паричната политика чрез увеличаване на минималните задължителни резерви, а по-скоро някои облекчения като възстановяване правото за ползване до 50% от тях и на възможността да се внасят във валута. За да не се натоварват прекомерно по-добрите банки, лихвите по минималните задължителни резерви са увеличени до 2/3 от основния лихвен процент. Възстановяването на правото на внасянето им във валута може да намали влиянието на вградения вече автоматичен стабилизатор срещу обезценяването на лева, но може и да съдейства за укрепването на по-ликвидните банки. При запазване равнището на минималните задължителни резерви по-бързото възстановяване на доверието в банковата система и в лева ще осигурява повече кредитен ресурс за реалния и правителствения сектор, без да се застрашава постигането на общата антиинфлационна цел на паричната политика на БНБ.

И през втората половина на 1996 г. БНБ ще продължи да настройва паричната си политика чрез управлението на резервните пари. Сред факторите за тяхното изменение особено внимание ще се обръща на нетните вземания на БНБ от правителството. Важен фактор за свиване на общото търсене на недостигащите кредитни ресурси в банковата система е значителното намаляване на потребностите от кредит за правителството в сравнение с регистрираното през юли и август. Необходимо условие за провеждането на паричната политика на БНБ в договорените с МВФ параметри ще бъде поддържането на касовия дефицит в определения размер от закона за актуализиране на държавния бюджет за 1996 г. Всяко по-голямо увеличаване на потребността от кредит на правителството ще е целесъобразно да се финансира по небанков път или чрез постъпления от приватизацията.

Важен фактор за намаляване на изместването на реалния от правителствения сектор на кредитния пазар е получаването и ползването от страна на правителството на предвиденото в споразумението с МВФ външно финансиране от Световната банка и други официални източници за покриване на част от бюджетния дефицит. В този смисъл структурните реформи в реалния сектор, които са необходими за подписване на споразумение със Световната банка, ще осигурят не само икономическата основа за възстановяване на стопанския подем, но и допълнителни финансови ресурси за неговото ускоряване.

Решаващо значение за преодоляването на кризата в банковата система и поддържането на финансовата стабилност на приемлива икономическа и социална цена ще има възстановяването на доверието в банките и лева чрез последователно провеждане на мащабна оздравителна операция. Втората вълна от затваряне на нежизнеспособни банки следва да е достатъчно широка и обективна, за да се възприеме като последна в средносрочна перспектива и да съдейства за по-бързо възвръщане на средствата на населението в останалите банки. Оцеляването на банките ще се осъществява главно на пазарна основа, като БНБ може да се намеси по-активно като кредитор от последна инстанция само при застрашаване целостта на банковата система или на разплащателната система между банките. Принудителното нарастване на рефинансирането в този случай умело ще се дозира, за да не се допусне изпреварване на реалното търсене на пари, което би имало допълнителен проинфлационен ефект. Приватизацията на банките при широкото участие на стратегически чуждестранни инвеститори ще е основен път за рекапитализиране и укрепване на банките.

Реформите в банковия сектор няма да могат да се осъществят и БНБ няма да е в състояние да постигне целите на паричната си политика без активните и последователни действия на правителството за ускоряване на приватизацията и затягане на фискалната политика и политиката на доходите. От доброто съгласуване на политиката на БНБ и правителството ще зависи скоростта на реформата, а оттам и нейната икономическа и социална цена.

Особено важен фактор за по-бързото възстановяване на доверието в банковата система и създаването на условия за траен икономически растеж в средносрочна перспектива е осигуряването на достатъчен поток чуждестранна валута както от международните финансови институции, така и по пътя на преки чуждестранни инвестиции. Това ще е възможно само при спазване на поетите ангажименти по действащото стенд-бай споразумение с МВФ и бързо сключване на заем от Световната банка за финансова подкрепа на структурните промени в реалния и банковия сектор.

Приложения

Съдържание

Производство и приходи от продажби по основни отрасли 85
Заетост и работна заплата в обществения сектор 85
Индекси на потребителските цени (предходен месец = 100) 86
Индекси на потребителските цени (декември предходната година = 100) 86
Стоково-географска структура на външната търговия 87
Стоково-географска структура на външната търговия (относителни тегла на всяка стокова група в съответната група страни) 88
Стоково-географска структура на външната търговия (относителни тегла на всяка група страни в съответните стокови групи) 89
Платежен баланс 90
Касово изпълнение на републиканския бюджет 93
Консолидиран държавен бюджет 95
Парично предлагане 97
Вътрешен кредит 97
Лихвени проценти по едномесечни депозити 98
Лихвени проценти по краткосрочни кредити 98
Купюрен строеж на емисията от банкноти и монети 99
Централен валутен курс, обеми на междубанковия валутен пазар и брутни валутни резерви 99
Сборен баланс на търговските банки (без ДСК) 100
Сборен отчет за приходи и разходи на търговските банки (без ДСК) 101
Капиталова адекватност на търговските банки (съгласно Наредба № 8 на БНБ) 102
Класификация на кредитите (съгласно Наредба № 9 на БНБ) 102
Преводи в банковата система 102
По-важни решения на Управителния съвет на БНБ 103

ПРОИЗВОДСТВО И ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ ПО ОСНОВНИ ОТРАСЛИ*
(по цени от съответния период на 1995 г.)

(млрд. лв.)

Отрасъл	1995 г.		1996 г.	
	I тримесечие	I полугодие	I тримесечие	I полугодие
ПРОИЗВОДСТВО	90	223	86	214
в т. ч.				
Промишленост	69	172	66	165
ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ	91	237	86	227
Промишленост	62	161	58	156
Строителство	2	6	1	6
Транспорт	9	24	9	22
Търговия	13	35	13	34
Други	5	11	5	9

* Само държавен и кооперативен сектор без селското стопанство. Данните са получени преди окончателните счетоводни записвания.

Източник: НСИ.

ЗАЕТОСТ И РАБОТНА ЗАПЛАТА В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР

Показатели	1995 г.						1996 г.					
	Средносписъчен брой на персонала (души)*		Средства за работна заплата (хил. лв.)		Средномесечна работна заплата (лв.)		Средносписъчен брой на персонала (души)*		Средства за работна заплата (хил. лв.)		Средномесечна работна заплата (лв.)	
	I – III	I – VI	I – III	I – VI	I – III	I – VI	I – III	I – VI	I – III	I – VI	I – III	I – VI
Общо за страната	1851268	1850797	34335423	73941869	6182	6659	1791232	1807939	45560557	102509429	8478	9450
Промишленост	738813	737054	15417878	33160086	6956	7498	711037	707587	21112926	47848283	9898	11270
Строителство	94789	94371	1637930	3718595	5760	6567	84702	85730	2044339	4891902	8045	9510
Селско стопанство	98885	103990	1231859	2896827	4152	4643	86405	93406	1482923	3652461	5721	6517
Горско стопанство	10263	12494	118089	299856	3835	4000	9430	12947	148855	450555	5262	5800
Други производства	10768	10495	227333	478391	7034	7597	8848	8824	222601	478475	8386	9037
Услуги	897750	892396	15702334	33388114	6339	6904	890810	899446	20548913	45187753	8514	9378
Транспорт	138054	134486	3127263	6515120	7551	8074	126594	127652	3842362	8600360	10117	11229
Съобщения	43439	43500	848510	1928534	6511	7389	44462	44755	1110966	2405066	8329	8956
Търговия	98175	97138	1739593	3746539	5906	6428	88434	88286	2275766	5168286	8578	9757
Други услуги	618082	617273	9986968	21197921	5386	5724	631320	638753	13319819	29014041	7033	7570
Комунално стопанство	49395	51318	927922	2042605	6262	6634	56091	60990	1334151	3114394	7928	8511
Наука	26867	26820	488268	1014036	6058	6302	25288	25404	602063	1274687	7936	8363
Образование	243718	243469	3401021	7260946	4652	4970	247170	247125	4526274	9937584	6104	6702
Култура и изкуство	27066	27053	357154	782187	4399	4819	25637	25691	489157	1033209	6360	6703
Здравеопазване	183336	182054	2661677	5600579	4839	5127	181812	182964	3398459	7175629	6231	6536
Финанси, кредит, застраховка	29442	28198	1067302	2176023	12084	12862	29946	30096	1399212	3045592	15575	16866
Управление	55804	57062	1034141	2268950	6177	6627	65263	66398	1567726	3428025	8007	8605
Други	2454	1300	49483	52595	6721	6743	113	86	2777	4921	8192	9537

*Без жените в отпуск по майчинство.

Източник: НСИ.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ
(предходен месец = 100)

Групи стоки (услуги)	1995 г.						1996 г.					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
Общ индекс на потребителските цени	103.9	103.8	103.4	101.0	101.9	100.5	102.3	101.9	101.7	102.9	112.5	120.2
Хранителни стоки	103.8	104.3	99.7	99.9	101.4	98.0	103.0	101.0	101.1	101.8	111.1	123.2
Нехранителни стоки	103.0	103.3	103.3	102.0	102.7	102.9	100.7	101.3	102.5	102.8	115.7	122.1
Услуги	105.6	101.9	119.9	101.4	101.0	102.1	103.5	107.0	101.5	107.7	110.2	107.5
Храна*	104.2	104.5	99.6	99.8	101.4	97.9	103.1	101.1	101.2	101.6	110.6	121.9
Спиртни напитки	101.0	103.2	105.7	107.4	101.4	102.4	101.7	100.4	103.0	107.2	115.5	136.0
Тютюневи изделия	107.9	101.8	99.2	101.0	100.9	103.5	100.6	100.1	100.3	102.0	115.9	121.1
Жилище	106.2	105.4	106.4	103.4	102.1	103.3	106.0	101.2	101.9	101.7	108.6	112.7
Енергия за битови нужди	99.9	101.5	134.8	98.4	100.0	100.3	100.4	100.3	100.8	115.4	116.9	103.6
Домашно обзавеждане	105.1	104.2	105.2	102.8	102.5	101.3	101.0	100.9	102.4	102.2	117.9	120.9
Облекло и обувки	102.7	102.3	103.6	103.5	104.2	103.2	100.8	101.0	101.6	102.3	110.8	109.3
Лична хигиена и здравеопазване	106.7	103.7	104.9	103.6	105.4	103.1	100.9	102.6	102.5	103.2	107.1	122.1
Образование и свободно време	112.1	104.5	103.7	100.6	101.8	101.4	101.5	103.4	101.7	99.2	118.8	115.2
Транспорт и съобщения	99.7	102.5	101.6	101.6	101.6	104.6	101.5	109.1	104.1	104.5	116.9	134.2
Други	99.7	105.4	101.4	100.0	101.5	105.7	105.0	101.2	101.5	100.7	106.4	110.9

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ

Групи стоки (услуги)	1995 г. декември 1994 г. = 100						1996 г. декември 1995 г. = 100					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
Общ индекс на потребителските цени	103.9	107.8	111.4	112.5	114.6	115.2	102.3	104.2	106.0	109.0	122.7	147.5
Хранителни стоки	103.8	108.3	108.0	107.9	109.4	107.2	103.0	104.0	105.1	107.0	118.9	146.5
Нехранителни стоки	103.0	106.4	109.9	112.1	115.2	118.5	100.7	102.0	104.6	107.5	124.4	151.8
Услуги	105.6	107.5	128.9	130.7	132.0	134.7	103.5	110.7	112.4	121.0	133.4	143.4
Храна*	104.2	108.8	108.4	108.2	109.7	107.4	103.1	104.2	105.4	107.1	118.5	144.4
Спиртни напитки	101.0	104.3	110.3	118.4	120.0	122.8	101.7	102.1	105.2	112.8	130.3	177.2
Тютюневи изделия	107.9	109.8	108.9	110.0	111.0	114.9	100.6	100.7	101.0	103.0	119.4	144.6
Жилище	106.2	112.0	119.1	123.1	125.7	129.8	106.0	107.3	109.3	111.2	120.8	136.1
Енергия за битови нужди	99.9	101.4	136.7	134.5	134.6	134.9	100.4	100.7	101.5	117.1	136.9	141.8
Домашно обзавеждане	105.1	109.5	115.1	118.3	121.3	122.9	101.0	101.9	104.4	106.7	125.8	152.1
Облекло и обувки	102.7	105.1	108.9	112.8	117.5	121.3	100.8	101.8	103.5	105.8	117.2	128.1
Лична хигиена и здравеопазване	106.7	110.7	116.2	120.3	126.7	130.7	100.9	103.5	106.1	109.5	117.3	143.2
Образование и свободно време	112.1	117.1	121.4	122.2	124.4	126.1	101.5	104.9	106.8	106.0	125.9	145.1
Транспорт и съобщения	99.7	102.2	103.9	105.5	107.2	112.1	101.5	110.7	115.3	120.5	140.9	189.2
Други	99.7	105.1	106.6	106.6	108.2	114.4	105.0	106.3	107.9	108.6	115.6	128.2

* Включително цените в заведенията за обществено хранене.

Източник: НСИ.

СТОКОВО-ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ

(хил. щ. д.)

Региони		Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло		Машини и съоръжения		Минерални продукти и горива		Неблагородни метали		Продукти от растителен и животински произход, храни, напитки и тютюни		Промишлени продоволствени стоки		Химически продукти		Всичко	
		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие	
		1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Европейски съюз	Износ	62228.7	66242.3	105131.2	103508.7	25237.9	49506.2	264420.3	203552.2	94459.0	88403.4	209437.7	197971.6	182980.6	154373.2	943895.4	863557.6
	Внос	78599.9	69352.7	337253.4	350412.9	19248.5	12174.0	55198.9	73665.6	67831.2	65069.2	209118.6	220381.7	191960.3	207630.0	959210.8	998686.1
ЕАСТ	Износ	747.9	745.4	1700.8	2190.5	4502.9	1.2	25683.4	6459.9	7999.5	7613.2	5224.5	8876.9	533.5	4084.2	46392.5	29971.3
	Внос	21350.5	20515.5	22325.9	25713.5	33.7	34.4	2172.1	1676.4	1016.5	2698.5	3728.2	2618.2	20562.9	21174.6	71189.8	74431.1
Други страни от ОИСР	Износ	6956.2	7926.6	5893.0	9535.1	1403.9	20295.4	81310.1	65668.4	31907.1	37727.3	19407.8	13831.2	49124.8	44121.5	196002.9	199105.5
	Внос	5905.7	6106.0	28966.2	24742.1	5781.1	3578.6	2610.0	3243.2	18264.8	19522.3	10522.9	12556.9	11536.8	13010.0	83587.5	82759.1
ОИСР, общо	Износ	69932.8	74914.3	112725.0	115234.3	31144.7	69802.8	371413.8	275680.5	134365.6	133743.9	234070.0	220679.7	232638.9	202578.9	1186290.8	1092634.4
	Внос	105856.1	95974.2	388545.5	400868.5	25063.3	15787.0	59981.0	78585.2	87112.5	87290.0	223369.7	235556.8	224060.0	241814.6	1113988.1	1155876.3
Страни от бившия СССР	Износ	13209.5	28167.1	70216.2	76872.1	16915.9	13414.6	8386.3	10778.2	181457.9	190555.1	16644.0	17210.9	70157.6	86029.0	376987.4	423027.0
	Внос	32581.5	27100.1	50620.7	48837.4	462789.0	113837.6	57067.3	41287.7	20792.5	14257.6	23222.2	13021.3	80065.7	33439.7	727138.9	291781.4
Балкански страни*	Износ	26914.4	17004.0	27229.0	20561.2	87234.1	49133.0	46256.9	49124.1	75574.8	51803.5	27008.0	12649.8	93200.4	65680.0	383417.6	265955.6
	Внос	13878.4	4646.0	9140.9	6788.5	14661.0	7384.0	55924.1	25766.7	7413.0	18003.9	7863.4	3750.8	17634.2	14885.6	126515.0	81225.5
Страни от	Износ	1098.3	840.8	11795.5	13228.8	638.9	174.9	4280.8	3307.2	7480.0	9438.3	1342.3	3942.8	8694.5	6745.3	35330.3	37678.1
Вишеградската група	Внос	6336.8	8840.9	20994.7	25918.7	2817.8	4635.0	9735.8	12841.3	2650.6	4377.7	7973.7	6406.8	22076.0	24435.3	72585.4	87455.7
Централна и Източна	Износ	41222.2	46011.9	109240.7	110662.1	104788.9	62722.5	58924.0	63209.5	264512.7	251796.9	44994.3	33803.5	172052.5	158454.3	795735.3	726660.7
Европа, общо	Внос	52796.7	40587.0	80756.3	81544.6	480267.8	125856.6	122727.2	79895.7	30856.1	36639.2	39059.3	23178.9	119775.9	72760.6	926239.3	460462.6
Арабски страни	Износ	9705.1	7751.3	21053.0	22663.4	41223.7	16314.8	33139.4	28041.3	25936.5	12775.4	3172.6	3596.5	14702.4	29598.2	148932.7	120740.9
	Внос	452.6	513.6	6882.0	4631.2	107908.7	51948.6	1510.3	70.9	4726.1	3627.4	1501.0	1052.2	588.8	837.3	123569.5	62681.2
Други страни	Износ	3947.6	2731.6	37903.6	48894.2	34634.6	28470.6	84784.0	33872.1	31266.4	15261.9	28503.0	19533.7	85252.9	58303.6	306292.1	207067.7
	Внос	6126.4	5176.4	69575.1	63084.3	28800.8	40434.0	6256.0	4362.3	93189.9	65423.4	13228.9	20442.4	23122.5	28917.8	240299.6	227840.6
ВСИЧКО	Износ	124807.7	131409.1	280922.3	297454.0	211791.9	177310.7	548261.2	400803.4	456081.2	413578.1	310739.9	277613.4	504646.7	448935.0	2437250.9	2147103.7
	Внос	165231.8	142251.2	545758.9	550128.6	642040.6	234026.2	190474.5	162914.1	215884.6	192980.0	277158.9	280230.3	367547.2	344330.3	2404096.5	1906860.7

* Балканските страни включват Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Румъния, Словения, СР Югославия и Хърватско. Гърция е включена към Европейския съюз, а Турция – към ОИСР.

Източник: Информационно-изчислителен център на Министерството на финансите (по митнически декларации).

СТОКОВО-ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
(относителни тегла на всяка стокова група в съответната група страни)

(%)

Региони		Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло		Машини и съоръжения		Минерални продукти и горива		Неблагородни метали		Продукти от растителен и животински произход, храни, напитки и тютюни		Промишлени продоволствени стоки		Химически продукти		Всичко	
		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие	
		1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Европейски съюз	Износ	6.6	7.7	11.1	12.0	2.7	5.7	28.0	23.6	10.0	10.2	22.2	22.9	19.4	17.9	100.0	100.0
	Внос	8.2	6.9	35.2	35.1	2.0	1.2	5.8	7.4	7.1	6.5	21.8	22.1	20.0	20.8	100.0	100.0
ЕАСТ	Износ	1.6	2.5	3.7	7.3	9.7	0.0	55.4	21.6	17.2	25.4	11.3	29.6	1.1	13.6	100.0	100.0
	Внос	30.0	27.6	31.4	34.5	0.0	0.0	3.1	2.3	1.4	3.6	5.2	3.5	28.9	28.4	100.0	100.0
Други страни от ОИСР	Износ	3.5	4.0	3.0	4.8	0.7	10.2	41.5	33.0	16.3	18.9	9.9	6.9	25.1	22.2	100.0	100.0
	Внос	7.1	7.4	34.7	29.9	6.9	4.3	3.1	3.9	21.9	23.6	12.6	15.2	13.8	15.7	100.0	100.0
ОИСР, общо	Износ	5.9	6.9	9.5	10.5	2.6	6.4	31.3	25.2	11.3	12.2	19.7	20.2	19.6	18.5	100.0	100.0
	Внос	9.5	8.3	34.9	34.7	2.2	1.4	5.4	6.8	7.8	7.6	20.1	20.4	20.1	20.9	100.0	100.0
Страни от бившия СССР	Износ	3.5	6.7	18.6	18.2	4.5	3.2	2.2	2.5	48.1	45.0	4.4	4.1	18.6	20.3	100.0	100.0
	Внос	4.5	9.3	7.0	16.7	63.6	39.0	7.8	14.2	2.9	4.9	3.2	4.5	11.0	11.5	100.0	100.0
Балкански страни*	Износ	7.0	6.4	7.1	7.7	22.8	18.5	12.1	18.5	19.7	19.5	7.0	4.8	24.3	24.7	100.0	100.0
	Внос	11.0	5.7	7.2	8.4	11.6	9.1	44.2	31.7	5.9	22.2	6.2	4.6	13.9	18.3	100.0	100.0
Страни от	Износ	3.1	2.2	33.4	35.1	1.8	0.5	12.1	8.8	21.2	25.0	3.8	10.5	24.6	17.9	100.0	100.0
Вишеградската група	Внос	8.7	10.1	28.9	29.6	3.9	5.3	13.4	14.7	3.7	5.0	11.0	7.3	30.4	27.9	100.0	100.0
Централна и Източна	Износ	5.2	6.3	13.7	15.2	13.2	8.6	7.4	8.7	33.2	34.7	5.7	4.7	21.6	21.8	100.0	100.0
Европа, общо	Внос	5.7	8.8	8.7	17.7	51.9	27.3	13.3	17.4	3.3	8.0	4.2	5.0	12.9	15.8	100.0	100.0
Арабски страни	Износ	6.5	6.4	14.1	18.8	27.7	13.5	22.3	23.2	17.4	10.6	2.1	3.0	9.9	24.5	100.0	100.0
	Внос	0.4	0.8	5.6	7.4	87.3	82.9	1.2	0.1	3.8	5.8	1.2	1.7	0.5	1.3	100.0	100.0
Други страни	Износ	1.3	1.3	12.4	23.6	11.3	13.7	27.7	16.4	10.2	7.4	9.3	9.4	27.8	28.2	100.0	100.0
	Внос	2.5	2.3	29.0	27.7	12.0	17.7	2.6	1.9	38.8	28.7	5.5	9.0	9.6	12.7	100.0	100.0
ВСИЧКО	Износ	5.1	6.1	11.5	13.9	8.7	8.3	22.5	18.7	18.7	19.3	12.7	12.9	20.7	20.9	100.0	100.0
	Внос	6.9	7.5	22.7	28.8	26.7	12.3	7.9	8.5	9.0	10.1	11.5	14.7	15.3	18.1	100.0	100.0

* Балканските страни включват Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Румъния, Словения, СР Югославия и Хърватско. Гърция е включена към Европейския съюз, а Турция – към ОИСР.

Източник: Информационно-изчислителен център на Министерството на финансите (по митнически декларации).

СТОКОВО-ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
(относителни тегла на всяка група страни в съответните стокови групи)

(%)

Региони		Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло		Машини и съоръжения		Минерални продукти и горива		Неблагородни метали		Продукти от растителен и животински произход, храни, напитки и тютюни		Промишлени продоволствени стоки		Химически продукти		Всичко	
		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие		I полугодие	
		1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Европейски съюз	Износ	49.9	50.4	37.4	34.8	11.9	27.9	48.2	50.8	20.7	21.4	67.4	71.3	36.3	34.4	38.7	40.2
	Внос	47.6	48.8	61.8	63.7	3.0	5.2	29.0	45.2	31.4	33.7	75.5	78.6	52.2	60.3	39.9	52.4
ЕАСТ	Износ	0.6	0.6	0.6	0.7	2.1	0.0	4.7	1.6	1.8	1.8	1.7	3.2	0.1	0.9	1.9	1.4
	Внос	12.9	14.4	4.1	4.7	0.0	0.0	1.1	1.0	0.5	1.4	1.3	0.9	5.6	6.1	3.0	3.9
Други страни от ОИСР	Износ	5.6	6.0	2.1	3.2	0.7	11.4	14.8	16.4	7.0	9.1	6.2	5.0	9.7	9.8	8.0	9.3
	Внос	3.6	4.3	5.3	4.5	0.9	1.5	1.4	2.0	8.5	10.1	3.8	4.5	3.1	3.8	3.5	4.3
ОИСР, общо	Износ	56.0	57.0	40.1	38.7	14.7	39.4	67.7	68.8	29.5	32.3	75.3	79.5	46.1	45.1	48.7	50.9
	Внос	64.1	67.5	71.2	72.9	3.9	6.7	31.5	48.2	40.4	45.2	80.6	84.1	61.0	70.2	46.3	60.6
Страни от бившия СССР	Износ	10.6	21.4	25.0	25.8	8.0	7.6	1.5	2.7	39.8	46.1	5.4	6.2	13.9	19.2	15.5	19.7
	Внос	19.7	19.1	9.3	8.9	72.1	48.6	30.0	25.3	9.6	7.4	8.4	4.6	21.8	9.7	30.2	15.3
Балкански страни*	Износ	21.6	12.9	9.7	6.9	41.2	27.7	8.4	12.3	16.6	12.5	8.7	4.6	18.5	14.6	15.7	12.4
	Внос	8.4	3.3	1.7	1.2	2.3	3.2	29.4	15.8	3.4	9.3	2.8	1.3	4.8	4.3	5.3	4.3
Страни от	Износ	0.9	0.6	4.2	4.4	0.3	0.1	0.8	0.8	1.6	2.3	0.4	1.4	1.7	1.5	1.4	1.8
Вишеградската група	Внос	3.8	6.2	3.8	4.7	0.4	2.0	5.1	7.9	1.2	2.3	2.9	2.3	6.0	7.1	3.0	4.6
Централна и Източна	Износ	33.0	35.0	38.9	37.2	49.5	35.4	10.7	15.8	58.0	60.9	14.5	12.2	34.1	35.3	32.6	33.8
Европа, общо	Внос	32.0	28.5	14.8	14.8	74.8	53.8	64.4	49.0	14.3	19.0	14.1	8.3	32.6	21.1	38.5	24.1
Арабски страни	Износ	7.8	5.9	7.5	7.6	19.5	9.2	6.0	7.0	5.7	3.1	1.0	1.3	2.9	6.6	6.1	5.6
	Внос	0.3	0.4	1.3	0.8	16.8	22.2	0.8	0.0	2.2	1.9	0.5	0.4	0.2	0.2	5.1	3.3
Други страни	Износ	3.2	2.1	13.5	16.4	16.4	16.1	15.5	8.5	6.9	3.7	9.2	7.0	16.9	13.0	12.6	9.6
	Внос	3.7	3.6	12.7	11.5	4.5	17.3	3.3	2.7	43.2	33.9	4.8	7.3	6.3	8.4	10.0	11.9
ВСИЧКО	Износ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	Внос	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

* Балканските страни включват Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Румъния, Словения, СР Югославия и Хърватско. Гърция е включена към Европейския съюз, а Турция – към ОИСР.

Източник: Информационно-изчислителен център на Министерството на финансите (по митнически декларации).

ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС*

(млн. щ. д.)

Показатели	1995 I трим.	II трим.	I полуг.	III трим.	IV трим.	общо	1996 януари	февруари	март	I трим.	април	май	юни	II трим.	I полуг.
Текуща сметка [1]	**-123.4**	**16.8**	**-106.7**	**217.4**	**-154.0**	**-43.3**	**-112.8**	**62.2**	**48.4**	**-2.2**	**-60.6**	**8.0**	**70.1**	**17.5**	**15.3**
Стоки, услуги и доход, нето	-157.1	-3.5	-160.7	170.2	-184.8	-175.3	-130.4	45.5	35.5	-49.3	-72.3	-2.5	63.3	-11.5	-60.8
кредит	1573.2	1665.5	3238.7	1957.4	1777.3	6973.4	452.3	507.1	521.6	1481.0	453.3	393.9	446.7	1294.0	2775.0
дебит	-1730.4	-1669.0	-3399.4	-1787.2	-1962.1	-7148.7	-582.7	-461.6	-486.0	-1530.3	-525.6	-396.4	-383.4	-1305.4	-2835.8
Стоки, нето [2, 14]	10.7	29.5	40.2	215.6	-124.2	131.6	16.1	52.1	63.7	131.8	-49.8	1.5	72.3	24.0	155.8
кредит	1178.6	1342.6	2521.2	1470.0	1398.7	5389.9	355.0	401.1	413.4	1169.5	355.9	298.6	319.1	973.6	2143.1
дебит	-1167.9	-1313.1	-2481.0	-1254.4	-1522.9	-5258.3	-338.9	-349.0	-349.7	-1037.7	-405.7	-297.0	-246.8	-949.6	-1987.3
Услуги, нето	24.1	-7.8	16.3	153.6	-21.8	148.1	-5.5	14.5	-4.6	4.5	-9.0	7.8	11.0	9.8	14.2
кредит	350.5	289.0	639.4	450.6	343.7	1433.7	89.1	92.4	98.9	280.4	88.5	85.4	119.6	293.5	573.9
Транспорт [3]	101.0	116.9	217.9	154.5	123.6	496.0	29.8	40.5	34.2	104.5	31.5	33.3	52.1	117.0	221.5
Туризъм [4]	85.0	102.5	187.5	179.5	105.9	472.9	21.8	21.6	12.4	55.8	12.8	19.4	41.6	73.8	129.6
Други услуги	164.4	69.5	233.9	116.7	114.2	464.8	37.6	30.2	52.4	120.2	44.2	32.7	25.9	102.7	222.9
дебит	-326.4	-296.8	-623.1	-297.0	-365.5	-1285.6	-94.6	-77.9	-103.5	-276.0	-97.5	-77.6	-108.5	-283.7	-559.7
Транспорт [3]	-124.7	-136.2	-261.0	-128.5	-149.2	-538.7	-35.1	-33.7	-35.9	-104.6	-42.9	-31.4	-27.5	-101.8	-206.4
Туризъм [4]	-52.4	-51.9	-104.3	-47.5	-43.3	-195.1	-14.2	-10.1	-13.9	-38.2	-17.5	-14.1	-14.9	-46.5	-84.6
Други услуги	-149.3	-108.6	-257.9	-121.0	-173.0	-551.9	-45.4	-34.1	-53.7	-133.2	-37.2	-32.2	-66.1	-135.5	-268.7
Доход, нето [5]	-191.9	-25.2	-217.2	-199.0	-38.8	-455.0	-141.0	-21.1	-23.5	-185.6	-13.4	-11.8	-20.0	-45.2	-230.8
кредит	44.2	33.9	78.1	36.8	34.9	149.8	8.2	13.7	9.3	31.1	8.9	10.0	8.0	26.9	58.0
Централна банка	15.6	20.2	35.8	23.2	19.0	78.0	4.7	0.7	6.3	11.7	4.0	4.3	4.2	12.5	24.2
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	28.5	13.7	42.3	13.6	15.9	71.8	3.5	13.0	3.0	19.4	4.9	5.7	3.9	14.5	33.9
дебит	-236.1	-59.2	-295.2	-235.8	-73.7	-604.7	-149.1	-34.7	-32.8	-216.7	-22.3	-21.8	-28.0	-72.2	-288.8
Централна банка	-32.7	-31.0	-63.7	-37.7	-24.3	-125.7	-1.2	-21.0	-5.9	-28.1	0.0	-7.3	-12.0	-19.4	-47.5
Държавно управление	-192.6	-18.4	-211.0	-189.3	-47.1	-447.4	-136.6	-4.9	-24.3	-165.8	-20.2	-10.0	-15.5	-45.7	-211.5
Търговски банки	-10.8	-9.8	-20.5	-8.8	-2.3	-31.7	-11.4	-8.8	-2.6	-22.8	-2.1	-4.4	-0.5	-7.1	-29.9
Текущи трансфери, нето	33.7	20.3	54.0	47.1	30.8	132.0	17.6	16.7	12.9	47.1	11.7	10.5	6.8	28.9	76.1
кредит	68.0	50.6	118.6	85.9	52.3	256.9	24.9	26.1	22.3	73.2	21.6	16.5	16.5	54.6	127.8
Държавно управление [6]	7.9	0.0	7.9	1.4	5.6	15.0	1.2	1.3	1.0	3.5	0.0	0.0	0.0	0.0	3.5
Други сектори	60.1	50.6	110.7	84.5	46.7	241.9	23.7	24.8	21.3	69.7	21.6	16.5	16.5	54.6	124.3
дебит	-34.3	-30.3	-64.6	-38.8	-21.5	-124.9	-7.3	-9.4	-9.4	-26.1	-10.0	-6.0	-9.7	-25.7	-51.7
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Други сектори	-34.3	-30.3	-64.6	-38.8	-21.5	-124.9	-7.3	-9.4	-9.4	-26.1	-10.0	-6.0	-9.7	-25.7	-51.7
Капиталова и финансова сметка [1, 7]	**65.3**	**-87.5**	**-22.3**	**-316.7**	**210.5**	**-128.4**	**171.3**	**-0.9**	**-98.0**	**72.4**	**3.6**	**-129.2**	**-18.8**	**-144.3**	**-71.9**
Капиталова сметка	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***	***0.0***
Капиталови трансфери, нето	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

(продължава)

(продължение) (млн. щ. д.)

Показатели	1995 I трим.	II трим.	I полуг.	III трим.	IV трим.	общо	1996 януари	февруари	март	I трим.	април	май	юни	II трим.	I полуг.
Финансова сметка	***65.3***	***-87.5***	***-22.3***	***-316.7***	***210.5***	***-128.4***	***171.3***	***-0.9***	***-98.0***	***72.4***	***3.6***	***-129.2***	***-18.8***	***-144.3***	***-71.9***
Преки инвестиции	66.6	10.0	76.6	12.9	8.9	98.4	32.8	6.4	18.1	57.3	2.2	9.2	1.1	12.5	69.8
В чужбина	0.0	0.0	0.0	4.1	3.9	8.0	21.0	-0.1	0.8	21.7	-0.2	-0.7	-0.1	-0.9	20.8
В страната [8]	66.6	10.0	76.6	8.8	5.0	90.4	11.8	6.5	17.3	35.6	2.4	9.8	1.2	13.4	49.0
Портфейлни инвестиции	-13.4	-17.0	-30.4	-5.9	-5.0	-41.4	0.1	12.0	-22.9	-10.8	-11.5	-8.1	-0.2	-19.8	-30.6
Активи	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*-3.6*	*13.3*	*9.7*	*-0.3*	*7.0*	*-19.1*	*-12.4*	*-7.6*	*-17.6*	*-6.5*	*-31.7*	*-44.1*
Пасиви	*-13.4*	*-17.0*	*-30.4*	*-2.3*	*-18.3*	*-51.0*	*0.3*	*5.0*	*-3.7*	*1.7*	*-4.0*	*9.5*	*6.3*	*11.9*	*13.5*
Други инвестиции	134.4	291.3	425.6	-387.3	9.9	48.3	-141.0	-115.7	-309.4	-566.1	-2.5	-157.6	-46.6	-206.6	-772.8
Активи	*75.8*	*223.6*	*299.4*	*-64.5*	*169.2*	*404.2*	*-144.8*	*-138.2*	*-206.0*	*-489.0*	*-3.0*	*-169.9*	*-4.8*	*-177.7*	*-666.6*
Заеми	63.9	72.0	135.9	76.4	80.3	292.6	34.3	39.9	24.1	98.4	25.5	24.3	26.8	76.6	174.9
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление [9]	63.9	72.0	135.9	76.4	80.3	292.6	24.1	39.9	24.1	88.2	25.6	24.3	26.8	76.7	164.9
Дългосрочни	63.9	72.0	135.9	76.4	80.3	292.6	24.1	39.9	24.1	88.2	25.6	24.3	26.8	76.7	164.9
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10.2	0.0	0.0	10.2	-0.1	0.0	0.0	-0.1	10.1
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10.2	0.0	0.0	10.2	-0.1	0.0	0.0	-0.1	10.1
Валутни депозити	11.9	151.6	163.5	-136.1	144.0	171.4	45.7	22.5	-49.3	18.9	27.8	79.0	31.6	138.3	157.2
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	11.9	151.6	163.5	-136.1	144.0	171.4	45.7	22.5	-49.3	18.9	27.8	79.0	31.6	138.3	157.2
Други активи	0.0	0.0	0.0	-4.7	-55.1	-59.9	-49.1	18.3	-25.4	-56.2	-12.3	-8.6	-5.2	-26.2	-82.4
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	0.0	0.0	0.0	-4.7	-55.1	-59.9	-49.1	18.3	-25.4	-56.2	-12.3	-8.6	-5.2	-26.2	-82.4
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	-4.7	-55.1	-59.9	-49.1	18.3	-25.4	-56.2	-12.3	-8.6	-5.2	-26.2	-82.4
Други [10]							-175.6	-218.9	-155.5	-550.0	-43.9	-264.6	-57.9	-366.4	-916.4
Пасиви	*58.5*	*67.7*	*126.2*	*-322.8*	*-159.3*	-355.9	*3.7*	*22.5*	*-103.4*	*-77.2*	*0.5*	*12.4*	*-41.8*	*-28.9*	*-106.1*
Заеми	-31.4	-90.0	-121.4	-102.9	-127.1	-351.4	-25.9	-22.6	-120.2	-168.7	-21.0	-22.3	-100.5	-143.8	-312.5
Централна банка	9.9	-52.7	-42.8	-61.2	-71.7	-175.8	-7.5	-16.4	-61.4	-85.3	-7.5	-1.9	-46.6	-55.9	-141.3
Кредити от МВФ	-42.0	-60.8	-102.8	-65.3	-72.1	-240.1	-7.5	-5.7	-61.4	-74.6	-7.5	-1.9	-46.6	-55.9	-130.5
Получени	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Изплатени главници	42.0	60.8	102.8	65.3	72.1	240.1	7.5	5.7	61.4	74.6	7.5	1.9	46.6	55.9	130.5
Други дългоср.заеми	51.9	8.1	60.0	4.1	0.3	64.4	0.0	-10.7	0.0	-10.7	0.0	0.0	0.0	0.0	-10.7
Получени	51.9	8.1	60.0	4.1	0.3	64.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Изплатени главници	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10.7	0.0	10.7	0.0	0.0	0.0	0.0	10.7
Държавно управление	-18.2	-10.5	-28.7	-25.5	-38.8	-92.9	-11.9	-0.6	-51.8	-64.3	-6.0	-4.4	-3.0	-13.4	-77.7
Дългосрочни заеми	-18.2	-10.5	-28.7	-25.5	-38.8	-92.9	-11.9	-0.6	-51.8	-64.3	-6.0	-4.4	-3.0	-13.4	-77.7
Получени	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Изплатени главници	18.2	10.5	28.7	25.5	38.8	92.9	11.9	0.6	51.8	64.3	6.0	4.4	3.0	13.4	77.7
Краткосрочни заеми	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	-23.1	-26.8	-49.9	-16.2	-16.6	-82.7	-6.5	-5.5	-7.0	-19.0	-7.5	-16.1	-50.9	-74.5	-93.5
Дългосрочни заеми	-16.8	-19.8	-36.6	-9.4	-8.0	-53.9	10.3	13.4	10.7	34.3	4.1	-5.6	3.6	2.2	36.5

(продължава)

(продължение) (млн. щ. д.)

Показатели	1995 I трим.	II трим.	I полуг.	III трим.	IV трим.	общо	1996 януари	февруари	март	I трим.	април	май	юни	II трим.	I полуг.
Получени [12]	0.0	0.4	0.4	2.3	10.9	13.6	17.1	15.7	13.1	45.8	12.4	4.8	4.5	21.6	67.4
Изплатени главници	16.8	20.2	37.0	11.7	18.9	67.5	6.8	2.3	2.4	11.5	8.3	10.3	0.9	19.4	30.9
Краткосрочни заеми	-6.3	-7.0	-13.3	-6.9	-8.6	-28.8	-16.7	-18.9	-17.7	-53.3	-11.6	-10.5	-54.5	-76.6	-130.0
Валутни депозити	-10.1	14.1	3.9	-43.0	9.2	-29.8	9.9	7.0	-6.3	10.5	6.4	12.9	1.8	21.1	31.6
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки [11]	-10.1	14.1	3.9	-43.0	9.2	-29.8	9.9	7.0	-6.3	10.5	6.4	12.9	1.8	21.1	31.6
Други пасиви	16.2	13.1	29.3	13.9	8.7	51.8	19.8	38.1	23.1	81.0	15.0	21.8	56.9	93.7	174.8
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	16.2	13.1	29.3	13.9	8.7	51.8	19.8	38.1	23.1	81.0	15.0	21.8	56.9	93.7	174.8
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни [12]	16.2	13.1	29.3	13.9	8.7	51.8	19.8	38.1	23.1	81.0	15.0	21.8	56.9	93.7	174.8
Други [13]	83.9	130.4	214.3	-190.7	-50.1	-26.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Резерви на БНБ (увеличение:-)	-122.3	-371.8	-494.1	63.6	196.8	-233.7	279.4	96.4	216.2	592.0	15.4	27.3	26.9	69.6	661.6
Монетарно злато	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Специални права на тираж	11.2	-0.4	10.8	-3.0	-22.5	-14.7	8.2	13.2	2.9	24.3	-7.0	8.3	-9.6	-8.3	16.0
Резервна позиция при МВФ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Валутни резерви	-133.5	-371.4	-504.9	66.6	219.3	-219.0	271.2	83.2	213.3	567.7	22.4	19.0	36.5	77.9	645.6
Грешки и пропуски	58.2	70.7	128.9	99.3	-56.5	171.7	-58.5	-61.3	49.6	-70.2	56.9	121.2	-51.3	126.8	56.6

* Платежен баланс по петото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

[1] Предварителни данни.

[2] Данните за външната търговия са на база митнически декларации от Информационно-изчислителния център на МФ и оценки на БНБ.
Данните за 1995 г. са получени на 19 август 1996 г., за I тримесечие на 1996 г. – на 14 август 1996 г., а за II тримесечие на 1996 г. – на 22 август 1996 г.

[3] Включва и пътническия транспорт по оценки на БНБ.

[4] Данни на НСИ и оценки на БНБ.

[5] Реално получени лихви. Разходите за лихви са на база дължими.

[6] Данни от Агенцията за чуждестранна помощ.

[7] При активите знак (-) показва увеличение, а знак (+) – намаление.
При пасивите знак (-) показва намаление, а знак (+) – увеличение.

[8] Данни от Министерството на финансите.

[9] Включва погашенията с природен газ на задълженията на Русия по споразумението „Ямбург“.

[10] Включва изменението на валутните депозити на гражданите и частните фирми.

[11] Включва клирингови сметки със страните от бившия СИВ.

[12] Включва отсрочени и просрочени плащания на търговските банки към нерезиденти.

[13] Включва некласифициран капитал и краткосрочен капитал.

[14] Различията между данните на НСИ и на търговските банки се дължат главно на различния принцип на отчитане. НСИ използва митническите декларации, които отчитат износа и вноса на стоки, физически пресекли границата, докато търговските банки отчитат постъпленията и плащанията, свързани с износа и вноса. Вероятно съществуват и проблеми, свързани с точното отчитане на стоковите потоци.
Данни за износа и вноса, получени от търговските банки:

Търговско салдо	78.8	82.7	161.5	140.4	-119.8	182.1	-116.1	-47.3	-8.7	-172.2	61.9	14.4	-76.4	-0.1	-172.2
Износ, FOB	2022.2	2238.8	4261.0	2127.9	2102.5	8491.5	467.2	464.0	502.4	1433.6	541.2	416.2	343.7	1301.1	2734.7
Внос, FOB	-1943.4	-2156.1	-4099.5	-1987.5	-2222.3	-8309.4	-583.3	-511.3	-511.1	-1605.8	-479.3	-401.8	-420.1	-1301.2	-2907.0

Източник: БНБ.

КАСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ

(млн. лв.)

Показатели	1995 г.				1996 г.			
	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП
I. Приходи – всичко	215491.3	82288.0	38.2	9.4	250149.6	105767.5	42.3	9.2
1. Данъчни приходи	170698.7	65091.5	38.1	7.5	212236.4	82926.2	39.1	7.2
данък върху печалбата от финансови институции	1063.2	398.7	37.5	0.0	5900.0	3687.1	62.5	0.3
данък върху печалбата от нефинансови предприятия	18105.6	8014.7	44.3	0.9	26050.0	9140.2	35.1	0.8
мита и митнически такси	23554.9	8554.1	36.3	1.0	25900.0	10385.0	40.1	0.9
данък върху добавената стойност	77009.0	24817.2	32.2	2.8	83000.0	32006.4	38.6	2.8
2. Неданъчни приходи	44792.6	17196.5	38.4	2.0	37913.2	22841.3	60.2	2.0
в т. ч.:								
БНБ – превишение на приходите над разходите	25000.0	9567.7	38.3	1.1	9800.0	11686.7	119.3	1.0
приходи от лихви	1830.0	1109.1	60.6	0.1	2300.0	379.0	16.5	0.0
други неданъчни приходи	10791.1	3157.0	29.3	0.4	15667.8	5496.4	35.1	0.5
II. Разходи – всичко	273442.0	113810.1	41.6	13.1	308462.4	142922.1	46.3	12.4
1. Текущи разходи	148807.6	63760.9	42.8	7.3	156539.7	85335.9	54.5	7.4
в т. ч.:								
други разходи	6852.6	1007.5	14.7	0.1	10765.8	1947.7	18.1	0.2
субсидии – всичко	8464.1	3450.4	40.8	0.4	10164.4	4514.4	44.4	0.4
лихви – всичко	122765.8	57310.6	46.7	6.6	121803.2	75252.8	61.8	6.5
лихви по външни заеми	27356.0	11193.7	40.9	1.3	33184.0	13388.6	40.3	1.2
лихви по вътрешни заеми	95409.8	46116.9	48.3	5.3	88619.2	61864.2	69.8	5.4
в т. ч.:								
отстъпки, лихви и комисиони по държавни съкровищни бонове	25914.5	15265.5	58.9	1.8	32796.9	20131.8	61.4	1.8
държавни облигации за преоформяне дълга на фирмите към банките	16947.2	8273.1	48.8	0.9	10342.0	5254.9	50.8	0.5
по държавни съкровищни облигации	28035.3	9460.9	33.7	1.1	38559.5	29345.5	76.1	2.6
по заеми от БНБ	21210.4	12137.3	57.2	1.4	6087.4	6425.5	105.6	0.6
2. Разходи за придобиване на дълготрайни активи (кап. вложения)	915.0	282.1	30.8	0.0	2191.0	527.5	24.1	0.0
3. Трансфери – всичко	123719.4	49767.1	40.2	5.7	149731.7	57058.8	38.1	5.0
3.1. Субсидии	123977.5	49659.5	40.1	5.7	150247.1	59522.1	39.6	5.2
3.2. Временни заеми, предоставени от РБ		233.2		0.0		191.5		0.0
на ОбНС		0.0		0.0		126.5		0.0
на ОблНС		0.0		0.0		0.0		0.0
на министерства и ведомства		0.0		0.0		0.0		0.0
на ГУ „Социално осигуряване“		0.0		0.0		0.0		0.0
на съдебната власт		233.2		0.0		0.0		0.0
3.3. Вноски в РБ	-258.1	-125.6	48.7	0.0	-515.4	-204.9	-204.9	0.0
3.4. Временни безлихвени заеми на бюджета от други извънбюджетни фондове и сметки				0.0		-2450.0		0.2
III. Дефицит(-) / излишък(+)								
1. Първичен дефицит/излишък	64815.1	25788.4	39.8	3.0	63490.4	38098.2	60.0	3.3
Платени лихви по вътрешни заеми	95409.8	46116.9	48.3	5.3	88619.2	61864.2	69.8	5.4
2. Вътрешен дефицит	-30594.7	-20328.5	66.4	2.3	-25128.8	-23766.0	94.6	2.1
Платени лихви по външни заеми	27356.0	11193.7	40.9	1.3	33184.0	13388.6	40.3	1.2
3. Касов дефицит	-57950.7	-31522.2	54.4	3.6	-58312.8	-37154.7	63.7	3.2
IV. Операции по финансирането на дефицита	57950.7	31522.2	54.4	3.6	58312.8	37154.7	63.7	3.2
1. Външно финансиране (операции с чужбина)	-11628.3	-4778.0	41.1	0.5	-29460.2	-6858.5	23.3	0.6
1.1. Погашения по предоставени кредити на други държави	133.0	3.2	2.4	0.0	30.7	59.8	194.8	0.0
1.2. Получени погашения от Русия				0.0	3700.0			0.0
1.3. Погашения по ползвани външни заеми	-7400.7	-2207.2	29.8	0.3	-28234.9	-5910.6	20.9	0.5
1.4. Погасяване на пасивни салда в преводни рубли към страните – членки на бившия СИВ	-1590.8	-56.5	3.6	0.0	-2524.0	-131.2	5.2	0.0
1.5. Просрочени плащания	-2769.8	-2517.4	90.9	0.3	-2432.0	-876.5	36.0	0.1
2. Вътрешно финансиране	69579.0	36300.2	52.2	4.2	87773.0	44013.2	50.1	3.8
2.1. Операции с ДЦК, нето	66310.5	38073.4	57.4	4.4	91236.7	42464.8	46.5	3.7
2.1.1. Емисии на ДЦК през текущата година, нето	121076.4	68872.0	56.9	7.9	184448.7	102900.0	55.8	8.9
емисия на съкровищни бонове		47927.3		5.5		96813.0		8.4
емисия на облигации		25917.3		3.0		13754.0		1.2
Изплащане на ДЦК през текущата година – всичко		-35771.2		4.1		-68102.2		5.9
изплащане на ДЦК, емитирани през текущата година		-4972.6		0.6		-7667.0		0.7

(продължава)

(продължение) (млн. лв.)

Показатели	1995 г.				1996 г.			
	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП
изплащане на ДЦК, емитирани през предходни години	-54765.9	-20798.6	38.0	2.4	-93212.0	-60435.2	64.8	5.3
2.2. Пряко финансиране от финансови институти, нето	-4486.3	-2345.4	52.3	0.3	-3463.7	3768.2	-108.8	0.3
2.2.1. БНБ	-4013.3	-2108.9	52.5	0.2	-2990.7	4004.7	-133.9	0.3
дългосрочни заеми		0.0		0.0		0.0		0.0
погашения по дългосрочни заеми	-4013.3	-2108.9	52.5	0.2	-2990.7	-1495.3	50.0	0.1
временни заеми		6000.0		0.7		34000.0		3.0
погашения по временни заеми		-6000.0		0.7		-28500.0		2.5
2.2.2. Погашения по кредити от други финансови институции (ДСК и ДЗИ)	-473.0	-236.5	50.0	0.0	-473.0	-236.5	50.0	0.0
погашения по кредити от ДСК		-126.5		0.0		-126.5		0.0
погашения по кредити от ДЗИ		-110.0		0.0		-110.0		0.0
2.3. Възстановени заеми от общинските съвети от минали години		20.8		0.0		35.2		0.0
2.4. Депозит на правителството		-500.0		0.1				0.0
2.5. Бюджетен депозит		-6703.5		0.8		-5967.7		0.5
2.6. Бюджетен остатък от предходната година	7754.8	7754.8	100.0	0.9		3712.7		0.3
2.7. Временни безлихвени заеми на РБ от други извънбюджетни средства	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0		0.0

Забележки: 1. Информацията за касовото изпълнение на републиканския бюджет (РБ) е изготвена въз основа на телеграфната отчетност, получена от търговските банки, и е групирана по начина, прилаган от Министерството на финансите.
2. Разпределението на приетите със закона разходи е по данни на Министерството на финансите.

Източник: БНБ.

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ

(млн. лв.)

Показатели	Консолидиран държавен бюджет				Републикански бюджет						Съдебна власт					
	30.VI.1995 г.		30.VI.1996 г.		30.VI.1995 г.			30.VI.1996 г.			30.VI.1995 г.			30.VI.1996 г.		
	Отчет	% от БВП	Отчет	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП
Нетни приходи	141471.8	16.2	183813.8	16.0	82301.5	58.2	9.4	105767.5	57.5	9.2	928.4	0.7	0.1	1484.5	0.8	0.1
Нетни разходи	165481.1	19.0	223496.1	19.4	95235.8	57.6	10.9	128169.6	57.3	11.1	910.3	0.6	0.1	1438.6	0.6	0.1
Заеми, предоставени от фонд ПКБ			0.0													
Правителствени трансфери	0.0	0.0	0.0	0.0	17350.1		2.0	13905.9		1.2	-233.2		0.0	-165.0		0.0
Бюджетен дефицит	-24009.3	2.8	-39682.4	3.5	-30284.4		3.5	-36308.0		3.2	251.3		0.0	210.9		0.0
Финансиране, нето	24009.3	2.8	39682.4	3.5	30284.4		3.5	36308.0		3.2	-251.3		0.0	-210.9		0.0
Външно финансиране, нето	-4778.0	0.5	-6858.5	0.6	-4778.0		0.5	-6858.5		0.6			0.0			0.0
Вътрешно финансиране, нето	28787.3	3.3	46540.9	4.0	35062.4		4.0	43166.5		3.8	-251.3		0.0	-210.9		0.0
Операции с ДЦК, нето	38073.4		42464.8		38073.4			42464.8								
Пряко финансиране от финансови институти, нето	-9476.5		2824.5		-3100.5			222.4			-251.3			-210.9		
БНБ, нето	-2621.3		-1767.7		-2082.3			443.7			-83.6			-210.9		
Дългосрочни заеми	0.0		0.0		0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	-2108.9		-1495.3		-2108.9			-1495.3			0.0			0.0		
Временни заеми	6000.0		34000.0		6000.0			34000.0			0.0			0.0		
Погашения	-6000.0		-28500.0		-6000.0			-28500.0			0.0			0.0		
Наличности по сметки	-8052.7		-14672.2		-7228.2			-7273.7			-83.6			-395.0		
Наличности по депозитни сметки	-500.0		0.0		-500.0			0.0			0.0			0.0		
Преходни остатъци	8040.3		8899.8		7754.8			3712.7			0.0			184.1		
Др. банки и фин. инст., нето	-6855.2		4592.2		-1018.2			-221.3			-167.7			0.0		
Отпуснати кредити	0.4		0.0		0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	-542.4		-414.1		-240.0			-236.5			0.0			0.0		
Възстановени заеми от ОбНС	0.0		35.2		20.8			35.2			0.0			0.0		
Средства по сметки, нето	-6313.2		4971.1		-799.0			-20.0			-167.7			0.0		
Преходни остатъци	6996.2		10467.9		0.0			0.0			0.0			0.0		
Наличности по сметки	-13309.4		-5496.8		-799.0			-20.0			-167.7			0.0		
Друго финансиране	188.9		1250.5		89.5			479.3			0.0			0.0		
Емисия на общински облигации	1.5		1.1		0.0			0.0			0.0			0.0		

(продължава)

(продължение)

(млн. лв.)

Показатели	Социално осигуряване						Общински народни съвети						Извънбюджетни сметки					
	30.VI.1995 г.			30.VI.1996 г.			30.VI.1995 г.			30.VI.1996 г.			30.VI.1995 г.			30.VI.1996 г.		
	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП
Нетни приходи	31482.6	22.3	3.6	43678.2	23.8	3.8	18663.7	13.2	2.1	24279.4	13.2	2.1	8095.6	5.7	0.9	8604.2	4.7	0.7
Нетни разходи	36691.7	22.2	4.2	51587.0	23.1	4.5	29458.3	17.8	3.4	37616.0	16.8	3.3	3185.0	1.9	0.4	4684.9	2.1	0.4
Заеми, предоставени от фонд ПКБ				-7361.0												7361.0		
Правителствени трансфери	-5666.5		0.7	-2303.6		0.2	-12371.4		1.4	-13887.2		1.2	921.0		0.1	2450.0		0.2
Бюджетен дефицит	457.4		0.1	1755.8		0.2	1576.8		0.2	550.6		0.0	3989.6		0.5	-5891.7		0.5
Финансиране, нето	-457.4		0.1	-1755.8		0.2	-1576.8		0.2	-550.6		0.0	-3989.6		0.5	5891.7		0.5
Външно финансиране, нето			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0
Вътрешно финансиране, нето	-457.4		0.1	-1755.8		0.2	-1576.8		0.2	-550.6		0.0	-3989.6		0.5	5891.7		0.5
Операции с ДЦК, нето																		
Пряко финансиране от финансови институти, нето	-457.4			-2240.8			-1677.7			-837.9			-3989.6			5891.7		
БНБ, нето	-455.4			-2240.8			0.0			0.0			0.0			240.3		
Дългосрочни заеми	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Временни заеми	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Наличности по сметки	-740.9			-3277.3			0.0			0.0			0.0			-3726.2		
Наличности по депозитни сметки	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Преходни остатъци	285.5			1036.5			0.0			0.0			0.0			3966.5		
Др. банки и фин. инст., нето	-2.0			0.0			-1677.7			-837.9			-3989.6			5651.4		
Отпуснати кредити	0.0			0.0			0.4			0.0			0.0			0.0		
Погашения	0.0			0.0			-302.4			-177.6			0.0			0.0		
Възстановени заеми от ОбНС	0.0			0.0			-20.8			0.0			0.0			0.0		
Средства по сметки, нето	-2.0			0.0			-1354.9			-660.3			-3989.6			5651.4		
Преходни остатъци	0.0			0.0			168.2			321.0			6828.0			10146.9		
Наличности по сметки	-2.0			0.0			-1523.1			-981.3			-10817.6			-4495.5		
Друго финансиране	0.0			485.0			99.4			286.2								
Емисия на общински облигации	0.0			0.0			1.5			1.1			0.0			0.0		

Забележки:

1. Размерът на БВП за 1995 г., с който се работи в таблицата, е 871.4 млрд. лв., а за 1996 г. – 1150 млрд. лв.
2. Републиканският бюджет включва централния републикански бюджет, бюджета на министерствата и ведомствата, бюджетите на областната администрация и бюджетната сметка на Сметната палата.
3. ПКБ – фонд „Професионална квалификация и безработица“.

Източник: БНБ.

ПАРИЧНО ПРЕДЛАГАНЕ

(млн. лв.)

Показатели	XII'94	III'95	VI'95	IX'95	XII'95	I'96	II'96	III'96	IV'96	V'96	VI'96
Валутен курс, лева за 1 щатски долар	66.015	66.156	66.060	68.019	70.704	73.878	76.069	78.828	89.418	147.04	155.46
Широки пари	418009	447764	497874	542901	583663	576149	584941	584179	605596	691909	701215
левове	281612	313834	362093	388728	424899	413257	422642	419999	425148	435930	440613
валута	136397	133930	135781	154173	158764	162892	162299	164180	180448	255979	260602
Пари (М2)	409109	439277	486889	530064	571305	563674	569963	570067	590320	667840	678423
Бързоликвидни пари (М1)	75131	70949	76099	89767	107886	93418	95781	93011	96278	103293	112436
Пари извън банките	38498	36487	46589	54256	61615	56038	57723	57262	60175	65799	70257
Безсрочни депозити	36633	34462	29510	35511	46271	37380	38058	35749	36103	37494	42179
Квазипари	333978	368328	410790	440297	463419	470256	474182	477056	494042	564547	565987
Срочни депозити	164954	199048	242922	252101	255570	258534	263625	266137	268171	270424	269307
Спестовни депозити	40851	43455	40190	42894	57819	57000	56968	56205	55928	55217	54677
Депозити в чуждестранна валута	128173	125825	127678	145302	150030	154722	153589	154714	169943	238906	242003
Блокирани депозити	8900	8487	10985	12837	12358	12475	14978	14112	15276	24069	22792
левове	676	382	2882	3966	3624	4305	6268	4646	4771	6996	4193
валута	8224	8105	8103	8871	8734	8170	8710	9466	10505	17073	18599

Източник: БНБ.

ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ

(млн. лв.)

Показатели	XII'94	III'95	VI'95	IX'95	XII'95	I'96	II'96	III'96	IV'96	V'96	VI'96
Валутен курс, лева за 1 щатски долар	66.015	66.156	66.060	68.019	70.704	73.878	76.069	78.828	89.418	147.04	155.46
Вътрешен кредит	543224	576262	583091	596741	628485	667733	683027	690128	707668	835868	925471
левове	264400	288458	361578	385059	411077	434601	438586	437531	425437	439745	455322
конвертируема валута	278824	287804	221513	211682	217408	233132	244441	252597	282231	396123	470149
Вземания от правителството, нето	276727	292329	279269	262002	269378	293621	302238	301869	296537	303267	373760
левове	119963	134860	194271	197914	207108	230187	233389	233075	223394	229081	238757
конвертируема валута	156764	157469	84998	64088	62270	63434	68849	68794	73143	74186	135003
Държавен бюджет, нето	322417	343376	340263	327588	344174	364606	371972	375862	373082	387116	459103
левове	130470	146006	215416	225198	239461	253260	255706	257933	244888	249256	258861
конвертируема валута	191947	197370	124847	102390	104713	107606	113170	114433	123971	133057	196004
Извънбюджетни сметки, нето	-45690	-51047	-60994	-65586	-74796	-70985	-69734	-73993	-76545	-83849	-85343
Вземания от нефинансовите обществени предприятия	189884	193078	148974	160269	169023	175050	177699	185512	194610	250924	250295
левове	111725	113942	84303	93118	97576	98023	98417	97663	95992	92926	90185
конвертируема валута	78159	79136	64671	67151	71447	77027	79282	87849	98618	157998	160110
Вземания от частния сектор	76613	90855	154851	174470	190084	199062	203090	202747	216521	281677	301416
левове	37525	45319	83008	94027	106393	106391	106780	106793	106051	117738	126380
конвертируема валута	39088	45536	71843	80443	83691	92671	96310	95954	110470	163939	175039

Източник: БНБ.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 1996 г.

Месеци	Номинални						Реални*					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
януари	1.88						-0.38					
февруари	4.08	2.17					-0.12	0.25				
март	6.74	4.77	2.55				0.70	1.08	0.82			
април	9.62	7.61	5.32	2.70			0.49	0.87	0.61	-0.21		
май	14.46	12.35	9.96	7.23	4.41		-6.71	-6.35	-6.59	-7.35	-7.16	
юни	20.14	17.92	15.42	12.55	9.59	4.96	-18.57	-18.26	-18.47	-19.13	-18.96	-12.71

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 1996 г.

Месеци	Номинални						Реални*					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
януари	3.49						1.20					
февруари	7.66	4.02					3.30	2.07				
март	12.60	8.81	4.61				6.24	4.98	2.84			
април	18.20	14.21	9.79	4.96			8.35	7.06	4.88	1.98		
май	28.13	23.81	19.02	13.78	8.40		4.44	3.20	1.10	-1.71	-3.61	
юни	40.63	35.89	30.63	24.88	18.98	9.75	-4.67	-5.81	-7.72	-10.27	-12.02	-8.73

*Лихвените проценти са дефлирани с индекса на потребителските цени за съответния период.

Източник: БНБ.

КУПЮРЕН СТРОЕЖ НА ЕМИСИЯТА ОТ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

(лв.)

Купюри	30.VI.1995 г.	31.XII.1995 г.	30.VI.1996 г.
Банкноти, общо	74 401 546 724	125 995 004 860	150 563 319 390
5000 лв.			10 000 000 000
2000 лв.	3 460 000 000	39 868 000 000	39 856 000 000
1000 лв.	5 280 000 000	10 279 995 500	12 256 995 500
500 лв.	30 480 787 500	38 447 263 250	53 390 248 500
200 лв.	16 773 009 300	19 539 929 900	19 399 148 300
100 лв.	11 170 463 500	10 893 743 800	9 767 542 400
50 лв.	3 728 645 600	3 912 655 350	3 213 405 875
20 лв.	1 823 887 552	1 743 930 052	1 691 135 322
10 лв.	1 011 046 547	755 250 442	562 993 842
5 лв.	500 265 374	387 026 302	266 799 536
2 лв.	87 217 219	82 931 159	77 051 093
1 лв.	86 224 132	84 279 105	81 999 022
Монети, общо	784 160 317	1 162 066 417	1 317 602 317
50 лв.	11 260 000	11 260 000	11 260 000
20 лв.	4 714 960	4 714 960	4 714 960
10 лв.	25 500 000	171 465 000	171 465 000
5 лв.	124 720 000	198 660 000	198 660 000
2 лв.	41 330 000	100 525 000	160 545 000
1 лв.	67 069 651	67 072 651	130 492 651
50 ст.	55 588 358	55 588 358	55 588 358
20 ст.	47 632 861	47 632 861	47 632 861
10 ст.	33 336 493	33 336 493	33 336 493
5 ст.	12 083 009	12 083 009	12 083 009
2 ст.	10 862 659	10 862 659	10 862 659
1 ст.	8 644 520	8 644 520	8 644 520
Юбилейни	341 417 806	440 220 906	472 316 806
Банкноти и монети, общо	75 185 707 041	127 157 071 277	151 880 921 707

Източник: БНБ.

ЦЕНТРАЛЕН ВАЛУТЕН КУРС, ОБЕМИ НА МЕЖДУБАНКОВИЯ ВАЛУТЕН ПАЗАР И БРУТНИ ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ

Показатели	XII'95	1996 г.					
		I	II	III	IV	V	VI
Средномесечен курс							
Лева за 1 щатски долар	70.263	72.532	74.590	77.943	81.546	119.53	143.10
Лева за 1 германска марка	48.870	49.817	50.926	52.793	54.394	77.987	93.731
Лева за 1 швейцарски франк	60.365	61.691	62.421	65.167	67.177	95.330	113.87
Курс в края на месеца							
Лева за 1 щатски долар	70.704	73.878	76.069	78.828	89.418	147.04	155.46
Лева за 1 германска марка	49.354	49.709	52.407	53.317	58.948	96.200	102.15
Лева за 1 швейцарски франк	61.290	61.092	64.177	66.020	72.941	117.31	124.25
Месечен обем на купената валута (млн. щ. д.)	535.1	526.7	403.9	487.5	332.9	271.9	290.6
Месечен обем на продадената валута (млн. щ. д.)	569.4	765.0	451.1	584.0	314.5	246.5	254.3
Брутни валутни резерви (млн. щ. д.)*	1236.4	955.6	860.0	643.5	627.7	600.2	573.4

* Брутните валутни резерви включват наличностите в СПТ, по текущите сметки и депозитите на БНБ в чуждестранна валута в банки извън страната и резервната позиция на страната в МВФ.

Източник: БНБ.

СБОРЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ (БЕЗ ДСК) КЪМ 30 ЮНИ 1996 г.

(млрд. лв.)

Показатели	Първа група		Втора група		Общо за банковата система	
	1995	VI'96	1995	VI'96	1995	VI'96
АКТИВИ						
ФИНАНСОВИ АКТИВИ	592.9	973.9	183.8	277.6	776.7	1251.4
Парични средства	58.7	79.0	23.5	25.8	82.1	104.8
в левове	29.3	21.8	12.7	8.1	42.1	29.9
във валута	29.3	57.2	10.7	17.6	40.0	74.8
Държавни ценни книжа	114.1	175.5	8.8	19.6	122.9	195.0
в левове	40.6	35.0	7.9	14.3	48.5	49.3
във валута	73.5	140.5	0.9	5.2	74.3	145.7
Вземания от банки и други финансови институции	77.4	151.7	23.2	34.0	100.7	185.7
в левове	11.1	9.3	12.7	11.1	23.8	20.5
във валута	66.3	142.4	10.6	22.9	76.9	165.3
Вземания от нефинансови институции и други клиенти	335.3	554.4	115.7	183.9	451.0	738.3
в левове	193.6	259.2	66.7	80.2	260.2	339.4
във валута	141.7	295.3	49.0	103.6	190.7	398.9
Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл	3.0	4.8	4.1	5.5	7.1	10.3
в левове	1.4	1.5	2.3	1.4	3.7	2.9
във валута	1.5	3.3	1.8	4.1	3.3	7.4
Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл	0.2	0.2	0.6	0.3	0.8	0.5
в левове	0.2	0.2	0.1	0.2	0.3	0.3
във валута	0.0	0.0	0.5	0.2	0.5	0.2
Финансови дълготрайни активи	4.3	8.3	8.0	8.5	12.3	16.8
Съучастия	1.4	1.6	3.4	2.8	4.8	4.3
Дялове	1.3	1.6	0.6	0.2	1.9	1.8
Акции	1.6	1.6	3.9	5.6	5.4	7.2
Облигации	0.1	3.5	0.0	0.0	0.1	3.5
НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	19.6	20.9	16.1	16.6	35.7	37.5
Краткотрайни нефинансови активи	0.4	1.2	0.1	0.1	0.6	1.3
Дълготрайни нефинансови активи	19.2	19.7	15.9	16.4	35.1	36.2
Нематериални	0.3	0.5	0.5	0.5	0.8	1.0
Материални	18.9	19.3	15.5	15.9	34.3	35.2
РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	6.3	4.4	5.8	9.7	12.2	14.1
ВЗЕМАНИЯ ПО ЗАПИСАНИ ДЯЛОВИ ВНОСКИ	0.8	6.1	6.2	5.9	7.0	12.0
ДРУГИ АКТИВИ	9.8	16.2	11.4	24.0	21.2	40.2
ЗАГУБА	34.2	48.1	9.0	16.1	43.1	64.2
СУМА НА АКТИВА	663.6	1069.6	232.2	349.8	895.9	1419.4
ЗАДБАЛАНСОВИ АКТИВИ	434.1	766.6	130.9	261.4	565.1	1028.1
ПАСИВИ						
ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА	528.9	822.2	161.5	222.2	690.4	1044.4
Привлечени средства от банки и други финансови институции	235.7	419.8	55.3	95.3	291.0	515.2
в левове	46.5	66.5	39.3	66.5	85.8	133.0
във валута	189.1	353.3	16.0	28.8	205.2	382.1
Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти	293.2	402.4	106.2	126.9	399.5	529.3
в левове	152.4	146.6	63.4	51.4	215.8	198.0
във валута	140.8	255.8	42.9	75.5	183.7	331.3
ПРИХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	62.0	81.7	25.5	34.5	87.5	116.2
ДРУГИ ПАСИВИ	5.5	41.3	14.5	41.6	20.0	82.8
СОБСТВЕН КАПИТАЛ	67.2	124.3	30.8	51.6	98.0	175.9
Печалба	0.8	3.2	0.5	10.4	1.3	13.6
Неразпределена печалба от минали години	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0
Печалба от текущата година	0.8	3.2	0.4	10.4	1.2	13.5
Капитал	37.4	73.7	25.1	31.3	62.4	105.0
Основен	12.4	42.7	23.6	29.9	36.0	72.6
Допълнителен	24.9	30.9	1.5	1.4	26.4	32.4
Резерви	29.1	47.5	5.2	9.9	34.3	57.4
СУМА НА ПАСИВА	663.6	1069.6	232.2	349.8	895.9	1419.4
ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	434.1	766.6	130.9	261.4	565.1	1028.1

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ (БЕЗ ДСК) КЪМ 30 ЮНИ 1996 г.

(млрд. лв.)

Показатели	Първа група		Втора група		Общо за банковата система	
	1995	VI'96	1995	VI'96	1995	VI'96
I. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	260.0	742.9	84.3	218.9	344.3	961.8
Лихви по левови операции	64.8	37.4	44.9	30.9	109.6	68.3
Лихви по валутни операции	12.1	7.5	5.6	4.2	17.7	11.7
Отрицателни разлики от ценни книжа	60.8	67.6	12.2	14.3	73.0	81.9
Курсови разлики	122.0	630.1	20.7	169.1	142.7	799.2
Комисиони и такси	0.3	0.2	1.0	0.5	1.3	0.7
Други финансови разходи	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
II. ИЗВЪНРЕДНИ РАЗХОДИ	7.8	0.5	0.3	0.5	8.1	1.0
III. РАЗХОДИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ	12.8	10.7	9.0	7.5	21.9	18.3
Материали	0.8	0.6	0.5	0.4	1.3	0.9
Външни услуги	4.8	3.0	3.6	2.9	8.5	5.9
Заплати и други възнаграждения	3.3	2.2	2.0	1.4	5.3	3.6
Социални осигуровки и надбавки	1.4	0.9	0.8	0.6	2.2	1.5
Амортизации	0.9	0.9	0.9	0.6	1.8	1.5
Други разходи	1.6	3.1	1.2	1.6	2.8	4.7
IV. ЗАКОНОВИ ПРОВИЗИИ	8.2	18.5	1.8	4.6	10.0	23.1
Законови провизии в левове	8.2	18.5	1.5	4.6	9.7	23.1
Законови провизии във валута	0.0	0.0	0.2	0.0	0.2	0.0
V. ДАНЪЦИ	1.9	0.2	0.2	0.0	2.1	0.3
Данъци върху печалбата	1.2	0.1	0.2	0.0	1.4	0.1
Други данъци	0.7	0.2	0.0	0.0	0.7	0.2
ОБЩО РАЗХОДИ (I+II+III+IV+V)	290.8	772.8	95.6	231.6	386.5	1004.4
VI. РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ПЕЧАЛБА)	0.8	3.2	0.4	10.4	1.2	13.5
ВСИЧКО РАЗХОДИ (I+II+III+IV+V+VI)	291.6	775.9	96.1	242.0	387.7	1018.0
I. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	262.6	761.3	88.4	233.8	350.9	995.2
Лихви по левови операции	49.4	22.8	38.3	20.1	87.7	42.9
Лихви по валутни операции	13.4	12.7	9.3	6.6	22.7	19.3
Приходи от съучастия и дялове	0.2	0.1	0.1	0.0	0.3	0.1
Положителни разлики от ценни книжа	70.5	33.1	16.2	17.2	86.6	50.3
Курсови разлики	126.0	690.3	22.0	188.7	148.0	879.1
Комисиони и такси	3.0	2.3	2.3	1.3	5.4	3.5
Други финансови приходи	0.0	0.0	0.2	0.0	0.2	0.0
II. ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	2.4	0.4	1.0	0.9	3.5	1.4
III. ПРИХОДИ ОТ НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ	0.2	0.1	0.3	0.1	0.5	0.3
ОБЩО ПРИХОДИ (I+II+III)	265.2	728.3	89.8	234.9	354.9	963.1
IV. РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ЗАГУБА)	26.5	14.0	6.3	7.1	32.8	21.1
ВСИЧКО ПРИХОДИ (I+II+III+IV)	291.6	775.9	96.1	242.0	387.7	1018.0

Източник: БНБ.

КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ
(съгласно Наредба № 8 на БНБ)

Показатели	Код	Първа група		Втора група		Общо за банковата система	
		1995	VI'96	1995	VI'96	1995	VI'96
Капиталова база [млн. лв.]	1000	-397	-280	6146	-10177	5749	-10458
Първичен капитал [млн. лв.]	1100	35498	22505	18889	10731	54387	33236
Сума на активите [млн. лв.]	5000	606866	961613	213511	359892	820377	1321504
Общ рисков компонент [млн. лв.]	5100	310625	422384	124505	277455	435131	699838
Обща капиталова адекватност (1000/5100) [%]	5200	-0.13	-0.07	4.94	-3.67	1.32	-1.49
Адекватност на първичния капитал (1100/5100) [%]	5210	11.43	5.33	15.17	3.87	12.50	4.75
Степен на риск на активите (5100/5000) [%]	5300	51.19	43.92	58.31	77.09	53.04	52.96
Степен на покритие на активите (1000/5000) [%]	5400	-0.07	-0.03	2.88	-2.83	0.70	-0.79

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ
(съгласно Наредба № 9 на БНБ)

(млрд. лв.)

Показатели	Първа група		Втора група		Общо за банковата система	
	1995	VI'96	1995	VI'96	1995	VI'96
Редовни кредити	199	352	61	88	259	440
Съмнителни кредити – група А	211	229	38	25	249	254
Кредити и наличности в чуждестранна валута, непровизионирани по друг начин	162	182	21	6	182	188
Съмнителни кредити – група Б	15	27	6	11	21	37
Безнадеждни кредити	53	95	22	49	75	144
Общо необходими законови провизии	103	154	33	59	136	213
Общо налични законови провизии	29	47	6	15	35	63
Съотношение „Налични/необходими провизии“, %	28.10	30.90	16.91	25.37	25.41	29.36

ПРЕВОДИ В БАНКОВАТА СИСТЕМА ПРЕЗ 1996 г.

Месец	Преводи			
	Изпълнени		Чакащи	
	брой	сума (лв.)	брой	сума (лв.)
Януари	770 267	174 452 234 206	236 262	61 252 535 418
Февруари	817 279	161 301 956 046	670 206	116 917 888 048
Март	858 952	173 545 961 446	474 755	93 684 995 250
Април	930 866	200 957 002 806	557 940	114 428 296 992
Май	898 173	198 925 436 541	826 085	147 712 450 723
Юни	796 838	193 061 968 852	996 472	223 362 479 565
Общо за полугодието	5 072 375	1 102 244 559 897	3 761 720	757 358 645 996

Източник: БНБ.

По-важни решения на Управителния съвет на БНБ

4 януари Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките.

15 януари Приема се Наредба № 4 за позициите на банките в чуждестранна валута, влизаща в сила от 1 април 1996 г.

18 януари Приема се Наредба за изменение на Наредба № 3 за плащанията.

22 януари Считано от регулацията за края на 1995 г., се намалява размерът на минималните задължителни резерви на търговските банки (без ДСК) с 1.5 пункта (от 11 на 9.5), при условие че с освободените средства те закупят окончателно от БНБ предложените им краткосрочни или средносрочни държавни ценни книжа.

1 февруари Определя основен лихвен процент 42 на сто годишно, считано от 5 февруари.

Приема се Наредба № 5 от 1996 г. за условията и реда за емитиране, придобиване и изплащане на безналични държавни ценни книжа заедно с критериите за оценка и избор на първични дилъри на държавни ценни книжа.

8 февруари Приема се Наредба за изменение на Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките, с която минимално изискуемият капитал за извършване на банкова дейност се определя на 800 млн. лв. – за извършване на банкови сделки в страната, и 1200 млн. лв. – за банкови сделки в страната и в чужбина. Лицата, подали към 8 февруари 1996 г. заявления за получаване на лиценз за банкова дейност, могат да получат разрешение съгласно досегашните изисквания – 450 млн. лв. за вътрешен и 800 млн. лв. за външен лиценз. Новите нива на капитала трябва да се достигнат от всички банки до 31 март 1997 г.

За минимален задължителен резерв се приема от януари до декември 1996 г. касовата наличност в левове на търговските банки и ДСК в размер до 60% от фактическата касова наличност.

За да могат банките да извършват в срок и без допълнителни затруднения предвидените в чл. 10 и 11 от Наредба № 1 за гарантиране на влоговете в банките първоначална (встъпителна) и годишна премийна вноска, считано от регулацията за януари 1996 г., се намалява с 1 пункт (от 9.5 на 8.5) размерът на минималните задължителни резерви, които банките (без ДСК) държат в БНБ, при условие че освободените средства се използват изцяло за превеждане на дължимите от тях вноски във фонда, както и за окончателно закупуване от БНБ на държавни ценни книжа с остатъка след извършване на вноските.

28 февруари Приема се предложеният договор за прехвърляне без заплащане на притежаваните от акционери поименни акции с право на глас от БЗК „Витоша“ – АД, София, на БНБ в размер над 50%, които заедно с акциите, притежавани от Банковата консолидационна компания, осигуряват необходимото мнозинство за вземане на решения от Общото събрание на акционерите на БЗК „Витоша“ – АД, София.

29 февруари Определя се лихвен процент по набрания фонд за гарантиране на влоговете в банките в размер 9 на сто (колкото е по набирателните текущи сметки). Лихвите се начисляват месечно и се капитализират.

4 март Определя се основен лихвен процент 49 на сто годишно, считано от 6 март.

Определя се лихвен процент за олихвяване средствата на търговските банки по разплащателните им сметки в БНБ на 10 на сто годишно.

На основание чл. 9, ал. 1 от ЗБКД се разрешава на Столична общинска банка – АД, със седалище София и основен капитал 450 млн. лв. да извършва банкови сделки по чл. 1, ал. 2, т. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 и 10 от ЗБКД на територията на страната. Общият размер на кредитите, предоставени на Столична голяма община, на фирми с над 50% общинско участие, включително придобити ценни книжа, издадени от Столична голяма община и тези фирми, не може да надхвърля 20% от внесения капитал на банката.

7 март Приема се Наредба за изменение на Наредба № 1 за гарантиране на влоговете в банките, съгласно която чрез създадения за целта фонд се осигурява изплащането на суми по влоговете на един вложител (физическо лице) в една банка независимо от валутата, в която се водят, и от броя и размера им, но общо не повече от 250 хил. лв.

На основание чл. 56, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 19, ал. 1, т. 4, ал. 2 и 3 от ЗБКД се отнема разрешението на ТБ „Кристалбанк“ – АД, да извършва банкови сделки по чл. 1, ал. 2 от същия закон.

На основание чл. 56, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 19, ал. 1, т. 4, ал. 2 и 3 от ЗБКД се отнема разрешението на Частна земеделска и инвестиционна банка – АД, да извършва банкови сделки по чл. 1, ал. 2 от същия закон.

12 март Определя се лихвен процент 70 на сто годишно по овърдрафта по разплащателна сметка до 3 и над 3 дни, считано от 13 март.

На основание чл. 46 от ЗБНБ в периода между 13 и 19 март 1996 г. се отпуска на Министерството на финансите временен заем в размер до 4 млрд. лв. и срок за погасяване до 3 месеца от датата на вальора. Заемът се олихвява с действащия за съответния период основен лихвен процент.

14 март Приема се Наредба № 18 за обмяна на повредени български банкноти и монети в обращение.

29 март На основание чл. 46 от ЗБНБ се отпуска на Министерството на финансите временен заем в размер на 6.5 млрд. лв. с вальор 29 март 1996 г. и срок за погасяване до 3 месеца. Заемът се олихвява с действащия за съответния период основен лихвен процент.

25 април Определя се основен лихвен процент 67 на сто годишно, считано от 26 април.

Определя се лихвеният процент за олихвяване средствата на търговските банки по разплащателните им сметки в БНБ на 14 на сто годишно.

Приема се Наредба за изменение на Наредба № 1 на Българската народна банка от 1995 г. за гарантиране на влоговете в банките.

На основание чл. 46 от ЗБНБ се предоставя на Министерството на финансите кредитна линия в размер до 5 млрд. лв. Заемите се олихвяват с действащия за съответния период основен лихвен процент.

2 май Отнема се издаденото разрешение за извършване на банкови сделки по чл. 1, ал. 2, т. 3, 4, 6, 7, 9 (вкл. доверително управление на чужди финансови активи) и 10 от ЗБКД на „Финансово-търговска агенция“ – АД, София.

Дава се разрешение на банка „Сосиете Женерал“ – Париж, да открие клон в София, който да извършва банкови сделки по чл. 1, ал. 2 (с изключение на т. 6 и 9) от ЗБКД.

9 май Определя се основен лихвен процент 108 на сто годишно, считано от 10 май.

Увеличава се с 1.5 пункта размерът на минималните задължителни резерви на търговските банки, считано от регулацията по балансите им за май 1996 г.

17 май На основание чл. 65, ал. 1 и 2 от ЗБКД се поставя под особен надзор БСИ „Минералбанк“ – АД; отстраняват се от длъжност всички членове на Управителния и Надзорния съвет; назначават се квестори на банката с правомощия по чл. 58, ал. 4 от ЗБКД; ограничава се дейността на банката, като ѝ се забранява да извършва сделки по чл. 1, ал. 2, т. 2 – 10 от ЗБКД, да приема пари от физически лица на влог, както и да се разпорежда с имуществото си.

На основание чл. 65, ал. 1 и 2 от ЗБКД се поставя под особен надзор Първа частна банка – АД; отстраняват се от длъжност всички членове на Съвета на директорите; назначават се квестори на банката с правомощия по чл. 58, ал. 4 от ЗБКД; ограничава се дейността ѝ, като ѝ се забранява да извършва сделки по чл. 1, ал. 2, т. 2 – 10 от ЗБКД, да приема пари от физически лица на влог, както и да изплаща дивиденти и да се разпорежда с имуществото си.

21 май На основание чл. 56, ал. 1, т. 7, ал. 3 и 4, чл. 58, ал. 4 от ЗБКД и чл. 16 от Закона за административното производство се отстраняват от длъжност всички членове на Управителния и Надзорния съвет на Частна земеделска и инвестиционна банка – АД, и се назначават квестори с правомощия по чл. 58, ал. 4 от ЗБКД.

23 май На основание чл. 46 от ЗБНБ се увеличава размерът на предоставената на Министерството на финансите с решение от 25 април 1996 г. на УС на БНБ кредитна линия до 10 млрд. лв., което е остатъкът от максимално допустимия размер на неиздължените временни кредити. Заемите се олихвяват с действащия за съответния период основен лихвен процент.

29 май Преустановява се отпускането на нови, както и неусвоени необезпечени кредити на търговските банки. Спира се отпускането на нови ломбардни и сконтови кредити и ново рефинансиране във валута.

От 30 май 1996 г. се въвежда търг за окончателна продажба на ДЦК от портфейла на БНБ.

30 май На основание чл. 70, ал. 2 и 3 във връзка с ал. 4 и чл. 71 от ЗБКД УС на БНБ установява неплатежоспособност на БСИ „Минералбанк“ – АД, и отправя искане до Софийския градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.

На основание чл. 70, ал. 2 и 3 във връзка с ал. 4 и чл. 71 от ЗБКД УС на БНБ установява неплатежоспособност на Първа частна банка – АД, София, и отправя искане до Софийския градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.

6 юни Пуска се в обращение от 17 юни 1996 г. като законно платежно средство банкнота с номинал 5000 лв., емисия 1996 г.

12 юни С регулацията за юни 1996 г. изискуемият минимален задължителен резерв на търговските банки се определя на 9% от привлечените средства, за юли – на 9.5%, и за август – на 10%.

13 юни Определя се лихвен процент по шифър 2100 „Лихви по текущи сметки в БНБ“ на 36 на сто годишно, считано от 14 юни.

17 юни На основание чл. 70, ал. 2 и 3 във връзка с ал. 4 и чл. 71 от ЗБКД Управителният съвет на БНБ установява неплатежоспособност на Частна земеделска и инвестиционна банка – АД, и отправя искане до Софийския градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.

На основание чл. 56, ал. 1, т. 7, ал. 3, 4 и 5 от ЗБКД и чл. 16 от Закона за административното производство се отстраняват от длъжност всички членове на органите на управление по чл. 219, т. 2 от Търговския закон на ТБ „Кристалбанк“ – АД, и се назначават квестори с правомощия за цялостно управление и представителство на банката за срок от шест месеца.

На основание чл. 70, ал. 2 и 3 във връзка с ал. 4 и чл. 71 от ЗБКД Управителният съвет на БНБ установява неплатежоспособност на ТБ „Кристалбанк“ – АД, и отправя искане до Смолянския окръжен съд за откриване на производство по несъстоятелност.

На основание чл. 70, ал. 2 и 3 във връзка с ал. 4 и чл. 71 от ЗБКД Управителният съвет на БНБ установява неплатежоспособност на „Агробизнесбанк“ – АД, и отправя искане до Пловдивския окръжен съд за откриване на производство по несъстоятелност.

20 юни На основание чл. 46 от Закона за БНБ се отпуска на Министерството на финансите кредитна линия до 10 млрд. лв. Заемът се олихвява с действащия за съответния период основен лихвен процент.

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките.

27 юни Приема се Наредба за изменение на Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките.

Спрямо Държавната спестовна каса се прилагат изискванията и регулаторите за банкова дейност, като се има предвид спецификата на тази институция, на основание чл. 5 от Закона за ДСК във връзка с чл. 3 от ЗБКД.